

**T.C**  
**GAZİ ÜNİVERSİTESİ**  
**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**  
**ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI**  
**MEDENİ HUKUK BİLİM DALI**

**TÜRK HUKUKUNDA EVLAT EDİNME**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Hazırlayan**

**Cengiz KAYA**

**Tez Danışmanı**

**Doç. Dr. Cemal OĞUZ**

**Ankara -2008**

## ONAY

Cengiz Kaya tarafından hazırlanan "Türk Hukukunda Eviat Edinme" başlıklı bu çalışma, 11.02.2008 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda *oybirliği* ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Medeni Hukuk dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza  
[Unvanı, Adı ve Soyadı] (Başkan)

Prof. Dr. İhsan Şahin

İmza  
Doç. Dr. Cemal Özer

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

.....

İmza  
[Unvanı, Adı ve Soyadı]

Prof. Dr. Ali Erten

## İÇİNDEKİLER

|                                                                                          |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| İçindekiler .....                                                                        | İ   |
| Kısaltmalar .....                                                                        | Vii |
| <b>§ 1.GİRİŞ</b> .....                                                                   | 1   |
| Birinci Bölüm                                                                            |     |
| <b>GENEL OLARAK EVLAT EDİNME</b>                                                         |     |
| <b>§ 2. EVLAT EDİNME KAVRAMI</b> .....                                                   | 2   |
| <b>§ 3. EVLAT EDİNMENİN HUKUKÎ MAHİYETİ</b> .....                                        | 4   |
| <b>§ 4. EVLAT EDİNMENİN KABUL EDİLMESİNDEKİ SEBEPLER, YARARLARI VE SAKINCALARI</b> ..... | 6   |
| I. Evlat Edinmenin Kabul Edilmesindeki Sebepler.....                                     | 6   |
| II. Evlat Edinmenin Yararları.....                                                       | 7   |
| III. Evlat Edinmenin Sakıncaları.....                                                    | 8   |
| <b>§ 5. EVLAT EDİNME KURUMUNUN TARİHÎ GELİŞİMİ</b> .....                                 | 10  |
| I.Genel Olarak.....                                                                      | 10  |
| II. Roma Hukukunda Evlat Edinme.....                                                     | 11  |
| III. İslamiyet Öncesi Türk Hukukunda Evlat Edinme.....                                   | 12  |
| IV. İslamiyet Sonrası Türk Hukukunda Evlat Edinme.....                                   | 13  |
| <b>§ 6. EVLAT EDİNMENİN KİMİ BENZER KURUMLARDAN FARKI</b> .....                          | 17  |
| I. Evlat Edinmenin Beslemelikten Farkı.....                                              | 17  |
| II. Evlat Edinmenin Süt Evlatlığından Farkı.....                                         | 18  |
| III. Evlat Edinmenin Gerçek Soybağından Farkı.....                                       | 18  |
| IV. Evlat Edinmenin Koruyucu Aileden Farkı.....                                          | 20  |
| <b>§ 7. EVLAT EDİNMENİN TÜRLERİ</b> .....                                                | 23  |

|                                             |    |
|---------------------------------------------|----|
| I. Tam Evlat Edinme.....                    | 23 |
| II. Sınırlı Evlat Edinme.....               | 23 |
| III. Karma Evlat Edinme.....                | 24 |
| IV.Türk Hukukunda Evlat Edinmenin Türü..... | 25 |

## İkinci Bölüm

### EVLAT EDİNMENİN ŞARTLARI

|                               |           |
|-------------------------------|-----------|
| <b>§ 8. GENEL OLARAK.....</b> | <b>27</b> |
|-------------------------------|-----------|

|                                                                            |           |
|----------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>§ 9. KÜÇÜKLERİN EVLAT EDİNİLMESİNİN ESASA İLİŞKİN<br/>ŞARTLARI.....</b> | <b>28</b> |
|----------------------------------------------------------------------------|-----------|

|                                                                                |    |
|--------------------------------------------------------------------------------|----|
| I. Küçük Açısından Bulunması Gereken Esasa İlişkin Şartlar.....                | 28 |
| A. Küçüğün Bir Yıl Süre İle Bakılmış ve Eğitilmiş Olması...                    | 28 |
| B. Evlât Edinmenin Küçüğün Yararına Olması.....                                | 30 |
| C. Diğer Çocukların Yararının Hakkaniyete Aykırı Biçimde<br>Zedelenmemesi..... | 32 |
| D. Küçüğün Rızası.....                                                         | 33 |
| E. Küçüğün Ana Babasının Rızası.....                                           | 34 |
| 1) Genel Olarak.....                                                           | 34 |
| 2) Rızanın Şarta Bağlanamaması.....                                            | 36 |
| 3) Rızanın Verilmesi Usulü.....                                                | 36 |
| 4) Rıza Açıklamasının Zamanı.....                                              | 37 |
| 5) Rızanın Geri Alınması.....                                                  | 38 |
| 6) Rızanın Aranmadığı Durumlar.....                                            | 39 |
| a) Genel olarak.....                                                           | 39 |

|                                                                                        |           |
|----------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| b) Rıza aranmamasının şartları.....                                                    | 40        |
| c) Rıza alınmasına gerek olmadığı kararı.....                                          | 41        |
| F. Vesayet Dairelerin İzni.....                                                        | 42        |
| II. Evlat Edinen Açısından Bulunması Gereken Esasa İlişkin Şartlar.....                | 43        |
| A. Evlât Edinenin Ehliyetli Olması.....                                                | 43        |
| B. Otuz Yaşının Tamamlanmış Olması.....                                                | 45        |
| C. Evlat Edinilenin, Evlat Edinenden En Az On Sekiz Yaş Küçük Olması.....              | 47        |
| D. Birlikte Evlat Edinme.....                                                          | 49        |
| 1) Eşlerin Birlikte Evlat Edinme Gerekliliği.....                                      | 49        |
| 2) Eşlerin Birlikte Evlat Edinmesinin Şartları.....                                    | 50        |
| a) Eşlerin evlilik süresi.....                                                         | 50        |
| b) Eşlerin yaşı.....                                                                   | 51        |
| E. Tek Başına Evlât Edinme.....                                                        | 52        |
| 1) Evli Olan Kişinin Tek Başına Evlât Edinmesi.....                                    | 52        |
| a) Diğer eşin çocuğunu evlât edinme.....                                               | 52        |
| b) Birlikte evlat edinmenin mümkün olmaması.....                                       | 54        |
| 2) Evli Olmayan Kişinin Tek Başına Evlât Edinmesi...                                   | 56        |
| <b>§ 10. ERGİNLERİN VE KISITLILARIN EVLAT EDİNİLMESİNDE ESASA İLİŞKİN ŞARTLAR.....</b> | <b>57</b> |
| I. Evlat Edinenin Altsoyunun Açık Muvafakati.....                                      | 57        |
| II. Evlat Edinenle İlgili Belli Şartların Varlığı.....                                 | 59        |

|                                                                                                           |           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| A. Genel Olarak.....                                                                                      | 59        |
| B. Evlât Edinilenin Küçüklüğünde Evlât Edinen Tarafından<br>Bakılmış, Gözetilmiş ve Eğitilmiş Olması..... | 60        |
| C. Evlât Edinilecek Bedenî veya Zihnî Özürünün Bakılmış<br>ve Gözetilmiş Olması.....                      | 61        |
| D. Aile Halinde Birlikte Yaşama ve Diğer Haklı Sebeplerin<br>Mevcut Olması.....                           | 61        |
| III. Diğer Eşin Rızası.....                                                                               | 62        |
| IV. Küçüklerin Evlat Edinilmesine İlişkin Hükümlerin Kıyasen<br>Uygulanacak Olması.....                   | 64        |
| <b>§ 11. EVLAT EDİNMENİN ŞEKLE İLİŞKİN ŞARTLARI.....</b>                                                  | <b>66</b> |
| I. Evlat Edinmeye Aracılık Yapan Kuruluşlara Başvuru.....                                                 | 66        |
| II. Yetkili Ve Görevli Mahkemeye Başvuru.....                                                             | 67        |
| III. Araştırma, Dinleme Ve Görüş Alma.....                                                                | 69        |
| IV. Mahkeme Kararı.....                                                                                   | 72        |
| V. Evlat Edinme Başvurusundan Sonraki Değişiklikler.....                                                  | 73        |
| VI. Nüfus Kütüğüne Kayıt.....                                                                             | 74        |

### Üçüncü Bölüm

#### EVLAT EDİNMENİN HÜKÜM VE SONUÇLARI

|                                                            |           |
|------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>§ 12. EVLAT EDİNMENİN ŞAHSİ HÜKÜM VE SONUÇLARI.....</b> | <b>76</b> |
| I. Evlatlık Açısından Şahsi Hüküm Ve Sonuçlar.....         | 76        |
| A. Ana Baba Adı.....                                       | 76        |
| B. Hısımlık.....                                           | 77        |
| C. Ad ve Soyadı.....                                       | 78        |

|                                                                              |            |
|------------------------------------------------------------------------------|------------|
| D. Evlâtlığın Vatandaşlığı.....                                              | 79         |
| II. Evlat Edinen Açısından Şahsi Hüküm ve Sonuçları.....                     | 80         |
| A. Velâyet Hakkı.....                                                        | 80         |
| B. Bakım Borcu.....                                                          | 83         |
| C. Evlenme Yasağı.....                                                       | 84         |
| <b>§ 13. EVLAT EDİNMENİN MALÎ HÜKÜM VE SONUÇLARI.....</b>                    | <b>87</b>  |
| I. Evlat Edinenin Küçüğün Mallarına İlişkin Yönetim ve Yararlanma Hakkı..... | 87         |
| II. Evlat Edinmenin Mirasla İlgili Sonuçları.....                            | 88         |
| A. Evlât Edinenin Mirasçılığı.....                                           | 88         |
| B. Evlâtlığın Mirasçılığı.....                                               | 89         |
| 1) Genel Olarak.....                                                         | 89         |
| 2) Evlâtlığın Gerçek Ana Babasından Mirasçılığı.....                         | 90         |
| 3) Evlâtlığın ve Evlâtlığın Altsoyunun Evlât Edinenden Mirasçılığı.....      | 90         |
| III. Yardım Nafakası Verme Yükümlülüğü.....                                  | 93         |
| <b>§ 14. EVLAT EDİNMENİN DİĞER SONUÇLARI.....</b>                            | <b>96</b>  |
| I. Yerleşim Yeri.....                                                        | 96         |
| II. Kayıt Ve Belgelerin Gizliliği.....                                       | 96         |
| III. Oy Verme Ve Katılma Yasağı.....                                         | 98         |
| Dördüncü Bölüm                                                               |            |
| <b>YOKLUK VE EVLATLIK İLİŞKİSİNİN KALDIRILMASI</b>                           |            |
| <b>§ 15. GENEL OLARAK.....</b>                                               | <b>100</b> |

|                                                                |            |
|----------------------------------------------------------------|------------|
| <b>§ 16. YOKLUK.....</b>                                       | <b>102</b> |
| <b>§ 17. EVLATLIK İLİŞKİSİNİN KALDIRILMASI.....</b>            | <b>104</b> |
| I. Genel Olarak.....                                           | 104        |
| II. Evlatlık İlişkisinin Kaldırılmasının Sebepleri.....        | 105        |
| A. Rızası Gereken Kişilerin Rızasının Bulunmaması.....         | 105        |
| B. Evlatlık İlişkisinin Kurulmasındaki Diğer Noksanlıklar..... | 107        |
| III. Hak Düşürücü Süre.....                                    | 109        |
| IV. Evlatlık İlişkisinin Kaldırılmasının Sonuçları.....        | 110        |
| <b>SONUÇ.....</b>                                              | <b>112</b> |
| <b>BİBLİYOGRAFYA .....</b>                                     | <b>113</b> |
| <b>ÖZET.....</b>                                               | <b>122</b> |
| <b>ABSTRACT.....</b>                                           | <b>124</b> |

**KISALTMALAR**

|           |                                                           |
|-----------|-----------------------------------------------------------|
| ABD.      | : Ankara Barosu Dergisi.                                  |
| AD.       | : Adalet Dergisi.                                         |
| AÜHFD.    | : Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.            |
| AÜSBFD.   | : Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi. |
| b.        | : Bent.                                                   |
| BK        | : Borçlar Kanunu.                                         |
| Bkz       | : bakınız.                                                |
| C.        | : Cilt.                                                   |
| Çev.      | : Çeviri.                                                 |
| dpn.      | : dipnot.                                                 |
| E.        | : Esas.                                                   |
| EDY       | : Evlat edinme Yönergesi.                                 |
| Gal.ÜHFD. | : Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.       |
| GÜHFD.    | : Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.              |
| f.        | : fıkra.                                                  |
| H.D.      | : Hukuk Dairesi.                                          |
| HUMK.     | : Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu.                        |
| İBD.      | : İstanbul Barosu Dergisi.                                |
| İHFM.     | : İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası.                      |
| İKİD.     | : İlmî Ve Kazaî İçtihatlar Dergisi.                       |
| İÜHFD.    | : İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.          |
| K.        | : Karar.                                                  |

|           |                                                                          |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------|
| m.        | : madde.                                                                 |
| MBD.      | : Manisa Barosu Dergisi.                                                 |
| NK.       | : Nüfus Kanunu                                                           |
| ÖMK       | : Önceki Medenî Kanun.                                                   |
| RGT.      | : Resmi Gazete.                                                          |
| S.        | : sayı.                                                                  |
| s.        | : sayfa.                                                                 |
| SHÇEKKAY. | : Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Koruyucu<br>Aile Yönetmeliği |
| T.        | : Tarih.                                                                 |
| THDD.     | : Türk Hukuk Dünyası Dergisi.                                            |
| TKM.      | : Türk Kanuni Medenisi.                                                  |
| TMK.      | : Türk Medeni Kanunu.                                                    |
| vd.       | : ve devamı.                                                             |
| YD.       | : Yargıtay Dergisi.                                                      |
| YKD.      | : Yargıtay Kararlar Dergisi.                                             |
| YİBK.     | : Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı.                                  |

## § 1.GİRİŞ

Evlât edinme, bakımsız kalan, kimsesiz veya terk edilmiş çocukların korunmasına, çocuk sevgisinden yoksun aileler ya da kişilerin bu ihtiyaçlarının giderilmesine hizmet eden yararlı bir kurumdur. Çünkü evlât edinme, hem evlât edinilenin hem evlât edinenin hem de toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilmektedir.

Tarihin en eski çağlarından günümüze çeşitli hukuk sistemlerince kabul edilen ve değişik sorunları içeren evlât edinmenin, sosyal, psikolojik ve ahlakî yönleri de bulunmaktadır.

Bu çalışmanın konusu, Türk Hukukunda evlât edinmedir. Evlât edinme kurumu, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 305 ile 320'nci maddeleri arasında düzenlenmiştir.

Evlât edinmenin ceza hukukunda da hüküm ve sonuçları bulunmaktadır. Evlât edinme, bu çalışmada medeni hukuk açısından ele alınmıştır. Ayrıca bu çalışmanın kapsamını aşacağından milletlerarası özel hukuktaki evlât edinme kurumuna yer verilmemiştir.

Çalışmanın ilk bölümünde, "genel olarak evlât edinme" başlığı altında, evlât edinme kavramı, evlât edinmenin hukukî mahiyeti, evlât edinmenin kabul edilmesindeki sebepler, evlât edinme kurumunun tarihî gelişimi, evlât edinme kurumunun benzer bazı kurumlardan farkı, evlât edinmenin türleri üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde, " evlât edinmenin koşulları" başlığı altında, küçükler ile erginlerin evlât edinilmesine ilişkin esasa ve şekle ilişkin şartlar ele alınmıştır. Üçüncü bölümde, " evlât edinmenin hüküm ve sonuçları" başlığı altında, evlât edinmenin şahsî, malî ve diğer hüküm ve sonuçları incelenmiştir. Son olarak dördüncü bölümde, yokluk ve evlâtlık ilişkisinin kaldırılmasından bahsedilmiştir.

## BİRİNCİ BÖLÜM

### GENEL OLARAK EVLAT EDİNME

#### § 2. EVLAT EDİNME KAVRAMI

Evlât edinme, evlât edinen kişi ile evlatlık arasında sun'î nesep ilişkisi kurulması sonucunu doğuran, sadece mahkeme kararıyla kurulan ve dava yolu ile ortadan kaldırılabilen bir medeni hukuk işlemidir<sup>1</sup>.

Çocuk ile ana-baba arasındaki ilişkiyi ifade eden soy bağı, meydana geliş şekline göre tabiî ve sun'î soybağı olmak üzere ikiye ayrılır. Belirli şartların gerçekleşmesiyle, bir çocuğun ana babaya bağlanması sonucunda ana-baba ile çocuk arasında hukukî soybağı kurulur. Hukukî soybağı, kural olarak, ana-baba ile çocuk arasındaki biyolojik bağa, başka bir deyişle kan bağına dayanır. İşte ana-baba ile çocuk arasındaki kan bağına dayanan bu doğal soybağı “tabiî soybağı” olarak ifade edilmektedir<sup>2</sup>.

Aralarında tabiî biyolojik bağ olmayan kişiler arasında da bir hukuki işlemle soybağı kurulabilir<sup>3</sup>. Kan bağından kaynaklanan tabiî soy bağından farklı olarak, evlât edinmeye dayanan ve mahkeme kararı ile kurulan soybağı “yapay soy bağı” olarak adlandırılmaktadır<sup>4</sup>. Evlât edinme sonucu kurulan yapay soybağı ile kural olarak, evlilik içi çocukla ana-baba arasında

---

<sup>1</sup> Murat Aydoğdu, **Çağdaş Hukuki Gelişmeler Işığında Evlat Edinme**, İzmir 2006, s. 4, Turgut Akıntürk; **Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku**, Cilt 2, Ankara 2004, s. 370; Süheyla Balkar, “Türk Hukukunda Evlat Edinme”, GalÜHFD., 2002, S. 2, s. 236.

<sup>2</sup> Mehmet Işık, “4721 Sayılı Kanun Hükümlerine Göre Evlat Edinme”, Gazi Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, s. 3 (Tez Yayınlanmamıştır).

<sup>3</sup> Mehmet Beşir Acabey, **Soybağı**, İzmir 2002, s. 11.

<sup>4</sup> Akıntürk, s. 369; Herdem Belen, **Yeni Medeni Kanun Hükümlerine Göre Evlât Edinme**, İstanbul 2005, s. 2; Mehmet Demir, “Bazı Ülke Yasaları İle Karşılaştırmalı Olarak Evlat Edinmenin Yasal Koşulları”, AÜHFD., C. 52, S. 3, 2003, s. 253; H. Cahit Oğuzoğlu, **Medeni Hukuk, Şahsın Hukuku**, C.I, Ankara 1963, s. 231; Acabey, s. 12.

mevcut olan üstsoy-altsoy ilişkisinde olduğu gibi, bir hukukî soybağı ilişkisi ortaya çıkmaktadır<sup>5</sup>.

---

<sup>5</sup> Demir, s. 253; Kemal Oğuzman, Mustafa Dural, **Aile Hukuku**, İstanbul 1998, s. 244.

### § 3. EVLAT EDİNMENİN HUKUKÎ MAHİYETİ

Türk Kanunu Medenîsi zamanında doktrindeki hakim görüşe göre<sup>6</sup> evlât edinme kendine özgü (sui generis) bir aile hukuku sözleşmesi olarak kabul edilmekteydi. Yargıtay<sup>7</sup> da aynı görüşteydi. Zira evlatlık ilişkisi, evlât edinenle evlatlığın karşılıklı rızalarına ihtiyaç duymakta ve taraflar bu rızalarını hâkimin ön izninden sonra noterde düzenleyecekleri resmi bir senetle belgelemektedirler (TKM m. 256). Ayrıca TKM m. 258/l hükmü taraflara, istedikleri zaman aralarındaki evlatlık ilişkisini sona erdirmeye imkân tanımaktaydı.

4721 sayılı Türk Medenî Kanunu ile evlat edinme kurumu sözleşmeye dayanan bir ilişki olmaktan çıkarılmış ve doğumu mahkeme kararına bağlanmıştır. Gerçekten de, evlât edinmenin şeklini ve usulünü düzenleyen 315. madde evlât edinme kararının “*mahkemece verileceğini*” ve “*mahkeme kararıyla birlikte evlatlık ilişkisinin kurulacağını*” düzenlemiştir. 4721 sayılı Kanun ile hâkime, evlâtlık ilişkisini kurma konusunda geniş takdir yetkisi tanınmış ve her türlü detaylı araştırmayı yapma görevi yüklenmiştir (TMK. m. 316). Ayrıca yeni metinde TKM. m. 258/l hükmünden farklı olarak, evlatlık ilişkisinin tarafların anlaşması ile her zaman sona erdirilebileceğine ilişkin hüküm yer almamaktadır. Belirtilen sebeplerden dolayı, evlât edinme kurumu artık bir sözleşme niteliğine sahip değildir<sup>8</sup>.

<sup>6</sup> Bülent Köprülü, Selim Kaneti, **Aile Hukuku**, İstanbul 1985/1986, s. 230; Feyzi Necmeddin Feyzioğlu, **Aile Hukuku**, İstanbul 1986, s. 462; Esad Arsebük, **Medeni Hukuk**, C. 2, Ankara 1940, s. 514; Oguzman/Dural, s. 244; Tuğrul Arat, “Evlat Edinme Hukukundaki Gelişmelere Toplumsal-İşlevsel Açidan Bakış”, **Berkiye Armağan**, Ankara 1977, s. 107; Selahattin Sulhi Tekinay, **Türk Aile Hukuku**, İstanbul 1985, s. 460.

<sup>7</sup> Yargıtay bir kararında “... evlat edinme ilişkisi, evlatlıkla evlat edinen arasında düzgün soybağını yapay olarak düzenleyen bir aile hukuku sözleşmesidir...” ifadelerine yer vermiştir. YİBK. T. 10.11.1959, E. 1954/17, K. 1954/24 (RG., T. 27.12.1955, S. 8889).

<sup>8</sup> Ahmet Kılıçoğlu, **Medeni Kanunumuzun Aile-Miras Ve Eşya Hukukunda Getirdiği Yenilikler**, Ankara 2003, s. 109; Balkar, s. 238; Oğuz Sadık Aydos, “Yeni Türk Medeni Kanuna Göre Evlat Edinme”, GÜHFD., Haziran-Aralık 2002, C. 4, S.1-2, s. 119; Acabey, s. 169.

Doktrinde bir görüş, evlat edinme müessesinin hukukî mahiyeti bakımından bir medenî hukuk, daha özel olarak bir aile hukuku sözleşmesi olduğunu, Yargıtay'ın da aynı görüşte olduğunu belirtmektedir<sup>9</sup>. Kanaatimizce Türk Medenî Kanununun 315 maddesindeki “mahkeme kararıyla birlikte evlatlık ilişkisinin kurulacağı” hükmü karşısında bu görüş geçerliliğini kaybetmiştir. Ayrıca atıf yapılan 1954 tarihli Yargıtay kararı<sup>10</sup> eski medeni kanunun döneminde verilmiştir.

Diğer bir görüş, evlatlık ilişkisi sadece mahkeme kararıyla kurulabildiğinden, evlat edinmenin yargısal bir karar olduğunu söylemek daha uygun olacağını ileri sürmektedir<sup>11</sup>.

Doktrindeki hâkim görüşe göre<sup>12</sup>, evlat edinme ilişkisi mahkemece verilecek bir kararla kurulabileceğinden “medenî hukuk işlemi” mahiyetindedir.

Kanaatimizce, taraf rızalarının gerekli ama yeterli olmadığı, aile hukukundan doğan ve mahkeme kararıyla kurulan evlat edinme kurumu hukukî mahiyeti bakımından bir “medenî hukuk işlemi”dir.

---

<sup>9</sup> Ahmet Cemal Ruhi, **Türk Hukukunda Evlat Edinme ve Evlat Edinme İle İlgili Yabancı Mahkeme Kararlarının Türkiye’de Tanınması**, Ankara 2003, s. 19.

<sup>10</sup> atıf yapılan Yargıtay kararı için bkz. dpn. 7.

<sup>11</sup> Aydoğdu, s. 8vd.

<sup>12</sup> Akıntürk, s. 370; Belen, s. 6; Demir, s. 253; Kılıçoğlu, s. 110.

## § 4. EVLAT EDİNMENİN KABUL EDİLMESİNDEKİ SEBEPLER, YARARLARI VE SAKINCALARI

### I. EVLAT EDİNMENİN KABUL EDİLMESİNDEKİ SEBEPLER

Eski hukukta evlat edinme kurumu ile atalara ibadetin devamını ve aile dininin devamını sağlamak gibi amaçlar güdülmüştür<sup>13</sup>. Fakat insanların bir takım batıl inançlardan kurtuldukları andan itibaren dinî amaçların yerini başka amaçlar almıştır. Meselâ, siyasi amaçlı olarak Roma da evlat edinme yoluyla Latinlere vatandaşlık hakkı veriliyordu. Sadık ve ucuz işçi temin edilmesi veya bir şahsın mirasçı kılınması gibi ekonomik amaçlarla da evlat edinme ilişkisi kurulmaktaydı.

Yirminci yüzyılda çocuk sorununa ilişkin önemli gelişmeler evlat edinme kurumunu ön plana çıkarmıştır. Bu yüzyıldaki toplumdaki hızlı gelişmeler, teknolojik ilerlemeler ve savaşlar, ekonominin yanında sosyal yaşamı da etkilemiştir. Ekonomik, sosyal ve politik göçler sonucunda aile içi ilişkiler zayıflamış ve boşanma da artışlar yaşanmıştır. Diğer taraftan içki, uyuşturucu ve fuhuş gibi alışkanlıklar, evlilik dışı doğumların hızla artmasına sebep olmaktadır. Yine trafik kazaları ve doğal afetlerdeki ölümlerin çok fazla olması gibi değişik sebepler, korunmaya muhtaç çocuklar sorununu gündeme getirmiş, bu da evlat edinme kurumuna olan ilgiyi arttırmıştır.

Modern hukukta evlat edinme özellikle sosyal sebeplerle kabul edilmiştir. Bu kurum, birçok kimsesiz çocuğun aileye kavuşmasını sağlamakta ve oldukça fazla sayıdaki kimsesiz çocuğun uygun ortamlarda yaşaması ve gelişmesine imkân sağlamaktadır<sup>14</sup>.

<sup>13</sup> Ali Arcak, **Evlât Edinme**, Tarsus 1957, s. 4.

<sup>14</sup> Tekinay, s. 460; Aydın Zevkliler, Beşir Acabey, K. Emre Gökyayla, **Medeni Hukuk- Giriş, Başlangıç Hükümleri, Kişiler ve Aile Hukuku**, Ankara 2000, s. 972.

Evlat edinme korunmaya muhtaç çocukların yanı sıra, yardıma muhtaç olan birçok kimse için başvurulabilecek bir yoldur. Meselâ ihtiyarlığında kendisine destek olabilecek bir çocuktan mahrûm olan kişiler bu kurumdan faydalanabileceklerdir<sup>15</sup>.

## II. EVLAT EDİNMENİN YARARLARI

Evlat edinme, en başta bakımsız ve terkedilmiş çocukların korunmasını sağlar<sup>16</sup>. Gerçektende, evlat edinme sayesinde, kimsesiz çocuklar kendilerine ilgi ve sevgi gösteren, kendilerinin bakım ihtiyaçlarını karşılayan aile çevrelerine kavuşurlar. Bu durumda çocukların topluma yararlı bireyler olarak yetişmelerine hizmet eder.

Evlat edinmenin diğer bir faydası da çocuğu olmayan aileleri bir evlat sahibi yapmaktır. Bunun sonucu olarak evlat edinenler çocuk sevgisini tadarlar<sup>17</sup>. Ayrıca çocuk sahibi olamayan eşlerin bu yüzden sarsılan evlilik birliğini ayakta tutmaları da mümkün olur<sup>18</sup>. Aynı zamanda evlat edinme yoluyla kimsesiz, yalnız ve yaşlı kişiler kendilerini yalnızlıktan kurtararak, bakım ihtiyaçlarını karşılayabilirler. Gerçektende, belirli bir malı mülkü olan ihtiyar ve yalnız yaşayan bir kimse, akrabalarından birini veya kendisine bakacak herhangi bir tanıdığını evlat edinerek aradığı ilgiyi, yakınlığı ve bakımı sağlayabilir.

<sup>15</sup> Işık, s. 5; Arat, s. 121.

<sup>16</sup> Hüseyin Altaş, “Evlatlık Sözleşmesine Amaç”, THDD., Mayıs 2000, S. 1, s. 103 vd.; Tekinay, s. 460; Balkar, s. 239; Arat, s. 124.

<sup>17</sup> Oğuzoglu, s. 232 ; Zevkliler/Acabey/ Emre, s. 972.

<sup>18</sup> Şükran Şıpka, “4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun Evlat Edinmeye İlişkin Hükümlerinin İncelenmesi”, İHFM, C. 57, S.1-2, s. 304; Ülker Gürkan, “Evlât Edinme Ve Beslemelerin Hukuki Durumu”, **Türk Hukuku Ve Toplum Üzerine İncelemeler**, Ankara 1974, s.166. Evlat edinme kurumu, tarihi geçmişindeki gibi, çocuğu olmayan ailelere soylarının devamı imkanı da sağlamaktadır.

Son olarak evlat edinme evlilik dışında doğmuş olan çocuğu babasına soybağına bağlamak suretiyle çocuğa bulunduğu durumdan daha iyi bir statü kazandırır<sup>19</sup>.

Sonuç olarak belirtilen yararlar gerçekleşirken toplumsal hayatın sağlıklı şekilde yapılanmasına katkıda bulunulmuş olmaktadır.

### III. EVLAT EDİNMENİN SAKINCALARI

Evlat edinme kurumunun yukarıda belirttiğimiz yararlarına rağmen, olumsuz bazı yönleri de bulunmaktadır. Bunların başında, evlat edinenlerin kimi zaman bazı maddi beklentilerle ve menfaat hesapları ile hareket etmeleri gelmektedir. Meselâ, evlat edinme yoluyla kanunî mirasçıların saklı payı azaltılabilmekte veya evlatlık hayali bir takım vaatlerle kandırılarak hastabakıcı veya hizmetçi olarak kullanılabilir<sup>20</sup>. Ayrıca evlat edinme, meşru olmayan münasebetleri kolaylaştıran bir vasıta olarak da kullanılmaktadır<sup>21</sup>.

Evlat edinmenin bir diğer sakıncası, evlat edinilenin ana-babası veya bunlardan birisi sağ olduğu takdirde, çocuğun bunlardan koparılıp alınması çocuk üzerinde olumsuz etki ve psikolojik dengesizlik yaratabilmektedir.

Son olarak evlat edinme sonucu bazı yalnız yaşayan yaşlı ve bakıma muhtaç kişiler, kötü niyetli kimselerce kandırılarak istimrar edilebilmekte ve dürüst olmayan bu kişiler servet sahibi olabilmektedir.

<sup>19</sup> Rona Serozan, **Çocuk Hukuku**, İstanbul 2005, s. 222; Serozan, yapay dölleme teknolojilerinden yararlanılarak anaya ısmarlanan çocuğun kendisinden devralınabilmesinin tek yolunun anlaşmalı evlat edinme olduğunu ileri sürmektedir.

<sup>20</sup> Akıntürk, s. 370; Balkar, s. 239; Tekinay, s. 461.

<sup>21</sup> Meselâ, elli altmış yaşındaki bir erkek, yirmi yaşındaki bir kız arkadaşını evlat edinerek beraber yaşayabilmekte, vergi ayrıcalığı sağlamak veya oturma ve çalışma izni sağlamak amaçlanabilmektedir. Misaller için bkz. Serozan, s. 222; Şıpka, s. 305.

Toplumsal açıdan son derece önemli bir işleve sahip olan evlat edinme kurumunun, belirttiğimiz sakıncalarına rağmen reddedilmeyip kontrol altına alınması gerekir<sup>22</sup>. Nitekim modern kanunlar, kurumun barındırdığı bu sakıncaları engelleyecek hukuki mekanizmaları getirmek suretiyle bu sorunu aşmayı amaçlamıştır<sup>23</sup>. 4721 sayılı yeni Türk Medenî Kanunu'nun evlat edinme için öngördüğü asgari yaş, bekleme süresi, çocuğun menfaati, hakimin geniş kapsamlı araştırma yapma yetkisi, küçüklerin ve anne-babanın rızası, vesayet dairelerinin izni, başkalarının menfaatine aykırılık etmeme,altsoyun açık muvafakati şartları, bu sakıncaları önlemeye yönelik kayıtlardır.

---

<sup>22</sup> Gürkan, s. 168, Tekinay, s. 462; Balkar, s. 239; Akıntürk, s. 370; Feyzioğlu, s. 464.

<sup>23</sup> Balkar , s. 240; Şıpka, s. 305.

## § 5. EVLAT EDİNME KURUMUNUN TARİHİ GELİŞİMİ

### I. GENEL OLARAK

Evlat edinme, hukuk tarihinin çok eski zamanlarından beri, dinî, siyasi ve ekonomik amaçlarla kabul edilen bir kurum olmuştur. Gerçektende, ölümden sonra ruhların yaşadığına inanan kavimlerde, ölümlerinden sonra kendilerine dua edecek, bir takım dinî vecibelerini yerine getirecek, kendi adlarını devam ettirecek bir çocuğa ihtiyaç duymuşlardır. Çocuğu olmayan aileler bu ihtiyaçlarını evlat edinmeyle karşılamak istemişlerdir. Zamanla dini ihtiyaçların yanı sıra ekonomik ve siyasi amaçlarla da bu kurum seyrine devam etmiştir.

Evlat edinme kurumu eski Roma, Yunan, Sümer, Asur, İran, Mısır, Çin, Hint, Babil hukuklarında değişik şekillerde kabul edilmekteydi<sup>24</sup>. Meselâ, milattan önce 2000 senesinde, Hammurabi kanunlarında evlat edinme kurumunun kabul edildiği ve bu hususta düzenlemelerin bulunduğu görülmektedir<sup>25</sup>. İslamiyet öncesi Türklerde de evlat edinme kurumunun kabul edildiği görülmektedir<sup>26</sup>.

Evlat edinmeyle ilgili bazı hükümler Roma Hukuku'dan günümüze geldiği için, aşağıda öncelikle özel olarak Roma Hukuku'nda evlat edinmeyi, daha sonra da İslamiyet öncesi ve İslamiyet sonrası Türk Hukuku'ndaki durum ele alınmıştır.

<sup>24</sup> Recai Galip Okandan, **Umumi Hukuk Tarihi Dersleri**, İstanbul 1952, s. 37 vd.

<sup>25</sup> Hammurabi kanununda evlat edinecek kimselerin çocuklarının olmamasının dikkate alındığı, evlat edinmenin şahitler huzurunda yapılmasının şart olarak kabul edildiği, evlat edinilen çocuğun evlilik içinde doğan çocuğun haklarına sahip olduğu gibi düzenlemeler yapılmıştır. Okandan, s. 129.

<sup>26</sup> Sadri Maksudi Arsal, **Türk Tarihi ve Hukuk**, İstanbul 1947, s. 344.

## II. ROMA HUKUKUNDA EVLAT EDİNME

Roma hukukunda evlat edinmenin iki şekli vardır. Bunlardan birisi, bir aile babasının diğer bir aile babası egemenliğine girmesi demek olan. “adrogatio” dur<sup>27</sup>. “Adrogatio” da, aile babası statüsündeki bir kimse, aile evladı statüsüne geçmektedir<sup>28</sup>. Romalılara göre, halef bırakmasızın ölen aile babasının ocağının sönmemesi gerekirdi. Bu itibarla ailenin devamı ve ibadetlerin ebediyen yapılması amacıyla Roma Hukuku bir aile babasının, diğer bir aile babası tarafından evlat edinilmesini kabul etmiştir<sup>29</sup>.

“Adrogatio” da bir Roma ailesi ortadan kalkarak bütün malvarlığı ile diğer aile babasının hakimiyetine girdiğinden sıkı kurallara tabi tutulmuştu. Bu bakımdan adrogatio halk meclisleri önünde yapılmaktaydı<sup>30</sup>. Halk meclisleri huzurunda evlat edinecek olan aile babasına, evlatlık olacak aile babasını evlatlığa kabul edip etmeyeceği sorulurdu. Evlatlık olacak aile babasına da aynı soru sorulurdu. Her iki tarafın olumlu cevabı ile “adrogatio” kurulmuş olurdu.

Roma Hukukunda bir diğer evlat edinme şekli de “adoptio” dur. Burada bir baba egemenliği altında bulunan bir kimse, başka bir baba egemenliği altına girmektedir<sup>31</sup>. Başka bir deyişle, bir aile evladı aile değiştirmektedir.

Iustinianus devrinden önce “adoptio” ilişkisinin kurulabilmesi karışık bir işleme tabiidir. Bu ilişkisinin kurulabilmesi için çocuğun babası tarafından üç defa satılması<sup>32</sup> ve azat edilmesi, bundan sonra evlat edinecek kimsenin hâkim önünde çocuğun kendisine ait olduğunu iddia etmesi ve asıl babanın

<sup>27</sup> Acar, s. 10; H.Cahit Oğuzoğlu, **Roma Hukuku**, Akara 1959, s.109 (Roma hukuku); Arık, Fikret; Evlat Edinme, AÜSBFD., C. 3, S. 3-4, 1948, s. 180.

<sup>28</sup> Özcan Karadeniz Çelebican, **Roma Hukuku**, Ankara 2004, s. 158.

<sup>29</sup> Kudret Ayiter, **Roma Hukuku Dersleri, Aile Hukuku**, Ankara 1963, s. 46.

<sup>30</sup> Oğuzoğlu (Roma Hukuku), s. 109; Ayiter, s. 47.

<sup>31</sup> Acar, s.10; Çelebican, s. 158; Oğuzoğlu (Roma Hukuku), s. 110

<sup>32</sup> Adoptia muamelesindeki üç satış şekli, yalnız erkek evlatlar için kullanılmış, kız çocuklarda ve torunlarda tek bir satışla iktifa edilebileceği kabul edilmiştir. Ayiter, s. 49.

buna ses çıkarmaması gerekiyordu<sup>33</sup>. Iustinianus döneminde ise, evlat edinme ilişkisi (adoptio), mahkeme önünde kurulabiliyordu<sup>34</sup>. Bu dönemde “Adoptio” nun kurulabilmesi için belli şartlar aranırdı. Bu şartlar şunlardır: Evlat edinen aile babasının, evlatlığa alınacak çocuğun ve aile babasının rızası alınmalıdır. Evlat edinecek olan aile babası, evlatlıktan 18 yaş büyük olmalıdır. Evlatlığa alınacak olan başka bir aile babasının evlatlığı durumunda bulunmamalıdır<sup>35</sup>.

“Adoptio” sonuçları bakımından “adoptio minus plena” ve “adoptio plena” olmak üzere ikiye ayrılıyordu. “Adoptio minus plena”, çocuğun usulden başka bir şahsa evlatlık olarak verilmesidir<sup>36</sup>. Bu şekilde evlat edinilmiş çocuğun önceki ailesiyle bütün ilişkileri devam ederdi<sup>37</sup>. Babalık, vasiyetle bir mirasçı atamadıkça, bu şekilde evlat edinilmiş olan kimse onun da mirasçısı olur. Adoptio plena ise, Iustinianus devrinden öncesi Roma Hukuku’nun kabul ettiği, çocuğun usulüne uygun olarak evlatlığa alındığı bir evlat edinme şeklidir. Bu tür evlat edinmede çocukla analık veya babalık arasında kan hısımlığı bulunduğundan çocuk bunların mutlaka mirasçısı olabiliyordu.

### III. İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK HUKUKUNDA EVLAT EDİNME

İslamiyet öncesi Türk hukuk sistemleri hakkında yeterince ve sistemi bir bilgi mevcut değildir. Buna rağmen, eski Türk toplumlarında evlat edinme kurumunun varlığını gösteren masal ve rivayetlere, dağınık vesikalara rastlanılmaktadır<sup>38</sup>. Bu vesikalar, diğer kavimlerde olduğu gibi, eski Türklerde de dinsel inançların etkisiyle evlat edinmeye başvurulduğunu göstermektedir. Meselâ, Yakutlarda çocuk ölümlerine bir çare olarak evlatlık verilmesi

<sup>33</sup> Arık s.181; Ayiter, s. 48vd.

<sup>34</sup> Evlat edinecek şahısla, evlat edinilecek çocuğun aile babası ve evlat edinilecek çocuk hakim huzuruna giderler ve aile babalarının rızaları muayyen sicile kaydolunmakla veya bu husustaki beyan mahkeme kalemine sunulmakla evlat edinme ilişkisi kurulmaktaydı. Oğuzoğlu (Roma Hukuku), s. 112,

<sup>35</sup> Oğuzoğlu (Roma Hukuku), s. 111.

<sup>36</sup> Arık, s.181; Acar, s. 11.

<sup>37</sup> Çelebican, s. 159.

<sup>38</sup> Gürkan ,s.169; Sadri Maksudi Arsal, **Türk Tarihi ve Hukuk**, İstanbul 1947, s. 344.

uygulanmasına rastlanılmaktadır<sup>39</sup>. Kötü ruhların zarar vermesini önlemek için çocuklar doğar doğmaz akraba ve tanıdıkları tarafından kaçırılmakta ve böylece kötü ruhlar yanıltılmış olmaktadır. Aileler çocuklarının ölmesi yerine bu şekilde başka aileler tarafından evlatlık olarak büyütülmesine rıza göstermektedirler.

Uygurlardan<sup>40</sup> kalma hukukî vesikalardan<sup>41</sup>, evlat edinmenin, evlat edinenle evlatlığın ana-babası arasında yapılan yazılı bir sözleşme ile kurulduğu, evlat edinenin, kural olarak, çocuksuz olması gerektiği, evlatlık ilişkisinin sahih nesep bağına çok benzediği, belirli şartlar altında evlatlığa evlatlık ilişkisini sona erdirme hakkı tanındığı ve evlatlığın miras hakkı olduğu anlaşılmaktadır<sup>42</sup>. Ayrıca, evlatlığa kabul edilmiş oğul Türklerde “tutuncu” oğul adını alırdı<sup>43</sup>.

Diğer kavimlerde olduğu Türklerde de genelde erkek çocuğun evlat edinilmesi yaygındı. Ancak istisnai olarak Kırgızlarda kız çocuklarının evlat edinilmesine de rastlanılmaktadır<sup>44</sup>.

#### IV. İSLAMİYET SONRASI TÜRK HUKUKUNDA EVLAT EDİNME

İslam hukukunda bugünkü anlamda evlat edinme kurumu yoktur. İslamiyet öncesi Araplarda evlat edinme oldukça yaygın bir biçimde uygulanmakta ve bu yolla taraflar arasında gerçek anlamda bir akrabalık ilişkisi doğmaktaydı<sup>45</sup>. İslamiyet’ten önce kadınlar nesep yönünden mirasçı olamadıklarından, erkek çocuğu bulunmayanlar ahd (yemin) yoluyla

<sup>39</sup> M. Akif Aydın, **Türk Hukuk Tarihi**, İstanbul 1999, s. 20.

<sup>40</sup> Uygurlarda evlat edinmenin bir başka şekline de ödünç alınan eşya veya para karşılığında borçlunun çocuğunun alacaklıya bir teminat ve yardımcı olarak verilmesi tarzında rastlanmaktadır. Bunlar da evlatlık olarak anılmakla birlikte daha ziyade borca mukabil alınan bir insan rehnidir ve bunların aile içindeki konumları evlatlıktan daha farklı ve aşağıdır. Aydın s.20.

<sup>41</sup> Uygurlardan kalma vesikalardan birinde, Uygur Türklerinden birinin Turmuş adlı oğlunu Sutpak adlı birine evlatlık olarak verdiğine dair bilgi bulunmaktadır. Arsal, s. 344.

<sup>42</sup> Gürkan, s. 170; Arsal, s. 344; Aydın, s. 19.

<sup>43</sup> Gürkan, s. 169; Arsal, s. 344.

<sup>44</sup> Aydın, s. 20.

<sup>45</sup> Gürkan, s. 170.

kendilerine erkek varis edinmekteydiler. Ahd, hılf ve tebenni olmak üzere iki şekilde yapılmaktaydı<sup>46</sup>.

Tebenni, islamiyetin ilk yıllarında uygulanmıştır. Bizzat Hz. Muhammed, Zeyd'i evlat edinmiştir. Ancak daha sonra evlat edinme kurumunu yasaklayan ayetler gelmiştir<sup>47</sup>. Nitekim Ahzab suresinde “ Allah evlatlıklarınızı öz oğullarınız gibi tanımadı, bunlar sizin dillerinize doladığınız boş sözlerdir” demektedir<sup>48</sup>. Aynı surenin 38. ayeti de evlatlıktan boşanan karısının evlat edinenle evlenebilmesini mümkün kılmıştır<sup>49</sup>.

İslam hukukunda evlat edinmenin yasaklanmasına rağmen, Osmanlı İmparatorluğunda fiilî olarak uygulanan tebenni kayıtlarına rastlanmaktadır<sup>50</sup>. Bu kayıtlardan, evlat edinenle evlatlık arasında nesep bağı kurulmadığı, evlilik engeli doğmadığı, mirasçılık ilişkisi meydana gelmediği<sup>51</sup>, evlatlık verenlerin diledikleri zaman çocuklarını geri alabildikleri anlaşılmaktadır<sup>52</sup>. Ancak Tebenni sonucu evlat edinme ilişkisi hukuki sonuç doğurmamaktaydı<sup>53</sup>.

<sup>46</sup> Hılf'ta bir adam diğerine “kanım senin kanın olsun, sen bana ben sana varis oluruz. Sen benimle ben de seninle talep edebiliriz” yemin ederler ve hangisi daha önce ölürse, sağ kalan bu yemin gereğince ölenin mirasçısı olurdu. Tebenni de ise bir adam başkasının oğlu için “bunu oğul edindim ve bundan sonra bu oğlanın nesebi babasından değil bendendir” deyince, çocuğun nesebi evlat edinene geçer ve onun mirasçısı kabul edilirdi. Tebenni tam anlamıyla evlat edinmeyi karşılamaktaydı. Tebenni bir evlenme yasağı teşkil ederdi. Gürkan, s.170, ayrıca, evlatlığa “mütebenna”, evlat edinene de “mütebenni” denilirdi. Feyzioğlu, s. 465.

<sup>47</sup> İslamiyetin evlat edinme kurumunu yasaklayışını, islamiyetin ilk yıllarında arap yarım adasında yaşamakta olan çeşitli ilkel inançlar ile putperestliğe son verme çabasının ve İslam ahlak anlayışı ve nesep konusundaki titizliğinin sonucu olarak açıklayan bu görüşler ve diğerleri için bkz. Gürkan, s. 171.

<sup>48</sup> el Ahzab suresinin dördüncü ayeti. İsmail Doğanay, “Evlat Edinme ve Bir Kimse Kardeşini Evlat Edinebilir mi? AD., S. 1-12, 1948, s. 715,

<sup>49</sup> Doğanay, s. 716; Gürkan, s. 171.

<sup>50</sup> M. Akif Aydın, **İslam-Osmanlı Aile Hukuku**, İstanbul 1985, s. 101 (İslam-Osmanlı); Gürkan, s. 173.

<sup>51</sup> Evlat edinenle evlatlık arasında mirasçılık ilişkisi meydana gelmemesine rağmen, evlat edinenlerin evlatlıklarına vasiyet yoluyla mirastan pay ayırdıkları veya hayatta iken hibe yoluyla bağışta bulundukları söylenebilir. Aydın (İslam-Osmanlı), s. 102.

<sup>52</sup> Aydın (İslam-Osmanlı), s. 102.

<sup>53</sup> Bir Yargıtay kararına göre “... *Türk Kanunu Medenisi'nin kabulünden önce eski hukukumuzda evlat edinme (tebenni) müessesesi bulunmadığından, nüfus kütüğüne her ne sebeple olursa olsun geçen kayıtlar ve şerhler hukuki değer taşımaz. Bu tür kayıtların varlığı, bu gibilere evlatlık gibi miras payı verilmesini gerekli kılmaz*”. 2. H.D. 08.11.1982 T. E. 1982/7912, K. 1982/8113 ( YKD. ,C. IX, S.2, 1983, s.188-189).

İslam hukukunda evlat edinmeyi andıran “akd-i muvalat”, yani “mevlalık akdi” denilen bir sözleşme mevcuttur<sup>54</sup>. Buna göre nesebi belli olmayan bir kimse diğer bir kimseye, “sen benim mevlam ol, ölünce malıma varis ol, diyete bağlı bir suç işlersem akilem olup diyetimi öde” der ve beriki de bunu kabul ederse, yapılan sözleşmeye “akd-i muvalat” denir<sup>55</sup>. Burada baba ile oğul arasındaki durum değil, efendi ile azat etmiş olduğu köle arasındaki durum yaratılmaktadır. Baba oğlunun diyetini ödemediği halde, efendi azat etmiş olduğu kulunun diyetini ödemeye mecburdur. Bu sözleşmede her iki kişinin de nesebi belli değilse, ikisi de birbirinin varisi olur ve birbirinin diyetini öderler<sup>56</sup>.

4 Ekim 1926 tarihinde 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi’nin kabulüyle, ilk defa bugünkü anlamıyla evlat edinmeye ilişkin hükümler Türk hukukuna girmiştir. Evlat edinmeye ilişkin hükümler 743 sayılı Kanunun 253-258 maddeleri arasında düzenlenmişti. Bu maddelerden ilk üçü evlat edinmenin şartlarını (m. 253-255), diğerleri sırasıyla evlat edinme işleminin şekline (m.256), hükmüne (m. 257) ve ref’ine (m. 258) ilişkindi<sup>57</sup>.

Türk Kanunu Medenisi’nin evlat edinme ile ilgili hükümleri, 16.06.1983 tarihli, 2846 sayılı ve 23.11.1990 tarihli, 3678 sayılı Kanunlarla iki defa değişikliğe uğramıştır. Daha sonra 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı yeni Türk Medenî Kanunu<sup>58</sup>, evlat edinme kurumunu daha sistematik ve ayrıntılı olarak ele almıştır. Büyük oranda İsviçre Medenî Kanunu’na paralel düzenlemeler ihtiva eden yeni Türk Medenî Kanunu’nun evlat edinme ile ilgili hükümleri, çağdaş gelişmelere uygun olması bakımından temelde olumlu düzenlemelere sahiptir<sup>59</sup>.

<sup>54</sup> Çoşkun Üçok, **Türk Hukuk Tarihi Dersleri**, Ankara 1972, s. 86; Çoşkun Üçok, Ahmet Mumcu, Gülnihal Bozkurt, **Türk Hukuku Tarihi**, Ankara 2002, s. 104.

<sup>55</sup> Üçok/ Mumcu/ Bozkurt, s. 104; Üçok, s. 86.

<sup>56</sup> Üçok, s. 86; Üçok/ Mumcu/ Bozkurt, s. 104.

<sup>57</sup> Ayrıca, 743 sayılı kanunun değişik maddelerinde de evlat edinme ile ilgili hükümler vardı. Örneğin, m.40, 42, 92/b. 3,121, 128/b. 3, 282/III, 406/b.Ive 460/b.I evlat edinme ile ilgili düzenlemeler vardır.

<sup>58</sup> 4721 sayılı yeni Türk Medeni Kanunu 08.12.2001 tarihli resmi gazetede yayımlanmıştır. ( RG., T. 08.12.2001, S. 24607).

<sup>59</sup> Aydoğdu, s. 54-55.

4722 sayılı Türk Medenî Kanunun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanun<sup>60</sup>'un 14. maddesindeki düzenlemeye göre, 743 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun yürürlükte bulunduğu süre zarfında, bu kanun hükümlerine uygun olarak yapılmış olan evlat edinmeler geçerliliğini koruyacaktır. Ancak 1 Ocak 2002 tarihinden itibaren yapılacak olan evlat edinmeler 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu hükümlerine tabidir.

Yirminci yüzyılda kimsesiz çocukların sayısının artması evlat edinmeyi global bir sorun haline getirmiştir. Buna bağlı olarak evlat edinmeye yönelik birçok uluslararası sözleşme imzalanmıştır<sup>61</sup>. Türkiye Cumhuriyeti bu sözleşmelerden, 1989 tarihli Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesini<sup>62</sup>, 1967 tarihli Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesini<sup>63</sup> ve 1993 tarihli Küçüklerin Korunmasına Ve Uluslar Arası Evlat Edinmeye İlişkin La Haye Sözleşmesini<sup>64</sup> onaylamıştır.

Anayasa'nın 90. maddesinin son fıkrasına göre, usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletler arası anlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Bu hükümle milletler arası anlaşmaların kanunlara eşdeğer oldukları kabul edilmektedir<sup>65</sup>. Dolayısıyla usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletler arası anlaşmalar kanun gibi uygulama alanı bulur.

<sup>60</sup> 4722 sayılı kanun 03.12.2001 tarihinde kabul edilmiş ve 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

<sup>61</sup> Evlat edinme alanındaki bazı uluslararası sözleşmeler şunlardır:1960 tarihli Uluslararası Evlat Edinmenin Temel İlkeleri, 1989 tarihli Çocuk Haklarına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, 1967 tarihli Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi , 1993 tarihli Küçüklerin Korunmasına Ve Uluslar Arası Evlat Edinmeye İlişkin La Haye Sözleşmesi,1984 tarihli Küçüklerin Evlat Edinilmesine İlişkin Uluslar Arası Amerikan Sözleşmesidir. Aydoğdu, s. 59.

<sup>62</sup> RG., T. 27.01.1995, S. 22184.

<sup>63</sup> RG., T. 18.01.2001, S. 24743.

<sup>64</sup> RG., T. 20.01.2001, S. 25352.

<sup>65</sup> Ergun Özbudun, **Türk Anayasa Hukuku**, Ankara 2002, s. 381.

## § 6. EVLAT EDİNMENİN KİMİ BENZER KURUMLARDAN FARKI

### I. EVLAT EDİNMENİN BESLEMELİKTEN FARKI

Beslemelik, varlıklı ailelerin, yoksul veya ekonomik gücü zayıf ailelerin çocuklarını hizmetleri karşılığında boğaz tokluğuna bakıp yetiştirdiği bir kurumdur<sup>66</sup>. Çoğu kez beslemelik olarak alınan çocuğun ana-babasına veya bir yakınına toptan veya aydan aya küçük bir meblağ ödenir<sup>67</sup>.

Beslemeliğin hukukî durumu medenî kanunda düzenlenen evlatlığın durumundan tamamen farklıdır<sup>68</sup>. Çünkü beslemelik ilişkisi hukuk tarafından düzenlenmiş bir kurum değildir. Bu kurum, örfi bir ilişki olarak varlığını sürdürmektedir. Örf adete dayanan bu kurum, efendi veya hanım ile beslemenin ana-babası veya yakınları arasında yapılan bir anlaşmayla ortaya çıkmaktadır. Buna karşın evlat edinme kurumu hukuk tarafından düzenlenmiş bir kurumdur.

Beslemeliğin kurulması hiçbir şekle tabi değildir<sup>69</sup>. Buna karşın evlat edinme ilişkisinin kurulması görevli ve yetkili mahkemeye başvurmaya, hakimin geniş çaplı araştırması sonucu evlat edinme kararına ve nüfus kütüğüne kayıt yapılmasına bağlıdır.

Evlad edinme kurumu, evlat edinenle evlatlık arasında bir soybağı ilişkisi meydana getirir<sup>70</sup>. Bu sebeple soybağına ilişkin hükümler ve sonuçlar hem evlat edinen hem evlatlık açısından bağlayıcıdır. Bunun sonucu olarak evlat edinene pek çok hak ve mükellefiyetler yüklenmiştir. Beslemelik kurumunda böyle bir soybağı ilişkisi mevcut olmadığından, beslemeyi yanında

<sup>66</sup> Mustafa Dural, Tufan Ögüz, Mustafa Alper Gümüş, **Türk Özel Hukuku, Aile Hukuku**, C.III, İstanbul 2005, s.481; Oğuzman/Dural; s. 245; Ömer Uğur Gençcan, “Evlad Edinme Kurumu ve Benzeri Kavramlar/Kurumlar”, MBD., S. 78 2001, s. 22; Hatemi/Serozan, s. 330,

<sup>67</sup> Toplumun sanayileşmesi, ailenin küçülmesi sürecinde beslemeliğin sayısı giderek azalmaktadır.

<sup>68</sup> Oğuzman/Dural; s. 245; Dural/Ögüz/Gümüş, s. 481; Gürkan, s.199.

<sup>69</sup> Oğuzman/Dural; s. 245; Dural/Ögüz/Gümüş, s. 481.

<sup>70</sup> Gürkan, s. 199.

bulunduran kişinin mükellefiyeti yalnız vicdanî olup, müeyyidesini ahlâk kurallarında bulur. Besleme evlatlığın yararlandığı miras hakkı gibi haklardan da yararlanmaz.

## II. EVLAT EDİNMENİN SÜT EVLATLIĞINDAN FARKI

Bir kadının, başkasının doğurduğu bir çocuğa süt emzirmesinden doğan ilişkiye süt evlatlık denir<sup>71</sup>. Çocukla anası dışında ona süt veren kadın ve akrabaları arasında da süt hısımlığı kurulur. Ancak süt hısımlığının kurulabilmesi için süt emme olayının çocuğun ilk iki yaşı içinde olması gerekmektedir<sup>72</sup>. Süt evlatlık ilişkisi miras hakkı doğurmasa da kan ve sıhrî hısımlık gibi bir evlenme engeli ortaya çıkarır<sup>73</sup>.

Süt evlatlık ilişkisi Türk hukuku tarafından düzenlenmiş bir kurum değildir<sup>74</sup>. Bu ilişki tamamıyla fiilî bir durum oluşturduğundan, evlat edinme ile kıyaslanamaz.

## III. EVLAT EDİNMENİN GERÇEK SOYBAĞINDAN FARKI

Önceki Medenî Kanun döneminde evlat edinme kurumu, kendisine benzeyen kurumlardan sahih nesep ve gayrisahih nesep ile ayrı ayrı karşılaştırılmaktaydı<sup>75</sup>. Ancak 4721 sayılı yeni Medenî Kanun'da soybağının tekliği ilkesi benimsenmiş ve buna bağlı olarak sahih nesep ve gayrisahih nesep ayırımına son verilmiştir.

<sup>71</sup> Halil Cin, **İslam ve Osmanlı Hukukunda Evlenme**, 1974 Ankara, s. 105; Gençcan, s. 23.

<sup>72</sup> Aydın, s. 284; Cin, s. 106.

<sup>73</sup> Süt hısımlığı yoluyla evlenilmesi yasak olan kadınlar için bkz., Aydın, s. 284; Cin, s. 107 vd.

<sup>74</sup> Her ne kadar bir dönem süt hısımlığının Cumhuriyet öncesi hukukumuzda uygun olarak ülkemizde bir evlenme engeli oluşturması düşünülmüş ise de, 1926 tarihli Türk Kanunu Medenisine bu tür bir düzenleme aktarılmamıştır.

<sup>75</sup> Türk Kanuni Medenisi döneminde sahih nesep, çocuğun evlilik içinde doğmasıyla (TKM. m. 241), evlilik dışında doğmakla birlikte sonradan ana-babanın evlenmesiyle (TKM m. 247), nesebin hakim kararıyla düzeltilmesiyle (TKM. m. 249) veya nesebin özel af kanunları ile düzeltilmesi yoluyla kurulmaktaydı. Bu şekilde sahih nesep ilişkisi hem anaya hem babaya karşı kurulmaktaydı. Gayrisahih nesep ilişkisi ise, ana ve baba bakımından değişik şekillerde kurulmaktaydı. Ana bakımından gayrisahih nesep ilişkisi evlilik içinde meydana gelmeyen doğumla kurulmaktaydı (TKM. m. 290). baba bakımından gayrisahih nesep ilişkisi ise, evlilik dışında doğmuş çocuğun doğal baba tarafından tanınması (TKM. m. 291) veya babalığa hükmedilmesiyle (TKM. m. 295) meydana gelmekteydi.

Evlatlık ilişkisiyle kurulan soybağı, kan bağına dayanmayan, hukukî işleme dayanan *yapay* bir soybağıdır<sup>76</sup>. Bu sebeple evlat edinmenin kurulması için belli koşulların gerçekleşmesi gerekir. Meselâ, küçüğün bakılmış ve eğitilmiş olması, evlat edinmenin küçüğün yarına olması, yaş koşullarının bulunması, küçüğün ana-babasının rızası ve mahkeme kararına ihtiyaç vardır. Halbuki gerçek soybağı, kan bağına, yani genetik ve biyolojik kökene dayanır. Bu sebeple gerçek soybağının kurulmasında evlat edinme ilişkisinin kurulması için gereken şartlar aranmaz.

Evlatlık ilişkisinde, evlat edinen evlatlığın mirasçısı olamaz. Ancak gerçek soybağında ana-baba çocuğunun mirasçısı olur.

Evlatlık, evlat edinenin vatandaşlığını belirli şartların gerçekleşmesi halinde alır<sup>77</sup>. Gerçek soybağında ise, Türk babadan olan veya Türk anadan doğan çocuklar doğumlarından başlayarak Türk vatandaşlıkları<sup>78</sup>.

Evlat edinme ancak tamamlandığı andan itibaren hüküm doğurmaya başlar. Halbuki gerçek soybağı, evlilik dışı çocuk açısından sonradan meydana gelse bile, doğum anından itibaren hüküm ifade eder. Evlat edinmeden doğan soybağı tek taraflı olduğu için, sadece evlat edinenle evlatlık ve onun alt soyu arasında hısımlık doğar. Gerçek soybağın da ise çift taraflı hısımlık vardır.

Gerçek soybağı ilişkisine son vermek mümkün değildir<sup>79</sup>. Yani gerçek soybağı, kesin ve kalıcı bir soybağı ilişkisi meydana getirmektedir. Ancak evlat edinme ilişkisinde durum farklıdır. Önceki Medenî Kanun döneminde

<sup>76</sup> Sevgi Demir, **Türk Medeni Kanunu, Aile Hukuku**, Ankara 2004, s. 183.

<sup>77</sup> Türk Vatandaşlık Kanunu m. 3 hükmüne göre, evlat edinme evlatlığın vatandaşlığına tesir etmez. Ancak küçük olan evlatlık, vatansız olur veya anası babası bulunmaz veyahut nerede olduğu bilinmezse bir Türk tarafından evlatlığa alınmakla Türk vatandaşı olur.

<sup>78</sup> Türk Vatandaşlık Kanunu m.1.

<sup>79</sup> Tekinay, s. 496.

evlatlık ilişkisi, tarafların anlaşması, evlat edinenin veya evlatlığın talebi üzerine mahkeme kararıyla ortadan kaldırılabilmekteydi. Yeni Türk Medenî Kanunu'nda ise evlatlık ilişkisi, rızanın bulunmaması ve diğer şartların eksikliği hallerinde ortadan kaldırılabilir. Dolayısıyla, yeni Türk Medenî Kanunu ile evlat edinme ilişkisinin kolaylıkla ortadan kaldırılmasına son verildiği, kan bağına dayanan gerçek soybağınınna daha da yaklaştığı söylenebilir<sup>80</sup>.

Önceki Türk Medenî Kanunu'nda evlatlık bağı, evlenmeye engel teşkil etmekle beraber kesin evlenme engeli değildi<sup>81</sup>. Ancak yeni Türk Medenî Kanunu ile evlenme engeli, gerçek soybağındaki gibi, kesin hale gelmiştir.

#### IV. EVLAT EDİNMENİN KORUYUCU AİLEDEN FARKI

Ana- babasının hastalığı, ölümü, özgürlüğünün kısıtlanması gibi değişik sebeplerle öz ailesinin yanında bakılamayan çocuklar, kısa veya uzun süreli olarak bakımlarını üstlenen aile ya da kişilerin yanında, devlet denetiminde yetiştirilmektedir. İşte bu hizmeti veren aile ve kişilere koruyucu aile denilmektedir<sup>82</sup>.

Ülkemizde koruyucu aile hizmetleri, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'nun 22. ve 23. maddeleriyle, Sosyal Hizmetler Ve Çocuk Esirgeme Kurumu Koruyucu Aile Yönetmeliği<sup>83</sup> (SHÇEKKAY) ve Türk Medenî Kanunu'nun 346 ve 347. maddesi hükümlerine göre yürütülmektedir.

---

<sup>80</sup> Aydoğdu, s. 13.

<sup>81</sup> Tekinay, s. 495.

<sup>82</sup> Işık, s. 30; Sevgi Usta Sayita, **Türk Hukukunda Çocuğun Koruyucu Aile (Kişi) Yanına Yerleştirilmesi**, İstanbul 1996, s. 20; Selma Baktır, "Çocukların Korunması", YD., 1987, C.13, s. 331.

<sup>83</sup> RG., T. 14.10.1993, S. 21728.

Koruyucu aile hizmetleri, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünce belirlenen esaslar çerçevesinde, İl Sosyal Hizmetler Müdürlüklerince yürütülür.

Çocuğun bedenî ve zihnî gelişmesi tehlikede bulunur veya çocuk manen terk edilmiş halde kalırsa hâkim, çocuğu ana ve babadan alarak bir aile yanına yerleştirilebilmesi için koruma kararı verebilir.

Koruyucu aile ile evlat edinme kurumu arasında çeşitli farklılıklar mevcuttur. Bunlardan ilki amaç farklılığıdır. Evlatlık sözleşmesinin amacı, ana-baba bakım ve sevgisinden yoksun olan çocuğun bir aileye, yuvaya kavuşmasını sağlamak ve çocuk sahibi olamayan kişilerin evlat sahibi olma ihtiyacını karşılamaktır. Koruyucu aile kurumunun amacı da korunmaya muhtaç çocuklara bir aile ortamı sağlamak olmakla birlikte, çocuk sahibi olmayan ailelerin evlat sahibi olma duygularını tatmine çalışmaz.

Evlat edinme, evlat edinen ile evlat edinilen arasında yapılan bir medenî hukuk sözleşmesidir. Yeni Türk Medenî Kanunu'nda evlat edinme ilişkisinin kurulabilmesi için mutlaka mahkeme kararı gerekmektedir. Oysa koruyucu aile ilişkisi, Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ile koruyucu aile ya da kişi arasında yapılan bir sözleşme ilişkisine dayanır<sup>84</sup>. Ayrıca evlat edinme ile koruyucu aile olma şartları bakımından da birbirinden farklıdır.

Evlatlık ilişkisinde, evlatlıkla evlat edinen arasında yapay bir soybağı kurulmaktadır. Halbuki, koruyucu aile ile yanına yerleştirilen çocuk arasında herhangi bir soybağı ilişkisi kurulmaz<sup>85</sup>. Bu durumun sonucu olarak, evlat edinenle evlatlık arasında kesin evlenme engeli bulunmasına rağmen,

<sup>84</sup> Önceki Medeni Kanun'da evlat edinmenin sözleşmeyle kurulması açısından, koruyucu aile sözleşmesi ile benzerliği var idiyse de sözleşmenin niteliği ve tarafları arasındaki fark göze çarpmaktaydı.

<sup>85</sup> Sayita, s. 36; İlknur Serdar, "Koruyucu Aile", **Seyfullah Edis'e Armağan**, İzmir 2000, s. 473.

koruyucu aile ile yanına yerleştirilen çocuk arasında bir evlenme engeli bulunmamaktadır.

Evlat edinmede, velâyet hakkından kaynaklanan hak ve yükümlölükler evlat edinene kanun gereği ve kendiliğinden geçer ( TMK m. 314/I). Hâlbuki çocukla koruyucu aile arasında bir velâyet ilişkisi kurulmaz<sup>86</sup>. Ancak, koruyucu aile yanına yerleştirilen çocuk hakkında, velâyet hakkına ait olan hak ve yükümlölükleri fiilen kullanabilmektedir.

Koruyucu aile ile yanına yerleştirilen çocuk arasındaki ilişki geçici nitelikte bir ilişkidir. Çocuk korunmaya muhtaç çocuk niteliğini yitirdiğinde koruyucu aile ile çocuk arasındaki ilişki sona erer. Buna karşın, evlat edinenle evlatlık arasında kurulan ilişki sürekli bir ilişkidir. Evlat edinmenin kaldırılması halleri dışında evlat edinme ilişkisi sona ermez.

Sonuç olarak, evlat edinme kurumu ile aralarında birçok farklılıklar bulunan koruyucu aile, evlat edinmeye giden yolda bir ilk adım olarak kabul edilmektedir<sup>87</sup>.

---

<sup>86</sup> Sayıta, s. 36; Serdar, s. 473.

<sup>87</sup> Aydoğdu, s. 18; Serozan, s. 221; Baktır, s. 331.

## § 7. EVLAT EDİNMENİN TÜRLERİ

### I. TAM EVLAT EDİNME

Tam evlat edinme sistemi (Voll Apotion), evlatlıkla evlat edinen ve evlat edinen ile ailesi arasında evlilik içi soybağı ilişkisi ile tamamen aynı olan hısımlık ilişkisi meydana getirir<sup>88</sup>. Bu tür evlat edinmede çocuk, evlat edinen kişilerden doğmuş çocukların hukukî statüsünü kazanır. Bunun sonucu olarak evlatlık, evlat edinenin kan ve sıhrî hısımları ile hısım olur. Evlatlığın asıl ana- babası ile olan hısımlığı, üvey çocuğun evlat edinilmesi dışında, sona erer. Bu şekildeki bir düzenlemenin amacı, çocuğun asıl ailesinden tamamen kopararak evlat edinen aileyi benimsemesini sağlamaktır<sup>89</sup>.

Tam evlat edinmenin bazı sonuçları şunlardır: Evlatlığın ana babası ilişkisi tamamen koptuğundan, evlatlık ve altsoyunun evlatlığın ana babasına kanunî mirasçılığı son bulur. Ancak, evlatlık ve altsoyu ile evlat edinen birbirlerinin kanunî mirasçıları olurlar<sup>90</sup>. Evlatlık ile ana-babası arasındaki yardım nafakası yükümlülüğü sona erer. Evlatlıkla evlat edinen arasında kesin evlenme engeli meydana gelir.

ABD'nin bazı eyaletlerinde, İskandinav ülkelerinde, İsviçre, Rusya ve İngiltere gibi ülkelerin Medeni Kanunlarında tam evlat edinme türüne yer vermiştir<sup>91</sup>.

### II. SINIRLI EVLAT EDİNME

Sınırlı evlat edinme sisteminde, bir taraftan evlatlık ile asıl ailesi arasındaki ilişkiler sınırlı olarak devam ederken, diğer taraftan da evlatlıkla

<sup>88</sup> Ruhi, s. 21; Emine Akyüz, **Çocuğun Haklarının Ve Güvenliğinin Korunması**, Ankara 2000, s. 124; Aydoğdu, s.76; Arat, s. 154.

<sup>89</sup> Akyüz, s.125; Ruhi, s. 21; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 502.

<sup>90</sup> Belen, s. 87.

<sup>91</sup> Akyüz, s. 125; Aydoğdu, s. 76.

evlat edinen arasında sınırlı bir hısımlık ilişkisi doğar<sup>92</sup>. Bu sistemde, evlatlıkla evlat edinenin hısımları arasında herhangi bir hısımlık ilişkisi oluşmazken, evlat edinenle evlatlık arasında hısımlık ilişkisi meydana gelmektedir. Bunun sonucu olarak, evlatlık sadece evlat edinenin mirasçısı olabilmektedir. Ancak, evlat edinen evlatlığın mirasçısı olamamaktadır. Ayrıca, evlatlığın ana-babasıyla hısımlık ilişkisi devam etmektedir.

Evlatlık ile ana-babası arasındaki yardım nafakası yükümlülüğü devam eder. Evlatlıkla evlat edinen arasında evlenme engeli vardır; ancak bu evlenme engeli kesin değildir. Yani evlenme gerçekleşirse evlenme geçerli olmakta ve doğal olarak evlatlık ilişkisi sona ermektedir.

Eski Alman hukukunda, eski İsviçre hukukunda, Meksika, Peru ve Filipinlerde evlat edinmenin bu türü kabul edilmiştir<sup>93</sup>.

### **III-KARMA EVLAT EDİNME**

Evlat edinmenin bu türünde, küçüklerin evlat edinilmesi tam evlat edinme türüne, erginlilerin evlat edinilmesi sınırlı evlat edinme türüne uygun olarak yapılmaktadır<sup>94</sup>. Yani, küçüklerin evlat edinilmesinde, evlat edinenle evlatlık arasında tamamen evlilik içi soybağı gibi, tam bir hısımlık ilişkisi kurulmakta ve evlatlığın ana-babasıyla ilişkisi sona ermektedir. Erginlerin evlat edinilmesinde ise, tam bir hısımlık ilişkisi kurulmamakta ve evlatlığın ana-babasıyla ilişkisi ortadan kalkmamaktadır. Alman Fransız, İtalya, İspanya, Belçika ve Arjantin hukuklarında karma evlat edinme türü uygulanmaktadır<sup>95</sup>.

<sup>92</sup> Akyüz, s. 125; Ruhi, s.21; Aydoğdu, s. 76,77.

<sup>93</sup> Aydoğdu, s. 77.

<sup>94</sup> Aydoğdu, s. 77.

<sup>95</sup> Aydoğdu, s. 77; Ruhi, s. 22.

#### IV. TÜRK HUKUKUNDA EVLAT EDİNMENİN TÜRÜ

743 Sayılı Türk Kanunu Medenisi döneminde, hukukumuzda evlat edinmenin türünün sınırlı evlat edime olduğu kabul edilmekteydi<sup>96</sup>. Buna karşılık 4721 Sayılı Türk Medenî Kanunu'nun kabul edilmesinden sonra, evlat edinmenin türü konusunda değişik görüşler ileri sürülmüştür<sup>97</sup>.

Bir görüş, Türk hukukunda sınırlı evlat edinme sisteminin kabul edildiğini Türk hukuk sisteminde yapılacak bir değişiklikle sınırlı evlat edinme yanında tam evlat edinme sisteminin de kabul edilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Bu şekilde yapılacak bir değişiklikle taraflara bir seçim hakkı tanınmış olacaktır<sup>98</sup>.

İkinci bir görüş, yeni Türk Medenî Kanunu ile sözleşme sisteminden karar sistemine geçildiğini, evlat edinme ilişkisinin kanunda sayılan sınırlı sebepler haricinde kaldırılamadığını ve evlenme engelinin kesin olduğunu belirtmektedir. Ayrıca evlat edinenle evlatlık arasında hısımlık ilişkisi kurulmasına rağmen, sınırlı evlat edinme özelliği gereği, evlatlığın asıl ana-babasıyla hısımlık ilişkisinin devam ettiğini, dolayısıyla yeni Türk Medenî Kanunu'nda, kendine özgü karma bir sistem benimsendiği ileri sürülmüştür<sup>99</sup>.

Üçüncü bir görüş ise, ortaya kendine özgü bir sistem çıkmadığını, yabancı bir kural alınırken sistem uyumunun korunması gerektiğini ifade etmektedir<sup>100</sup>.

<sup>96</sup> Aydoğdu, s. 78,

<sup>97</sup> Rona Serozan, "Yeni Medeni Kanunun Çocuklara İlişkin Düzenlemesi", **Ünal Tekinalp'e Armağan**, İstanbul 2003, s. 506; Ruhi, s.22; Aydoğdu, s. 78.

<sup>98</sup> Ruhi, s. 69 ve 22.

<sup>99</sup> Aydoğdu, s. 78,79.

<sup>100</sup> Serozan (Çocuklara İlişkin Düzenleme), s. 506, Dural/Öğüz/Gümüş, tam evlat edinme sistemini benimseyen İsviçre Medeni Kanunu'nun hükümleri örnek alınarak evlat edinme ilişkisi düzenlenirken, sistemin bütün olarak değerlendirilmesi daha isabetli olacağını belirtmektedir. Dural/Öğüz/Gümüş, s. 503.

Kanaatimizce, Türk Medenî Kanunu’nun evlat edinmeye ilişkin hükümleri tam ve sınırlı evlat edinmenin özelliklerini taşıdığından, evlat edinmenin türü “kendine özgü karma bir sistem”dir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### EVLAT EDİNMENİN ŞARTLARI

#### § 8. GENEL OLARAK

Türk Medenî Kanunu'nda evlat edinme, küçüklerin evlat edinilmesi ile erginlerin ve kısıtlıların evlat edinilmesi olarak iki şekilde düzenlenmiştir. Evlat edinmede kural, küçüklerin evlat edinilmesiyken, istisna ergin veya kısıtlıların evlat edinilmesidir.

Kanunda genel düzenleme küçüklerin evlat edinilmesi şeklinde yapıldığı için küçükler, kural olarak erginlik yaşı açısından en geç on sekiz yaşın doldurulmasına kadar evlat edinilebileceklerdir. Hatta TMK. m. 315/III hükmüne göre, evlat edinme başvurusundan sonra ergin olan küçükler bile, şartlar daha önce yerine getirilmiş olmak kaydıyla, küçüklerin evlat edinilmesine ilişkin hükümler uyarınca evlat edinilir.

Türk Medenî Kanunu'nun 305-312. maddelerinde küçüklerin evlat edinilmesi, 313. maddesinde ergin ve kısıtlıların evlat edinilmesi hükme bağlanmış, bunu takip eden maddelerinde de her iki hal için geçerli olan kurallar düzenlenmiştir.

Erginlerin ve kısıtlıların evlat edinilmesi sınırlı olarak sadece Türk Medenî Kanunun 313. maddesinde düzenlendiğinden, küçüklerin evlat edinilmesine ilişkin bazı hükümler kıyas yoluyla erginlerin ve kısıtlıların evlat edinilmesine de uygulama imkanı bulur.

Evlat edinme esasa ve şekle ilişkin birtakım şartlara tabii tutulmuştur. Aşağıda sırasıyla küçükler ile ergin ve kısıtlıların evlat edinilmesinin esasa ilişkin şartlarını, daha sonra da evlat edinmenin şekle ilişkin şartları ele alınacaktır.

## § 9. KÜÇÜKLERİN EVLAT EDİNİLMESİNİN ESASA İLİŞKİN ŞARTLARI

### I.KÜÇÜK AÇISINDAN BULUNMASI GEREKEN ESASA İLİŞKİN ŞARTLAR

#### A. Küçüğün Bir Yıl Süre İle Bakılmış Ve Eğitilmiş Olması

Bir küçüğün evlat edinilmesi için, evlat edinen tarafından bir yıl süreyle bakılmış ve eğitilmiş olması gerekir (TMK. m. 305/I)<sup>101</sup>. Bu düzenleme ile bir kimsenin bakmadığı ve eğitime hiçbir katkısı olmadığı bir küçüğü, evlat edinmesi engellenmekte ve bir çeşit deneme süresi ile tarafların birbirlerini tanımalarına imkan sağlanmaktadır<sup>102</sup>.

Önceki Medeni Kanun'da böyle bir şarta yer verilmemiştir. Bunun sonucu olarak ani veya kısa bir düşünme süresi sonunda, çoğu zaman sadece duygusal etkilerle verilen bir kararla evlat edinme işlemi gerçekleştirilmekteydi. Bu ilişki kurulduktan sonra, tarafların birbirlerini iyi tanımamış olmaları sebebiyle, tarafların ruhî açıdan problemler yaşadıkları, kurulan ilişkinin sağlıklı yürüdüğü görülmekteydi<sup>103</sup>.

Bakma ve eğitme olgusunun evlat edinme amacına yönelik olması mecburidir<sup>104</sup>. Ayrıca, bir yıllık bakma eğitme şartının sonucu olarak, küçüğün, hüküm tarihinde bir yaşını doldurmuş olması gerekir<sup>105</sup>. Dolayısıyla

<sup>101</sup> Bu süre tasarıda iki yıl olarak öngörülmüşken T.B.M.M. Adalet Komisyonunda oldukça uzun görülerek bir yıla indirilmiştir. Akıntürk, s. 371; Kılıçoğlu, s. 116. Öngörülen bir yıllık bakım ve eğitim süresinin uzun olduğu yönündeki görüş için bkz. Ruhi, s. 24, 25.

<sup>102</sup> Türk Medeni Kanunu'nun m. 305 gerekçesi, Demir, s. 257, 258.

<sup>103</sup> Kılıçoğlu, s. 115; İsmail Özmen, **Evlat Edinme Davaları**, Ankara 2004, s. 64.

<sup>104</sup> 2.H.D. , T. 16.07.2002, E. 2002/8862, K. 2002/9547 ( Ömer Uğur Gençcan, **4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu**, C. 1, Ankara 2004, s. 1415'den naklen).

<sup>105</sup> Yargıtay, "evlat edinilmek istenen küçüğün,dava ve hüküm tarihine göre henüz bir yaşını doldurmadığından, Türk Medeni Kanunu'nun 305/I maddesinde belirtilen bir yıl süreyle bakma ve eğitme şartının gerçekleşmeyeceğini belirtmektedir. 2.H.D., T. 06.12.2004, E. 2004/12771, K. 2004/14510 ( R.G., T. 09.01.2005, S. 25695). Yüksek Mahkeme başka bir kararında, "...bir yıl bakılma ve eğitilme koşulu gerçekleşmeden hüküm kurulamayacağını" belirtmektedir. 2. H.D., T. 27.12.2004, E. 2004/14607, K. 2004/15687 (karar yayınlanmamıştır).

ana rahmindeki çocuk (cenin) evlat edinilemez<sup>106</sup>. Çünkü, küçüğün evlat edinilebilmesi için bir yıl süre ile bakılmış ve eğitilmiş olması gerekmektedir.

Bu bir yıllık süre boyunca evlat edinen kişi, bir ana-baba gibi, küçüğün sağlığı, beslenmesi ve eğitimi ile ilgilenmelidir<sup>107</sup>. Ayrıca küçüğün aileye ve çevreye uyumuna, kendisi ve diğer aile bireyleri ile ilişkisine bakarak karşılıklı saygı ve sevgi temeline dayalı bir ilişki kurup kuramayacağını değerlendirecektir<sup>108</sup>.

Küçüğün evlat edinen tarafından bakılmış ve eğitilmiş olma şartının gerçekleşmesi, küçükle evlat edinen arasında sürekli bir ilişkinin kurulmasını gerektirir. Meselâ, boş zamanların birlikte değerlendirilmesi sürekli bir ilişkinin varlığı için yeterli değildir<sup>109</sup>. Evlat edinecek kişi küçüğü kendi denetiminde bir başkasına baktırıp eğitebilir. Gerçektende, evlat edinen kişi, çocuğun bakımını çocuk bakıcısı aracılığı ile sağlayabilir. Özellikle çalışanlar, çocuğu bebek bakım evine gönderebilir.

Evlat edinen tarafından yapılacak bir yıl bakım ve eğitimin evlat edinmeye bitişik olması mecburi değildir<sup>110</sup>. Yani bir yıl bakım ve eğitimden sonra çocuğa başkalarının bakmış olması bu şartın gerçekleşmesine engel oluşturmaz.

---

<sup>106</sup> Önceki Medeni Kanun, altsoyu olmayan kişilerin kanunda yazılı öteki koşullar da varsa evlat edinebileceklerini öngörmüştü (ÖMK m.253). Bu anlamda ana rahmindeki çocuğun(cenin) evlat edinmeye engel olup olmadığı tartışması mevcuttu. Ancak yeni Türk Medeni Kanunu'na göre altsoyu olmak evlat edinmeye engel olmadığı için bu tartışmalar küçüklerin evlat edinilmesi bakımından önemini yitirmiştir. Bu konuda Önceki Medeni Kanun zamanındaki değerlendirme için bkz. Selahattin Sulhi Tekinay, "Cenin Evlat Edinmeye Engel Olur mu?", **Reşat Kaynar'a Armağan**, İstanbul 1981, s. 215-226.

<sup>107</sup> Aydos, s. 120; Kılıçoğlu, s.116.

<sup>108</sup> Ali İhsan Özuğur, **Velayet-Vesayet-Soybağı ve Evlat Edinme Hukuku**, Ankara 2002, s. 245; Balkar, s. 247,

<sup>109</sup> Evlat edinen ve evlatlık açısından söz konusu olabilecek, hastalık, eğitim veya meslekî sebeplerle birlikte bulunamama, bakma ve eğitime ilişkin sürekliliği etkilemez, Dural/Öğüz/Gümüş, s. 483.

<sup>110</sup> Özmen, s. 26.

Bir yıl süre ile bakılmış olma şartı, evlat edinmeye aracılık yapacak olan makamlar tarafından belirlenmelidir.<sup>111</sup> Uygulamada, Başbakanlık Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne Bağlı Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ile koruyucu aile ya da eşler arasında bir sözleşme yapılmakta ve bu sözleşme doğrultusunda çocuğun yerleştirilmesi gerçekleştirilmelidir<sup>112</sup>.

## **B. Evlât Edinmenin Küçüğün Yararına Olması**

Evlât edinmenin küçüğün yararına olması şartı, evlat edinme kurumunun temel amacını teşkil eder<sup>113</sup>. TMK. m. 305/II hükmüne göre, evlat edinmenin her halde küçüğün yararına bulunması gerekir. Hâkim evlat edinmeyi, evlatlığa alınacak küçüğün menfaatine uygun bulmadıkça, evlat edinmeye karar vermemelidir<sup>114</sup>.

Evlât edinmenin küçüğün yararına olup olmadığı, küçüğün içinde bulunduğu hayat şartları ile ilerideki tahmini şartlarının karşılaştırılması ile belirlenir<sup>115</sup>. Bu anlamda evlat edinenin ve evlatlığın sağlık ve ekonomik durumları, yaşları, kişilikleri, sosyal durumları, kültür seviyeleri, manevî inançları dikkate alınmalıdır.

Belirli bazı durumlarda, meselâ, evlat edinmek isteyen kişi, haysiyetsiz bir hayat sürüyorsa, kumar ve alkole düşkünse, iflâs tehlikesi altında veya geçici bir heves için evlat edinmek istiyorsa, menfaat şartının gerçekleşmeyeceğini kabul etmek gerekir.

Evlât edinecek kişi, evlat edinilecek çocuğun ruh dünyasına ve duygusal gelişimine katkıda bulunabilmelidir. Bu büyük ölçüde ana-baba ve çocuk

<sup>111</sup> Ruhi, s. 24; Demir, s. 257.

<sup>112</sup> Sayita s. 72 vd., .Serdar, s. 473.

<sup>113</sup> Altaş, s. 103; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 483; Ruhi, s. 42; Demir, s. 258

<sup>114</sup> Zevkliler/Acabey/ Emre, s.977.

<sup>115</sup> Belen, s. 52, 53.

ilişkisinin sıcaklığı ve sürekliliği ile mümkün olabilir. Çocuğun uyumlu bir aile içersinde yaşaması, kişiliğinin gelişmesi yönünde olumlu katkılar sağlar. Bu bakımdan küçüğün yararına en uygun olan evlat edinme, evli ve uyumlu eşlerin birlikte yaptıkları evlat edinmedir.

Evlat edinilecek kimsenin, evlat edinmek isteyen akraba olması evlat edinme bakımından bir engel teşkil etmez<sup>116</sup>. Dolayısıyla evlat edinme küçüğün yararınaysa ve kanununun aradığı diğer bütün şartların tamam olması halinde, bir kimse kardeşini evlat edinebilir. Yargıtay'da aynı görüşü benimsemiştir<sup>117</sup>. Yine bir kimsenin evlatlığının bulunması, başka bir evlatlık edinmesine engel değildir<sup>118</sup>. Yani bir kimse, birden fazla çocuğu evlat edinebilir. Ancak bir kimse boşanmış olduğu eşini evlat edinemez. Yargıtay da bu durumun, evlat edinme kurumunun bünyesiyle bağdaşmayacağını belirtmektedir<sup>119</sup>.

Alman hukukunda küçüklerin evlat edinilmesi, evlatlık alınacak çocuğun yararına hizmet ettiği ölçüde mümkündür. Aynı şekilde Fransız hukukunda da evlat edinmenin küçüğün yararına olması şartı aranmaktadır<sup>120</sup>. Fransız hukukuna göre, özellikle evlat edinecek kişinin iyi ana-baba olmaları gerekir. Evlat edinecek kişinin akıl hastası, alkol ve uyuşturucu bağımlısı olması halinde, çocuğun yararına aykırı olacağından evlat edinme kararı verilemez<sup>121</sup>.

<sup>116</sup> Doğanay, s. 725, 726; Ruhi, s. 30.

<sup>117</sup> Yargıtay "...kardeşin kardeşi evlat edinmesine usul ve yasaca engel yoktur..." demektedir. 2.H.D., T. 01.03.1976, E.1976/1460, K.1976/1765 (Lütfü Dalamanlı, Faruk Kazancı, Muharrem Kazancı, **İlmi ve Kazai İçtihatlarla Açıklamalı Türk Mendi Kanunu, Aile Hukuku**, C.II, İstanbul 1991, s. 604' den naklen).

<sup>118</sup> Ruhi, s. 30.

<sup>119</sup> 2. H.D., T. 27.03.1984, E. 1984/2840, K. 1984/2942 ( YKD., C. X, s. 718).

<sup>120</sup> Aydoğdu, s. 167,168.

<sup>121</sup> Aydoğdu, s. 168.

### **C. Diğer Çocukların Yararının Hakkaniyete Aykırı Biçimde Zedelenmemesi**

Önceki Medenî Kanun'da düzgün soybağlı altsoyu bulunan kişinin evlat edinmesi mümkün değildi (ÖMK. m. 253). Bu hüküm Medeni Kanunu'nda yer almamış<sup>122</sup> ve evlat edinmenin diğer çocukların yararlarını hakkaniyete aykırı bir biçimde zedelememesi şartıyla evlat edinmeye izin verilmiştir (TMK. m. 305/II)

Evlatlık ile evlat edinen arasında evlatlık ilişkisinin kurulması, tabîi olarak, evlat edinenin diğer çocuklarının beklenen miras menfaatini olumsuz yönde etkiler. Ancak evlat edinenin diğer çocukları yönünden salt miras paylarının azalması, doğrudan doğruya hakkaniyete aykırı olarak yararların zedelenmesini göstermez<sup>123</sup>.

Evlat edinme ilişkisinin, diğer çocukların miras menfaatlerini azaltmak veya evlatlığın ihtiyaçlarının karşılanması söz konusu olmaksızın, evlat edinenin diğer çocuklara karşı olan ekonomik ve sosyal yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi amacıyla kurulması hallerinde, diğer çocukların yararının hakkaniyete aykırı olarak zedelenmesi söz konusu olur.

Evlat edinen, geçim sıkıntısı içinde veya evlat edinme amacıyla başvurudan sonra geçim sıkıntısı içine düşmüşse evlat edinmemelidir<sup>124</sup>. Çünkü evlat edinme sonucu bakım ve eğitim masrafları tabîi olarak artış gösterecektir. Bu artışın diğer çocukların menfaatini zedelemeyecek ölçüde olması gerekir. Söz konusu durumun değerlendirmesini hâkim yapacaktır. Ayrıca, evlat edinen kişinin çocuklarının gelişiminin olumsuz olarak etkilenmemesi, mevcut aile yapısının sarsılmaması gerekir.

<sup>122</sup> Yeni Medeni Kanunu'nun ilk halinde, evlat edinenin ergin veya kısıtlı olan bir kimseyi evlat edinebilmesi için altsoyunun olmaması gerekiyordu. Ancak 03/07/2005 tarih 5399 S.K. ile ergin ve kısıtlıların evlat edinilmesinde, evlat edinenin altsoyunun bulunmaması koşulu ortadan kaldırılmıştır (RG., T. 15.07.2005, S.25876).

<sup>123</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s.484; Aydos, s. 121; Balkar, s. 249; Demir, s. 260; Belen, s. 56.

<sup>124</sup> Aydoğdu, s. 388; Aydos, s. 121.

Bu şartta, sadece çocukların yararlarının hakkaniyete aykırı bir biçimde zedelenmemesinden söz edilmektedir. Dolayısıyla, çocuğundan başka altsoyu olan kimsenin, altsoyunun menfaatleri ile diğer mirasçıların menfaatleri dikkate alınmaz<sup>125</sup>.

#### **D. Küçüğün Rızası**

Evlat edinme ilişkisi, evlatlığın kişilik hakkı ile doğrudan ilişkilidir. Bu sebeple, evlat edinme ilişkisinin kurulabilmesi için ayırt etme gücüne sahip olan küçüğün rızasının alınması gerekir (TMK. m. 308/II). Bu nedenle, ayırt etme gücü bulunan küçük hâkim tarafından dinlenmek zorundadır<sup>126</sup>. Ayırt etme gücü bulunan küçük, evlatlık olarak verilmesine karşı olduğunu beyan ederse hakim tarafından evlat edinme istemi reddedilmelidir. Aynı şart önceki Medeni Kanunda da tarafından da aranıyordu (ÖMK. m. 254/I).

Küçüğün evlat edinme hususunda ayırt etme gücüne sahip olup olmadığının belirlenmesinde kesin bir yaş sınırının verilmesi mümkün değildir. Nitekim, Medeni Kanun’umuzda yaşının küçüklüğü veya kanunda gösterilen sebeplerden biriyle akla uygun biçimde davranma yeteneğinden yoksun olmayan herkesin, ayırt etme gücüne sahip olduğu açıklandığı halde yaş belirtilmemiştir (TMK m.13). Bu sebeple her somut olaya göre, küçüğün ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı değerlendirilmelidir<sup>127</sup>. İçişleri Bakanlığı, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü’nün 22.05.1995 tarihli, 10995 sayılı ve 1995/10 numaralı genelgesinde, 15 yaşındaki küçüklerin ayırt etme gücüne sahip oldukları kabul edilmektedir<sup>128</sup>. Ancak

<sup>125</sup> Aydoğdu, s.386.

<sup>126</sup> Yargıtay bir kararında, “ ... 25.04. 1996 tarihli dava dilekçesi ile davalının kızı Zeynep’i evlat edinilmesine izin verilmesini istediği, ...evlat edinilmesine izin verilen Zeynep’in dosya içindeki nüfus kaydından 15.11.1980 doğumlu olduğu anlaşılmakta olup, ayırt etme gücüne sahip küçüğün rızası alınmadan evlat edinmeye karar verilemeyeceğini” belirtmektedir. 2. H.D., T. 31.01.1997, E. 1997/408, K. 1997/1257 (RG., T. 27.03.1997, S. 22946, S. 20)

<sup>127</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 488; Aydoğdu, s. 134; Ruhi, s. 34.

<sup>128</sup> Şimşek’e göre ise, Türk Medeni Kanunu’ndaki, on beş yaşını dolduran küçüklerin ergin kılınabileceğini düzenleyen maddeden (m.12) ve vasiyet yapabilmek için on beş yaşın doldurulmuş

uygulamada hâkim küçüğü, resmî bir sağlık kurumuna sevk ederek, ayırtım gücüne sahip olup olmadığı konusunda kurul raporu aldırılmaktadır<sup>129</sup>. Hâkimin kendisi bu durumu rapor aldırmadan belirleyememektedir.

Kanaatimizce, on ile on dört arasındaki küçükler bakımından her somut olayın şartları çerçevesinde değerlendirme yapılmalıdır. Bu bağlamda hâkimin değerlendirme yaparken, resmî sağlık kurulundan rapor aldırması uygun olur. Ancak, on dört yaşını doldurmuş olan küçüklerin kural olarak ayırt etme gücüne sahip olduğu kabul edilmelidir.

Evlat edinilen ayırt etme gücüne sahip olmakla birlikte, velayet altında ise ana-babasının rızası<sup>130</sup>, vesayet altında ise vesayet dairelerinin izni ayrıca gereklidir<sup>131</sup>. Kısıtlı küçük ayırt etme gücüne sahipse, onun da rızası aranmalıdır.

Ayırt etme gücüne sahip küçük, evlat edinme kararı verilinceye kadar vermiş olduğu rızasını geri alabilir. Ancak evlat edinme kararı verildikten sonra rızadan geri dönülemez.

## E. Küçüğün Ana Babasının Rızası

### 1) Genel Olarak

Türk Medenî Kanunu'nun 309. maddesi hükmüne göre, evlat edinme küçüğün ana babasının rızasını gerektirir. Önceki Medeni Kanun zamanında da küçüğün evlat edinilmesinde ana-babanın rızası aranmaktaydı (ÖMK. m.

---

olması gerektiğini belirten maddeden (m.502) hareketle kural olarak on beş yaşını dolduran küçüklerin rızalarının alınması gerektiği söylenebilir. Mustafa Şimşek, **Açıklamalı ve İçtihatlı Aile Mahkemesinin Görevine Giren Davalar ve Yargılama Usulü**, Ankara 2005, s. 93. Yargıtay göre, “*dava tarihinde on beş yaşında olan küçüğün rızası alınmaksızın davanın kabulüne karar verilemez*”. 2.H.D., T. 21.02.2005, E. 2005/16433, K. 2005/2331 (Aydoğdu, s.1217’den naklen).

<sup>129</sup> Özmen, s.31.

<sup>130</sup> Yargıtay’a göre de, “küçükler mümeyiz olsalar bile ana ve babanın rızası alınmadan evlatlığa alınamazlar”. 2.H.D., T. 22.03.200, E. 2000/1554, K. 2000/3391 (Özmen s.146’dan naklen)

<sup>131</sup> Köprülü/Kaneti, s. 232; İhsan Tarakçıoğlu, **Türk Medeni Kanunu**, Ankara 1971, s. 187; Şakir Kaleli, “Evlat Edinmenin Koşulları”, YD., S.1, 1979, s. 73.

254). Bu şart, küçük ile ana ve babası arasında var olan soybağının<sup>132</sup> bir gereği olarak kabul edilmektedir.

Küçüğün evlatlık olarak verilebilmesi için mutlaka sağ olan ana babasının rızası alınmalıdır. Burada ana ile baba arasında bir fark görülmemiş, her ikisinin de ayrı ayrı rızaları aranmıştır. Ana-baba boşanmış olsalar<sup>133</sup> veya hiç evlenmemiş olmakla birlikte soybağı, babalığa hüküm veya tanıma ile oluşmuş olsa da ana-babanın rızası aranır<sup>134</sup>. Bununla birlikte, baba ile çocuk arasında herhangi bir soybağı kurulmamışsa babanın rızası aranmaz<sup>135</sup>. Ancak, babanın nerede olduğu biliniyorsa, baba ile çocuk arasında soybağı kurulması için babaya süre verilmelidir. Bu süreye rağmen baba soybağı ilişkisi kurmak istemeyebilir. Bu durumda babanın rızası alınmasa da dinlenmesi gerekir<sup>136</sup>. Yargıtay 'a göre, evlilik dışında doğan çocukların velâyeti hâkim kararına kadar boşlukta olduğundan, küçüğün ana babasının rızasının alınmasına gerek yoktur. Bu durumda çocuğa bir kayyım tayin edilmesi ve atanacak kayyım huzurunda yargılamaya devam olunması gerekir<sup>137</sup>.

Velayet hakkı sadece ana veya baba tarafından kullanılıyor olsa da, çocuğun evlatlık verilmesinde hem ananın hem babanın rızası alınmalıdır<sup>138</sup>.

<sup>132</sup> Anayla çocuk arasındaki soybağı ilişkisi, evlilik içi veya dışı doğum, evlenme ve evlat edinme ile kurulur .Baba ile çocuk arasındaki soybağı ilişkisi, evlilik içi doğum,tanıma, babalığa hüküm ve evlat edinme yoluyla kurulur.

<sup>133</sup> Yargıtay'a göre, "... evlat edinilmesine izin istenilen çocuk boşanmadan sonra doğmuş ve velayeti henüz düzenlenmemiş olduğundan, ana ve babanın velayeti birlikte kullandıklarının kabulü gerekir.bu durumda ana babanın müşterek rızaları alınmadan sadece babanın rızasına dayanan, evlat edinmeye izin davasının reddi gerekir..." 2.H.D., T.13.05.1985, E.1985/4403, K.1985/4609 (İKİD., S. 296, Ağustos 1985, s.3550), Yüksek mahkemenin başka bir kararında, "... davaca karı koca evlat edinmek için açtıkları davada husumeti boşanma sonucu velayeti kendisine verilen küçüğün babasına yöneltilmişlerdir.evlat edinme küçüğün ana ve babasının rızasını gerektirir. O halde husumetin küçüğün annesine olan L.Ö'ye de yöneltilmesi gerekir ifadelerine yer verilmiştir. 2. H.D., T. 08.03.2004, E. 2004/1977, K. 2004/2815 (Şimşek,s.658'den naklen,)

<sup>134</sup> Balkar, s. 245; Mustafa Reşit Belgesay, **Türk Kanunu Medenisi Şerhi, Şahsın Hukuku**, C.I, İstanbul 1957, s. 227; Özuğur, s. 237; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 489

<sup>135</sup> , Dural/Öğüz/Gümüş, s. 489; Oğuzman/Dural, s. 250,

<sup>136</sup> Aydoğdu, s. 231 232; Ruhi, s. 37.

<sup>137</sup> 2.H.D., T .10.12.1997, E. 1997/12359, K. 1997/13469 (RG., T., 12.01.1998, S.23228, s.15)

<sup>138</sup> Nedim Turhan, "Evlat Edinme",YD., C.26, S.1-2, Ocak-Nisan 2000, s. 52. Bazı yazarlara göre, ana-babadan sadece biri velayet hakkına sahipse onun rızası yeterlidir. Ancak velayet hakkına sahip olmayan ana-babanın rızası alınmasa da dinlenmesi gerekir. Ruhi, s.37; Oğuzman/Dural, s. 250; Feyzioğlu, s. 476.

Meselâ, evli kişi eşinin çocuğunu evlat ediniyorsa, mevcut eşin yanında velâyet hakkını kullanamayan ana veya babanın da rızasının alınması gerekir<sup>139</sup>.

## 2) Rızanın Şarta Bağlanamaması

Evlat edinme hususunda rızaları aranan kimseler bu rızalarını bir şarta bağlayamazlar<sup>140</sup>. Şarta bağlı olarak verilmiş olan rıza, evlat edinme ilişkisinin kurulmasında dikkate alınmaz. Meselâ, ana babanın rızasının, evlat edinmeden sonra kişisel ilişkinin devam etmesi şartına bağlanması geçerli değildir<sup>141</sup>. Nitekim, kişisel ilişkinin devam etmesi koşulu, çoğu defa evlat edinmek isteyen kişiyi bu isteğinden vazgeçirebilir. Yine ana babanın rızası, evlat edinecek kişinin başkasıyla evlenmemesi, yeniden çocuk edinmemesi veya boşanmaması şartına bağlanamaz.

EGGER, evlatlığın gerçek ana ve babasının rızalarının kayıtsız şartsız olmasını kabul etmekte, fakat gerektiğinde bunların evlatlığın dini hakkında bir kayıt ileri sürebileceklerini belirtmektedir<sup>142</sup>.

Buna karşılık bazı yazarlar, küçüğün gelecekteki dini eğitimine ilişkin şartları içeren rıza beyanlarının geçersiz olduğunu ileri sürmektedirler<sup>143</sup>. Çünkü Türk Medenî Kanunu'nun 341/1 maddesi hükmüne göre, çocuğun dinî eğitimini belirleme hakkı evlat edinecek ana ve babaya aittir. Kanaatimizce, Türk Medenî Kanun'un 341/I maddesi hükmü gereğince çocuğun dini eğitimine ilişkin kayıtlar geçersiz kabul edilmelidir.

## 3) Rızanın Verilmesi Usulü

Rıza alma bakımından yetkili mahkeme, küçüğün veya ana babasının oturduğu yer mahkemesidir. (TMK m. 309/II). Görevli mahkeme aile

<sup>140</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 490; Gürkan, s.190; Aydoğdu, s. 248,

<sup>141</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, çocukla kişisel ilişkinin sürdürülmesi koşulunun, evlat edinme ilişkisinin amacını zedelemeyeceğinden kabul edilebileceğini belirtmektedir.

<sup>142</sup> August EGGER, (Çev. Çaha, Tahir); **Medeni Kanun Şerhi, Aile Hukuku**, Ankara 1949, s. 47.

<sup>143</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s.490; Aydoğdu, s. 247 dpn. 573.

mahkemesidir. Aile mahkemelerin kurulmadığı yerlerde görevli mahkeme, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun aile mahkemesi sıfatıyla görevlendirdiği asliye hukuk mahkemeleridir.

Rıza, mutlaka görevli ve yetkili mahkemede bizzat ana baba tarafından açıklanmalıdır. Özel yetki verilen avukat aracılığı ile rıza açıklanamayacağı gibi, vasiye veya kayyım karşı açıklanan rıza da geçersizdir. Çünkü buradaki rıza beyanı kişiye sıkı sıkıya bağlı kişisel haklardandır.

Sözlü veya yazılı olarak açıklanan rıza tutanağa geçirilir. Tutanağa geçirilen rıza beyanının rıza beyanında bulunan ana-babanın imzalaması gerekir.

Verilen rıza, evlat edinenlerin adları belirtilmemiş veya evlât edinenler henüz belirlenmemiş olsa dahi geçerlidir (TMK m. 309/III). Küçüğü evlatlık almak isteyen henüz ortada kimse yokken,ortada evlât edinmeye ilişkin bir dava bulunmadığı halde ana ve baba kendi oturdukları veya küçüğün oturduğu yer mahkemesine başvurarak çocukların evlât edinilmesine rıza gösterdiklerini beyan edebilirler<sup>144</sup>. Bu durum özellikle, ana babaları tarafından terk edilmiş veya 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'na göre korunma altına alınmış çocuklar için geçerlidir.

#### **4) Rıza Açıklamasının Zamanı**

Kanun koyucu ana ve babanın çocuk doğmadan önce veya çocuk doğduktan hemen sonra rıza göstermelerini uygun bulmamış ve rızanın verilebilmesi için çocuğun doğumundan itibaren altı haftalık sürenin geçmesini aramıştır (TMK m. 310/I). Dolayısıyla kanunun belirttiği süreden önce verilen rıza geçersizdir. Altı haftalık süre geçmeden verilen rıza, altı

---

<sup>144</sup> Özmen, s. 33.

haftalık sürenin geçmesi ile düzelmez. Sürenin geçmesinden sonra yeniden rıza beyanında bulunulması gerekir<sup>145</sup>.

Rıza için neden altı haftalık sürenin arandığına dair madde gerekçesinde bir açıklama yoktur<sup>146</sup>. Bunun sebepleri psikolojik olabilir. Gerçekten de bebek, doğumdan sonraki ilk üç haftadan sonra açlık, soğuk, acı gibi uyarıcılara farklı tepkiler vermeye başlar. Zamanda çevresindeki seslere tepki verir ve gülümser. Bu bakımdan ana babanın sahip olduğu bu güzelliğin farkına varmaları, bu altı haftalık sürenin dolmasıyla mümkün olabilir<sup>147</sup>. Ayrıca bu hüküm, ana ve babaların acele karar vermelerine engel olup bir süre düşünmelerini sağlar<sup>148</sup>.

## 5) Rızanın Geri Alınması

Ana babanın küçüğün evlât edinilmesine ilişkin rızası, tutanağa geçirilme tarihinden başlayarak altı hafta içinde aynı usulle geri alınabilir (TMK m. 310/II). Rızanın geri alınması için herhangi bir sebep ileri sürmeye gerek yoktur. Ana babanın rıza beyanının da bulunduğu mahkemenin, geri alma hakkının varlığına ilişkin olarak ana babayı uyarması gerekir. Mahkemenin uyarıyı yapması verilen rızanın geçerliliğini etkilemez<sup>149</sup>. Rızanın geri alınmasının kabul edilmesindeki amaç, ana babanın vermiş oldukları karardan emin olmalarını ve sonradan pişmanlık duyabilecekleri bir işten dönmelerine imkan tanımaktır<sup>150</sup>.

Rızanın geri alınması süresi, mahkemenin rızayı tutanağa geçirdiği tarihten itibaren, altı haftadır. Rızanın geri alınması, aynen rızanın verilmesindeki usule uygun olmalıdır. Bu bakımdan, geri alma beyanının,

<sup>145</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 490

<sup>146</sup> Özmen'e göre, "altı hafta" süresini belirleyen terim, nesnel ve bilimsel ölçülere göre konulmuş bir süre değildir. Kanun koyucu öyle gerekli görmüş ve o şekilde bu süreyi tespit etmiştir. Özmen, s. 34.

<sup>147</sup> Aydos, s. 125.

<sup>148</sup> Özüğür, s. 138, Ruhi, s. 35, Belen, s. 45.

<sup>149</sup> Aydoğdu, s. 254.

<sup>150</sup> Balkar, s. 245; Özüğür, s. 238; Aydoğdu, s. 254, 255.

yazılı veya sözlü olarak küçüğün ya da ana babasının oturdukları yer aile mahkemesine, aile mahkemesi kurulmamışsa, asliye hukuk mahkemesine açıklanarak tutanağa geçirilmesi gerekir.

Rızanın geri alınması imkânı bir defa için kabul edilmiştir. Yani, geri almadan sonra yeniden verilen rıza kesindir(TMK m.310/3). Bundan amaç, evlât edinecek ailenin durumunu kesin olarak belirlemek ve geri alınmanın kötüye kullanılmasını engellemektir<sup>151</sup>. Süresi geçtikten sonra yapılan geri alma geçersizdir.

Yukarıda belirtmiş olduğumuz rızanın geri alınması imkânı dışında, ana babanın rıza beyanlarını şartları gerçekleştiği ölçüde Borçlar Kanunu'nun 23 ve devamı maddelerinde düzenlenen, hata, hile ve ikrah hükümlerine dayanarak iptal etmesi de verilen rıza beyanlarını geçersiz hale getirir<sup>152</sup>. Bir görüşe göre, bu gibi durumlarda, hâkimin evlât edinme kararı verip vermemesine göre bir ayırım yapılmalıdır. Eğer hâkim, evlât edinme kararı vermemişse, verilen rızanın irade sakatlığı sebebiyle iptali yerine, geri alınması mümkün olmalıdır. Hâkimin evlât edinme kararından sonra ise, sadece hata, hile ve ikrah gerekçesiyle ve evlatlık ilişkisinin kaldırılması davası yoluyla, evlât edinme ortadan kaldırılmalıdır<sup>153</sup>.

## **6) Rızanın Aranmadığı Durumlar**

### **a) Genel olarak**

Türk hukukunda küçüğün evlât edinilmesinde ana ve babanın rızasının varlığı aranmışsa da, bu hakkın dürüstlük ilkesine uygun şekilde kullanılması gerekir. Ana ve babanın rızasını alma zorunluluğu çocuk yararına hareket

<sup>151</sup> Aydoğdu, s. 255, 256.

<sup>152</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 491; Aydoğdu, s. 257.

<sup>153</sup> Aydoğdu, s. 257.

ettikleri sürece aranmalıdır<sup>154</sup>. Ana-babanın rıza göstermemesi hakkın kötüye kullanılması niteliğinde ise, onların rızası aranmaz.

Önceki Medenî Kanun zamanında, kim olduğu veya nerede bulunduğu uzun süreden beri bilinmeyen, sürekli temyiz kudretinden yoksun bulunan ana baba ile velâyetin kaldırılmasını gerektirecek ölçüde çocuğu ile ilgisiz olan ana babanın rızası aranmamıştı(ÖMK. m. 254/a).

Türk Medenî Kanununda, küçüklerin evlât edinilmelerinde ana babanın rızasının alınması kural olmakla birlikte, istisna olarak bazı hallerde ana veya babanın rızasının aranmayacağı hükme bağlamıştır. Aşağıda bu istisnai durumları yani, ana veya babanın rızasının aranmamasının şartları ve bunlar gerçekleştiğinde rıza alınmasına gerek olmadığı haller ele alınmıştır.

#### **b) Rıza aranmamasının şartları**

Türk Medenî Kanunu iki durumda ana ve babadan birinin rızasının aranmayacağını hükme bağlamıştır (TMK m. 311). Bunlar, kim olduğu veya uzun süreden beri nerede oturduğu bilinmeyen<sup>155</sup> veya ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun bulunan ana babanın rızasının aranmamasıdır.

Ana babanın kim olduğunun bilinmemesi, çocukla gerek ana yönünden ve gerekse baba yönünden soybağı ilişkisinin kurulmadığını gösterir. Ana ve babanın uzun süreden beri nerede oturduğunun bilinmemesi ise, ana ve babanın çocuğun bakımı ve eğitimi ile ilgili veya kendileri ile ilişki kurmasını sağlayacak önlemleri almadan ortadan kaybolmalarını ifade eder<sup>156</sup>.

Ana babanın ayırt etme gücünden sürekli olarak kaybında belirli bir asgari süre yoktur. Kaybın geçici olmadığının tıbben tespiti yeterlidir.

Ana ve babadan birinin küçüğe karşı özen yükümlülüğünü yeterince yerine getirmemesi, ana babanın rızasının aranmadığı bir başka durumu

<sup>154</sup> Kaleli, s. 74.

<sup>155</sup> “ Nerede bulunduğu bilinmeyen” ifadesinin eleştirisi için bkz. Belen, s. 43.

<sup>156</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 492.

oluşturur. Özen yükümlülüğünün yeterince yerine getirilip getirilmediğini değerlendirirken, ana baba ile çocuk arasındaki ilişkilerin bütünü dikkate alınmalıdır<sup>157</sup>. Bu bakımdan ana baba çocuğun bakım ve eğitimine hiç veya gereği gibi ilgi göstermemişler veya çocukları bakımsız perişan halde bırakmışlarsa özen yükümlülüğünün yeterince yerine getirilmediği kabul edilebilir<sup>158</sup>. Özen yükümlülüğünün yeterince yerine getirilip getirilmediğini takdir yetisine dayanarak (TMK. m. 4), Hâkim değerlendirecektir.

Kanunda sayılan durumlar ana veya babadan hangisi için gerçekleşmişse, onun rızası aranmaz. Ancak ana ve babanın her ikisi de bu durumda ise ikisinin de rızası aranmaz.

Ana-babanın rıza göstermemesi hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olabilir. Yani ana baba geçerli bir sebep olmadan çocuğun evlât edinilmesine rıza göstermeyebilir. Bu durum Türk Medenî Kanunu'nda rızanın aranmaması sebepleri arasında sayılmamıştır. Bu gibi durumlarda velâyet hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilmeli ve ana babanın rızası aranmamalıdır<sup>159</sup>. Meselâ, bakmaktan tamamen aciz oldukları ve sokağa terk ettikleri çocuklarını, dürüst, uyumlu bir ailenin evlât edinmesine ana veya baba, önemli bir sebep belirtmeden rıza göstermezlerse, hakkın kötüye kullanıldığı kabul edilmelidir<sup>160</sup>.

### c) Rıza alınmasına gerek olmadığı kararı

Küçük çocuk, gelecekte evlât edinilmesini sağlamak amacıyla bir kuruma yerleştirilebilir. Yerleştirme sırasında küçüğün evlât edinilmesi için gerekli olan ana babadan birinin rızasının bulunmaması durumunda, evlât

<sup>157</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 493; Belen, s. 41.

<sup>158</sup> Özügür, s. 238.

<sup>159</sup> Belgesay, s.227,Aydoğdu,s.295, Yargıtay'a göre, “*çocuğun evlatlığa verilebilmesi için,kendisine vesayet verilmemiş olan ana ya da babanın da rızası gerekir.ancak ana yada babanın bu hakkı kötüye kullandığı anlaşılırsa bu rıza aranmaz*”. 2.H.D., T.22.05.2000, E.2000/5301, K.2000/6710 (Özmen, s. 154'ten naklen). Bazı yazarlara göre, ana baba haklarını kötüye kullanarak evlat edinmeye rıza göstermezlerse, küçüğe kayyım tayin edilmeli ve kayyım dinlenerek evlat edinmeye izin verilmelidir. Kaleli, s. 75; Oğuzman/Dural, s. 250, Turhan, s. 253; Tekinay, s.473.

<sup>160</sup> örnek için bkz., Belgesay, s. 227

edinenin veya evlat edinmede aracılık yapan kurumun istemde bulunması üzerine mahkeme, eksik olan rızanın aranıp aranmamasına karar verir. Ancak mahkeme kararının kural olarak, küçüğün yerleştirilmesinden önce verilmesi gerekir. Bu konuda karar vermeye yetkili mahkeme, küçüğün kuruma yerleştirilmesinden önce oturduğu yer mahkemesidir. (TMK m. 312/I).

Küçüğün oturduğu yer asliye hukuk (aile) mahkemesi bu rızanın aranmamasına karar verebilir. Bu durumda ileride evlatlık ilişkisi kurulurken küçüğün ana babasının rızası aranmaz.

Küçüğün kuruma yerleştirilmesi dışındaki diğer hallerde, eksik olan rızanın aranıp aranmamasına ilişkin karar, evlât edinme işlemleri sırasında verilir (TMK. m. 312/II).

Ana ve babadan birinin küçüğe karşı özen yükümlülüğünü yeterince yerine getirmemesi sebebiyle rızasının alınmasına gerek görülmemişse, bu konudaki karar kendisine yazılı olarak bildirilir (TMK. m. 312/III). Kararın ilgili kişilere tebliğinde evlât edinmenin gizliliğine dikkat edilmelidir. Özellikle evlât edinme amacıyla çocuğa bakan ailenin ad ve adresleri açıklanmamalıdır.

## **F. Vesayet Dairelerin İzni**

Küçük vesayet altında ise, evlât edinilebilmesi için vesayet dairelerinin izni gerekir. Bu hususta, küçüğün ayırt etme gücüne sahip olup olmamasının bir önemi yoktur (TMK. m. 398/III)<sup>161</sup>.

Evlât edinmeye izni, Türk Medenî Kanunu'nun 411. maddesi hükmüne göre, küçüğün yerleşim yerindeki vesayet daireleri verir. Vesayet altındaki küçüğün evlât edinilebilmesi, önce vesayet makamı olan sulh hukuk

<sup>161</sup> Önceki Türk Medeni Kanunun 254. maddesinde, hâkimin muvafakati alınmadıkça bir kimsenin evlatlığa alınamayacağı hükmü yer almaktaydı. Buradaki “ hâkim” den maksat vesayet daireleri, yani vesayet altındaki kimsenin ikametgahı sulh ve asliye hukuk mahkemeleriydi.

mahkemesinin, daha sonra da denetim makamı olan asliye hukuk mahkemesinin<sup>162</sup> iznine bağlıdır(TMK. m. 397/II ve 463)<sup>163</sup>.

Ayırtım gücü olmayan bir kişiyi vasisi evlât edinmek isterse, küçüğe veya kısıtlıya sulh hukuk mahkemesi tarafından kayyım tayin edilmesi gerekir<sup>164</sup>. Zira bu durumda vasi ile vesayet altındaki kişinin menfaatleri çatışmaktadır. Bu durumda kayyım tarafından temsil edilen çocuk, sulh hukuk mahkemesinin izni, asliye hukuk mahkemesinin onayı ile evlât edinilebilir. Evlât edinen vasi için vesayet sona erer ve evlât edinmeden sonra velayet hakkını kazanır.

Vesayet dairesinin her türlü araştırmayı yapması, özellikle evlât edinmenin küçüğün yararına olup olmadığına bakması gerekir. Vesayet dairesinin kime karşı rızasını bildirdiğini de bilmesi gerekir. Vesayet dairesinin, ana babanın verdiği rızadan farklı olarak,küçüğün kime karşı evlatlık verildiğini bilmeden verdiği rıza geçersizdir.

## **II. EVLAT EDİNERİN AÇISINDAN BULUNMASI GEREKEN ESASA İLİŞKİN ŞARTLAR**

### **A. Evlât Edinenin Ehliyetli Olması**

Evlât edinmek isteyen kişinin ayırt etme gücüne sahip, tam ehliyetli birisi olması gerekir. Çünkü, ayırt etme gücünden yoksun tam ehliyetsiz

<sup>162</sup> 09.03.2003 tarihli 4787 sayılı kanun, aile hukukundan doğan vesayetle ilgili konularda vesayet ve denetim makamı olarak aile mahkemelerini görevli kılmıştı. Ancak daha sonra yürürlüğe giren 5133 sayılı kanun ile vesayetle ilgili görevler önceden olduğu gibi sulh ve asliye hukuk mahkemelerine verilmiştir. Bkz. RG., T. 20.04.2004, S. 25439.

<sup>163</sup> Yargıtay, “ ... vesayet altındaki kişinin evlatlığa alınması için sulh hukuk mahkemesinin izin vermesi ve asliye hukuk mahkemesinin bu izni onaylaması gerekir, bu husus geçerlilik şartı ve kamu düzeni kuralı olduğu için yargılamanın her aşamasında kendiliğinden gözetilmelidir”. 2. H.D., T. 08.05.1984, E. 1984/4199, K. 1984/4366 (İKİD, S. 289, Ocak 1985, s. 3094,3095).Yine aynı yöndeki karar için bkz. 2.H.D., T. 12.05.2003. E. 2003/5752, K. 2003/7013 (Özmen s.119, 120’den naklen).

<sup>164</sup> Aydos, s. 126; Aydoğdu, s. 319; Ruhi, s. 41.

kişinin evlât edinmesi mümkün değildir<sup>165</sup>. Zira, Evlât edinme kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardandır. Bunun sonucu olarak, ayırt etme gücünden yoksun kişi temsilci aracılığıyla da evlât edinilemez<sup>166</sup>. Yargıtay da aynı görüştedir<sup>167</sup>.

Sınırlı ehliyetsizlerin evlât edinmesinde konuyu, ayırt etme gücü bulunan kısıtlılar ve ayırt etme gücüne sahip küçükler olmak üzere ikiye ayırarak incelemek gerekir. Ayırt etme gücü bulunan kısıtlılar, evlât edinebilirler. Ayırt etme gücü bulunan kısıtlının evlât edinilebilmesi için sulh mahkemesinin izni, asliye hukuk mahkemesinin onayı gerekir (TMK. m. 463/ b.1)<sup>168</sup>. Ayırt etme gücüne sahip vesayet altında değil de, velâyet altında ise, sadece ana ve babasının izin vermesi yeterlidir (TMK. m. 335/II)<sup>169</sup>.

Ayırt etme gücüne sahip küçükler ise, zaten kanunun aradığı yaş şartı gerçekleşmediğinden evlât edinemezler. Zira eşlerden birinin diğerinin çocuğunu evlât edinmesi yolu uyarınca (TMK m. 306/III), bir kimse en erken on dokuz, olağanüstü evlenme yaşında evlendiğinde on sekiz yaşında evlât edinebilir<sup>170</sup>.

Eşler, kanunda öngörülen istisnai haller dışında, ancak birlikte evlât edinebileceğinden, eşlerin her birinin evlât edinmeye rıza göstermesi gerekir. Dolayısıyla birlikte evlât edinmede eşlerin her birinin tam ehliyetli olmaları gerekir.

<sup>165</sup> Serozan, s. 225; Kaleli, s. 68; Aydos, s. 122; Belen s. 35; Oğuzman/Duran, s. 249; Arsebük s. 505; 2.H.D., T.30.09.1958, E.1958/3819, K. 1958/4306 (Kaleli, s.68,69'dan naklen), 2.H.D., T.24.12.1990, E.1990/10552, K. 1990/13850 (naklen Özmen, s.189'dan naklen).

<sup>166</sup> Serozan, s. 226.

<sup>167</sup> Yargıtay'a göre, *...temyiz kudretine haiz olmayanlar evlat edinemeyecekleri gibi, vasi de ayırt etme gücüne sahip olmayan kısıtlının adına evlat edinemez...*" 2.H.D., T.15.06.1994, E. 1994/5182, K. 1996/5982 ( YKD. C. 20, S. 10, Ekim 1994, s.1609-1610).

<sup>168</sup> Serozan, kısıtlının evlat edinmesinin engellenmesi gerektiğini belirtmektedir. Serozan, s. 225.

<sup>169</sup> Ruhi, s. 25; Belen, s. 35.

<sup>170</sup> Belen, s. 34.

Sadece insanlar, yani gerçek kişiler evlât edinebilir. Bu sebeple tüzel kişiler evlât edinemezler. Meselâ, bir tüzel kişilik olarak Devlet, kimsesiz çocuklara bakmakla yükümlü olmakla beraber, onları evlât edinemez.

Evlât edinecek kişinin hak ehliyetine de sahip olması gerekir. Hak ehliyetine bağlı olarak, evlât edinenin sağ olması gerekir. Sağ olmayan kimse adına, mirasçılar evlât edinme başvurusunda bulunamaz. Ancak evlât edinme başvurusu yapıldıktan sonra, evlât edinmek isteyen ölürse, diğer şartların yerine getirilmiş olması kaydıyla, evlât edinme kararı verilebilir (TMK m. 315/II)<sup>171</sup>.

Kendisine yasal danışman atanan (Kanunî Müşavir) kişinin, evlât edinebilmesi için yasal danışmanın iznine gerek yoktur. Çünkü yasal danışmanlığı düzenleyen Medeni Kanunun 429. maddesinde, yasal danışman atanacak işlemler ve işler arasında evlât edinme işlemi belirtilmemiştir. Dolayısıyla kendisine yasal danışman atanan bir kişi, tam ehliyetli bir kimse gibi evlât edinebilir.

## **B. Otuz Yaşının Tamamlanmış Olması**

Türk Hukukunda evlât edinme yaşı değişik gelişmeler göstermiştir. Önceki Medeni Kanun'da 1983 yılına kadar evlât edinme yaşı kırk olarak düzenlenmişti. Ancak 16.06.1983 tarihli, 2846 sayılı Kanun ile önceki Medeni Kanunun 253. maddesinde değişiklik yapılmış ve evlât edinme yaşı otuz beş olarak değiştirilmiştir.

<sup>171</sup> Yargıtay bir kararında, "... medeni kanunun 315/2. maddesi evlat edinme başvurusundan sonra evlat edinenin ölümü veya ayırt etme gücünü kaybetmesi halinde diğer koşulların bundan etkilenmediği takdirde evlat edinmeye engel olmayacağını hükme bağlamıştır. Evlat edinmek isteyen (M) 27.5.2003'te (G) (Z)'yi evlat edinmek istemiş ilk oturumdan önce 25.6.2003'te ölmüştür. Ölümle vekalet ilişkisi sona ermiştir. Dava (G) (Z) tarafından takip edildiğine göre husumetin (M)'nin mirasçılarına yöneltilmesi, tarafların gösterecekleri tüm delillerin toplanılması, birlikte değerlendirilmesi, sonucu uyarınca karar verilmesi gerekir" demektedir. 2. H.D., T. 01.03.2004, E. 2004/1842, K. 2004/2456 (Şimşek, s. 635'den naklen)

Türk Medenî Kanunu, evlât edinme yaşını evli kişiler ile evli olmayan kişiler için farklı düzenlemiştir. TMK. m.306/II hükmüne göre, evli kişilerin evlât edinebilmeleri, eşlerin otuz yaşını doldurmuş olmalarına veya en az beş yıldan beri evli olmalarına bağlanmıştır. Ancak evli olmayanların evlât edinmesi için otuz yaşını doldurmuş olmaları gerekir.

Türk Medenî Kanunu ile evlât edinme yaşı, istisnalar hariç, otuz olarak belirlenmiştir. Otuz yaşını dolduran evli veya bekâr kişiler evlât edinebilir. Ancak eşler en az beş yıldan beri evli ise daha erken yaşta evlât edinebilirler. Yine, eşlerden biri, en az iki yıldan beri evli olmaları şartıyla diğerinin çocuğunu evlât edinecekse, otuz yaşını doldurmuş olmasına gerek yoktur<sup>172</sup>.

Evlât edinmek için 1983 öncesi dönemde kırk yaşın, 1983 sonrası dönemde ise otuz beş yaşın tamamlanmasının gerekip gerekmeyeceği tartışmalı bir konuydu<sup>173</sup>. Hâkim görüş ise, bu yaşların tamamlanmış olması gerektiği yönündeydi<sup>174</sup>. Türk Medenî Kanunu ise otuz yaşının doldurulmasını arayarak bu konudaki tartışmaları sona erdirmiştir (TMK. m. 306/II-III ve 307/I-II)<sup>175</sup>.

Türk Medenî Kanununda evlât edinecek kişi için asgari yaş belirlenmiş, azamî yaş belirlenmemiştir. Dolayısıyla asgarî evlât edinme yaşını doldurmuş olan kişi, kaç yaşında olursa olsun evlât edinebilir.

<sup>172</sup> Egger, önceki medeni kanunu zamanındaki kitabında, bir kimsenin çocuğu olma ihtimali yoksa ve karı koca birlikte evlat edinmek istiyorlarsa ya da eşlerden birinin diğerinin çocuğunu evlatlığa almak istemesi halinde, daha küçük yaşta izin verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Egger, s. 45.

<sup>173</sup> Kaleli, s. 70; Yusuf Z. Binatlı, “Evlat Edinmede Yaş Meselesi”, AD., S. 1-2, 1961, s. 1034 vd.; Tekinay, s. 464; Şakir Berki, “Evlat Edinmede Yaş Meselesi”, AD, C.33, S. 7-8, 1959, s. 131-133.

<sup>174</sup> Kaleli, s. 70; Berki, s. 131; Binatlı, s. 1039, yargıtay’a göre “...otuz beş yaşını tamamlamayanlar evlat edinemez...” 2. H.D., T. 29.03.1996, E. 1996/2324, K. 1996/3296 (İKİD., S. 433, Ocak 1997, s. 12310)

<sup>175</sup> Ruhi, Türk Medeni Kanunu’ndaki yaş konusunun çok karmaşık olduğunu, yaş konusunun makul bir seviyeye indirilmesi ve daha kolay anlaşılır hale getirilmesi gerektiğini, meselâ, evli olan eşlerin birlikte evlat edinmeleri veya evli olan eşlerden birinin diğerinin çocuğunu evlat edinmesi durumunda yirmi beş yaş şartın dolmuş olması yeterli görülmesi gerektiğini, evli olmayan eşlerin evlat edinmesinde ise sadece otuz yaşının doldurulmuş olması şartının aranabileceğini belirtmektedir. Ruhi, s. 28.

### C. Evlat Edinilenin, Evlat Edinenden En Az On Sekiz Yaş Küçük Olması

Türk Medenî Kanununda, önceki Medenî Kanunda olduğu gibi, evlât edinecek kişi ile evlatlık arasındaki yaş farkı on sekiz olarak<sup>176</sup> düzenlemiştir (TMK. m. 308/I)<sup>177</sup>. Öngörülen yaş farkı, normal evlenme yaşına uygundur. TMK. m. 124 hükmüne göre, erkek ve kadın için evlenme yaşı on yedi yaşın doldurulmasıdır. Normal evlenme yaşına gelmiş kadın ve erkek, Kanunî temsilcilerinin rızasını da alarak evlendiklerinde, olağan şartlarda en erken on sekiz yaşında ana baba olabileceklerdir.

Yaş farkı koşulunun amacı, evlât edinenle evlatlık arasında olabildiğince tabîî bir soybağı kurulmasını sağlamaktır<sup>178</sup>. Yaş farkına ilişkin hüküm emredici niteliktedir<sup>179</sup>.

Yaş farkının amacı doğrultusunda, on sekiz yaş şartı aranmadan da evlât edinme işleminin geçerli sayılmasını benimseyen görüşler vardır<sup>180</sup>. Bununla birlikte, olağanüstü durumların ve pek önemli sebeplerin varlığı halinde on altı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verilebilmekte (TMK. m.124/II) ve bu evlilikten bir çocuğun dünyaya gelmesi mümkün olabilmektedir. Bu durumdaki ana baba ile çocuk arasındaki yaş farkına benzer şekilde yaş farkının azaltılması gerektiğini belirten görüşler de mevcuttur<sup>181</sup>. Gerçekten yaş farkı, kanunun emredici hükmü karşısında, bazı sorunların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Meselâ, dul veya boşanmış çocuklu bir erkek yeniden evlendiğinde, eşiyle çocukları arasında on sekiz

<sup>176</sup> Yargıtay , evlat edinilenle evlat edinen arasında on sekiz yaş fark olmadığı gerekçesi ile yerel mahkeme kararlarını bozmuştur. 2.H.D., T. 30.12.2002, E. 2002/14083, K. 2002/15147 (Gençcan, s.1424'den naklen), 2.H.D., T. 24.01.2005, E. 2004/14968, K. 2005/606 (Şimşek s.625'den naklen),

<sup>177</sup> 308. maddenin başlığının isabetli olarak seçilmediğine ilişkin eleştiri için bkz. Belen, s.15vd.

<sup>178</sup> Tekinay, s. 470; Akıntürk, s. 375; Kaleli, s. 70; Binatlı, s. 1041; Ruhi, s. 32; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 487.

<sup>179</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 487; Belen, s. 16-17; Kaleli, s. 70; Binatlı, s. 1040; 2. HD.,T. 26.12.1967, E. 1967/5897, K. 1967/5745 (Kaleli s. 71'den naklen).

<sup>180</sup> Egger, s. 45, Tekinay, s. 470

<sup>181</sup> Ruhi, s.32; Binatlı, s. 1042,

yaş farkı yoksa, yeni eş üvey çocuklarını evlât edinemez<sup>182</sup>. Yine ana babasını kaybetmiş bir yakınını evlât edinmek isteyen çift, içlerinden birinin dahi çocukla arasındaki yaş farkı on sekizden az ise küçüğü evlât edinemez<sup>183</sup>.

Kanaatimizce, Kanunun bu konudaki amacı gerçeğe yakın bir soybağı ilişkisi kurmak olduğuna göre, evlât edinme yaşı on yedi olarak düzenlenmelidir. Bu durum, Medenî Kanunun öngördüğü olağanüstü durumların ve pek önemli sebeplerin varlığı halindeki evlenme yaşına da uygun olur. Zira ana-baba Kanuna göre, on yedi yaşında çocuk sahibi olabileceklerdir. Aynı yaş farkı, hukukî işlemle soybağının kurulmasında da aranmalıdır.

Türk Medenî Kanunu'nda, evlât edinenle evlatlık arasında, asgari on sekiz yaş farkı öngörülmüş olmakla birlikte, bir üst sınır getirilmemiştir<sup>184</sup>. Bu bağlamda aradaki yaş farkı on sekizin çok üzerinde olabilecektir. Yani, yetmiş sekiz yaşındaki biri, altmış yaşındaki birini evlât edinebileceği gibi, bir yaşındaki küçüğü de evlât edinebilecektir. Böyle bir hali dikkate alan EICHENBERGER, evlât edinenin konumunun, büyük ana-büyük baba değil, ana baba olması gerektiğini belirtmektedir<sup>185</sup>.

<sup>182</sup> Yargıtay üvey çocuğun evlat edinilmesi ile ilgili kararında, dosyada mevcut nüfus kayıt örneklerinden 25.12.1975 doğumlu davacı Ercan Başboğa ile 15.4.1993 doğumlu Bahar Gök arasındaki yaş farkının on sekizden az olduğu gerekçesiyle yerel mahkemenin kararını bozmuştur. 2.H.D., T.24.01.2005, E.2004/14968, K. 2005/606 (Aydoğdu, s.1215'den naklen)

<sup>183</sup> Misaller için bkz. Belen, s. 17.

<sup>184</sup> Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'nün 09.03. 1994 tarih, ve 94.03 sayılı evlat edinme yönergesinin 11/ c bendi hükmüne göre, evlatlıkla evlat edinen kişi arasında en fazla kırk beş yaş farkın olması gerekir. Ancak bu düzenleme kanuna dayalı bir düzenleme olmayıp, idari bir düzenlemedir. Dolayısıyla, idarenin kanuna dayanmayan ve evlat edinmeyi kısıtlayıcı mahiyetteki düzenlemesi hakimi bağlayıcı olmamalıdır.

<sup>185</sup> Ecchenberger, Rolf; Die Meteriellen Voraussetzungen der Adoption Unmündiger nach neuem schweizerischem Adoptionsrecht, Wettingen 1974, s. 170 (Belen s.18'den naklen)

## D. Birlikte Evlat Edinme

### 1) Eşlerin Birlikte Evlat Edinme Gerekliliği

Türk Medenî Kanunu'nda, birlikte evlât edinme hakkı, kural olarak sadece evli olan eşler için kabul edilmiştir (TMK m. 306/I). Dolayısıyla, Kanunda sayılan istisnalar hariç (TMK, m. 306/III, 307/II), evli eşlerin tek başına evlât edinmeleri yasaktır. Önceki Medenî Kanunda bir kimsenin iki kişi tarafından beraberce evlatlığa alınabilmesi karı koca için mümkündü. Ancak, eşlerden biri diğer eşin rızasını alarak tek başına evlât edinebilmekteydi (ÖMK. m.255).

Birlikte evlât edinme, modern evlât edinme hukuku bakımından küçüğün yararına uygun olan modeldir<sup>186</sup>. Çünkü, evlât edinme ile amaçlanan, evlatlığın tabî ana baba ile ilişkisine benzer ilişkinin kurulmasının amacı, en yakın şekilde gerçekleşmiş olur<sup>187</sup>.

Birlikte evlât edinmenin kanundan kaynaklanan iki istisnası vardır. Bunlardan biri, birlikte evlât edinmenin eşlerden diğerinin evlât edinmesinin mümkün olmadığı hallerde, eşlerden sadece birine evlât edinme imkânı tanınmasıdır (TMK. m. 307/II). İkinci istisna ise, eşlerden birinin evli olduğu eşinin çocuğunu evlât edinmesidir (TMK. m. 306/III).

Eşlerin birlikte evlât edinebilmeleri için evlât edinme anında resmî şekilde evli olmaları gerekir<sup>188</sup>. Evlilik dışı hayat beraberliği sürdüren çiftlerin, meselâ, imam nikâhı ile yaşayanların, sevgililerin birlikte evlât edinmeleri mümkün değildir<sup>189</sup>.

<sup>186</sup> Aydoğdu, s. 81.

<sup>187</sup> Aydoğdu, s. 81.

<sup>188</sup> Hatemi/Serozan, s. 320, Özmen, s. 28.

<sup>189</sup> Yargıtay'a göre, " bir kişinin birden fazla kişi tarafından evlat edinilmesi yalnızca karı koca için mümkündür. Aralarında evlilik bağı bulunmayan birden fazla kişinin ortaklaşa evlat edinmelerine karar verilmesi usul ve yasa hükümlerine aykırıdır.( Talih Uyar, **Türk Medeni Kanununu, Gerekçeli-İçtihatlı, Aile Hukuku**, İzmir 2002, s. 3185)

Kesinleşmiş ilâm sonucu boşanmış olanlar da, birlikte evlât edinemezler. Yine birlikte evlât edinen eşlerin boşanmaları, eşlerin her ikisi bakımından evlatlık ilişkisini sona erdirmez. Nişanlılar ise, evli olmadıkları için birlikte evlât edinemezler.

Evliliği askıda tutan ayrılık kararı verilmesi sonucu ayrı yaşayan eşlerin (TMK. m.170) birlikte evlât edinmeleri mümkündür<sup>190</sup>. Çünkü, ayrılıklarına karar verilmiş eşler, halen eş olma sıfatını taşımaya devam ettikleri için, birlikte evlât edinmeyi engelleyen kanuni bir hüküm mevcut değildir. Ancak evlatlık ilişkisinde çocuğun menfaati öncelikli olduğundan, böyle bir aileye girmek evlatlığın zararına olacaksa, hâkim evlât edinmeye izin vermemelidir.

## **2) Eşlerin Birlikte Evlat Edinmesinin Şartları**

### **a) Eşlerin evlilik süresi**

Eşler en az beş yıldan beri evli iseler, otuz yaşın tamamlanmasına gerek kalmadan birlikte evlât edinebilirler (TMK. m. 306/II). Belirlenen bu beş yıllık süreyi evlatlığın yararı açısından değerlendirmek gerekir. Buna göre, bu beş yıllık süre, evlatlığın uyumlu ve sürekli bir yuvaya kavuşmasına imkân sağlayabilir. Şöyle ki, evliliğin başlarında eşler uyum sorunu yaşamakta ve evliliğin ilk yıllarında boşanma oranları daha yüksek olmaktadır<sup>191</sup>.

Türk Medenî Kanunu'nun 124/I maddesi hükmüne göre, erkek veya kadın on yedi yaşını doldurmadıkça evlenemez. Başka bir deyişle, on sekiz yaşından gün almış olan erkek ve kadın kamu temsilcilerinin rızasıyla evlenebilir. On yedi yaşını doldurmuş erkek ve kadın evlendikten beş yıl sonra, yani yirmi iki yaşını doldurduklarında birlikte evlât edinebilirler<sup>192</sup>. Bu

---

<sup>190</sup> Özmen, s. 28.

<sup>191</sup> Belen s.20.

<sup>192</sup> Ruhi, s.27, Akıntürk, s.373.

durumda evli çiftlerin birlikte evlât edinmek için otuz yaşını doldurmayı beklemelerine gerek yoktur.

Türk Medenî Kanunu'nun 124/II maddesi hükmüne göre ise, hâkim olağan üstü durumlarda ve pek önemli sebeple on altı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadınının evlenmesine izin verebilir. Dolayısıyla, on altı yaşını doldurmuş erkek ve kadın evlendikten beş yıl sonra, yani yirmi bir yaşını doldurdıklarında evlât edinebilirler.

## **b) Eşlerin yaşı**

Eşlerden birlikte evlât edinebilmeleri için aranılan en az beş yıldan beri evli olma şartının alternatifi, eşlerin otuz yaşını doldurmuş bulunmalarıdır (TMK. m. 306/II). Otuz yaşını doldurmuş olan eşler, evlilikleri beş yıllık süreyi doldurmamış olsa bile, birlikte evlât edinme hakkına sahip olurlar.

Kanun koyucu, eşlerin birlikte evlât edinmesi bakımından aranan yaş şartında evlilik süresini tümüyle göz ardı etmiştir<sup>193</sup>. Otuz yaşını doldurmuş eşler, bir yıllık bakım ve eğitim şartını gerçekleştirdikten sonra evlât edinebilirler.

Yaş ve evlilik süresi şartlarının her iki eş açısından da gerçekleşmiş olması gerekir. Meselâ, eşler beş yıldır evi değilse ve eşlerden biri otuz yaşını doldurmamışsa, eşler birlikte evlât edinemezler<sup>194</sup>.

Alman hukuk sisteminde de kural, eşlerin birlikte evlât edinmesidir. Yine evlât edinme yaşı kural olarak yirmi beştir. Ancak eşlerden birisi yirmi beş yaşını doldurmuş olduğu halde, diğeri henüz yirmi bir yaşını doldurmamış

<sup>193</sup> Belen, s.21.

<sup>194</sup> Yargıtay, “22.05.1997 tarihinde evlenmiş olan davacıların, dava ve hüküm tarihinde beş yıldan beri evli olmadıkları gibi, 5.4.1973 doğumlu Zehra'nın otuz yaşını doldurmadığı dikkate alınmadan, Medeni Kanunun 306 maddesine aykırı olarak, davanın kabulüne karar verilmesini doğru bulmamıştır”. 2.HD., T. 24.04.2003, E. 2003/4947, K. 2003/5948 (Gençcan, s.1418'den naklen).

olsa da, yaş şartını yerine getirmiş eş, tek başına evlât edinebilmektedir. Ancak, bu durumda yaş koşulunu yerine getirmemiş eşin, evlât edinmeye rızasının alınması gerekir<sup>195</sup>.

## **E. Tek Başına Evlât Edinme**

### **1) Evli Olan Kişinin Tek Başına Evlât Edinmesi**

#### **a) Diğer eşin çocuğunu evlât edinme**

Eşlerden biri, eşiyle en az iki yıldan beri evli olması veya otuz yaşını doldurmuş bulunması şartıyla diğer eşin çocuğunu, yani üvey çocuğu evlât edinebilir (TMK. m. 306/III). Kanunda öngörülen yaş ve evlilik şartları alternatif olarak öngörülmüştür. Diğer eşin çocuğunu, ancak otuz yaşını doldurmuş eş evlât edinebilirler. Ayrıca eşlerden biri, iki yıldan beri evli olmak kaydıyla, yaş şartı aranmaksızın, diğer eşin çocuğunu evlât edinebilir<sup>196</sup>.

Burada evlilik süresi, birlikte evlât edinmeden farklı olarak, iki yıl olarak düzenlenmiştir. İsviçre’de 1998’de üvey çocuğun evlât edinilebilmesi için evvelce öngörülmüş olan iki yıllık evli bulunma şartı, beş yıl evli bulunma şartına çıkarılmıştır<sup>197</sup>. Yeni Türk Medenî Kanunu’nda ise, yapılan bu değişiklik göz ardı edilerek, eski düzenlemedeki iki yılda kalınmıştır.

Üvey çocukların yeni bir evlilik kurmanın heyecanı ve geçici bir hevesle, sırf yeni eş hatırına evlât edinilmesi mümkündür<sup>198</sup>. Böyle bir durumda evlât edinme kararından bir süre sonra, evliliğin boşanma ile sona ermesi küçük açısından huzurlu bir ortam oluşturmaz. Evlatlık ilişkisi, boşanma ile sona ermeyecektir. Zira kanunda sayılan sınırlı sebepler

<sup>195</sup> Belen, s. 21.

<sup>196</sup> Yargıtay , en az iki yıldır evli olma şartı ya da evlat edinecek kişinin otuz yaşını doldurması koşulu gerçekleşmediğinden davın kabulüne karar verilmesini usul ve yasaya aykırı bulmuştur. 2.H.D., T.24.01.2005, E. 2004/14968, K. 2005/606 (Aydoğdu, s.1215’den naklen)

<sup>197</sup> Serozan, s. 227.

<sup>198</sup> Hatemi/ Serozan, s. 321.

dışında, evlatlık ilişkisi sona ermez. Bu durumda evlatlık hoş olmayan durumlarla karşı karşıya kalabilir<sup>199</sup>. Söz konusu durum ise, evlatlık ilişkisinin amacına aykırıdır. Bu nedenlerle üvey çocuğun evlât edinilmesi için aranan iki yıl evli kalma şartının, İsviçre de olduğu gibi, beş yıl evli olma şartına çıkarılması gerektiği kanaatindeyiz.

Üvey evlât edinmede, velayet hakkı konusunda da sorun ortaya çıkmaktadır. TMK. m. 314/I hükmüne göre, çocuğunu evlatlık veren ana-baba, çocuk üzerindeki velayet hakkını yitirir. Ancak üvey evlât edinmede aynı sonuç kabul edilirse, evlât edinen kişi velayet hakkına sahip olur. ancak çocuğun gerçek ana veya babası velayet hakkına sahip olamaz<sup>200</sup>. Bu bakımdan, kanunî düzenleme ile velayet hakkının öz ana babaya da tanınması gerekir<sup>201</sup>. Bir görüş, üvey evlât edinmenin niteliğinden ve mehzaz düzenlemeden yola çıkarak, çocuğu evlatlık veren eş ile evlatlık verilen çocuk arasındaki velayet hakkının devam ettiğini kabul etmektedir<sup>202</sup>.

Üvey çocuğun evlât edinilmesinin belirtilen sakıncalarının yanında faydaları da vardır. Gerçekten de, bir eşin, diğer eşin önceki evliliğinden olan çocuğunun evlât edinmesiyle öz evlât-üvey evlât farkı giderilerek, ailelerin bütünleşmesi kolaylaşır<sup>203</sup>. Ayrıca üvey çocuklar ev hayatında gerçek bir ana veya baba şefkatine kavuşturulmuş olur<sup>204</sup>.

Evlât edinilen küçüğün evlât edinen tarafından bir yıl süre ile bakılmış ve eğitilmiş olması şartı, genel hüküm olarak düzenlendiğinden, üvey çocuğun evlât edinilmesi halinde de geçerli olmalıdır<sup>205</sup>.

---

<sup>199</sup> Belen, s. 24.

<sup>200</sup> Serozan, s.227, Aydoğdu, s. 87.

<sup>201</sup> Serozan, s. 227.

<sup>202</sup> Aydoğdu, s. 88.

<sup>203</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 486.

<sup>204</sup> Akıntürk, s. 374.

<sup>205</sup> Ruhi, s. 27.

## b) Birlikte evlat edinmenin mümkün olmaması

Kural evli kişilerin birlikte evlât edinmesi ise de, eşlerin birlikte evlât edinmesinin mümkün olmadığı bazı hallerde, evli kişilerin tek başına evlât edinmesi mümkündür. Evli olmasına rağmen bir kişinin tek başına evlât edinebilmesi için, diğer eşin sürekli olarak ayırt edim gücünden yoksun olması veya diğer eşin iki yıldan uzun bir süreden beri nerede olduğunun bilinmemesi ya da diğer eşle iki yıldan uzun bir süreden beri mahkeme kararıyla ayrı yaşamakta olması gerekir (TMK. m. 307/II)<sup>206</sup>.

Diğer eşin tek başına evlât edinmesine imkan sağlayacak şekilde ayırt etme gücünden sürekli yoksunluk, evlât edinme ilişkisinin anlamını kavrama ve çocukla ilişkisini sağlıklı nitelikte sürdürme hususunda gerekli akli yeteneğe sahip olmamayı ifade eder<sup>207</sup>. Ayırt etme gücünü sürekli ortadan kaldıran sebep akıl hastalığı ve akıl zayıflığı olabilir (TMK. m. 13). Ayırt etme gücünden yoksunluğun sağlık kurulu raporu ile belirlenmiş olması gerekir<sup>208</sup>. Ayırt etme gücünden yoksun birisinin iradesine sonuç bağlanamayacağı için, evlât edinme konusunda koşulların onun açısından da belirlenmesine ve gerçekleşmesine gerek bulunmamaktadır.

Evli kişinin tek başına evlât edinmesinde bir diğer yol, uzun zamandır nerede olduğu bilinmeyen kişinin eşinin evlât edinmesidir. Kanunun aradığı şart, evlât edinmek isteyen evli kişinin, eşinin iki yılı aşkın süreden beri nerede olduğunu bilmediğini ispat etmesidir. Düzenleme ile hukukî bir kurum

<sup>206</sup> Yargıtay, "... 4721 sayılı türk medeni kanunun 307.maddesinin 2.fikrasında Otuz yaşını doldurmuş olan eş, diğer eşin ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksunluğu veya iki yılı aşkın süreden beri nerede olduğunun bilinmemesi ya da mahkeme kararıyla iki yılı aşkın süreden beri eşinden ayrı yaşamakta olması yüzünden birlikte evlat edinmesinin mümkün olmadığını ispat etmesi halinde, tek başına evlat edinebilir hükmü mevcuttur.Davacının eşi Tenzile İnal'ın davaya muvafâkatinin bulunduğu anlaşılma ile yasanın aradığı şartlar oluşmamasına rağmen, anılan kanunun 307/2 hükmüne aykırı olarak hüküm kurulmasını doğru görmemiştir". 2. H.D.,T. 06.11.2003, E. 2003/13677, K. 2003/15007 (Gençcan s.1420-1421'den naklen), ayrıca, 2. H.D.,T. 27.12.2004, E. 2004/14154, K. 2004/15571 (Aydoğdu, s.1209-1210'dan naklen).

<sup>207</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 486.

<sup>208</sup> Kılıçoğlu, s. 115; Belen, s. 29.

aranmadan, süreye sonuç bağlanmışır<sup>209</sup>. Bu durumda eşlerden birinin tek başına evlât edinebilmesi için, ölüm karinesinin varlığına(TMK. m. 31) veya gaiplik kararı alınmış olmasına (TMK. m. 32 vd.) gerek yoktur<sup>210</sup>.

Mahkeme kararıyla iki yılı aşkın süredir ayrı yaşayan eşlerden biri de, tek başına evlât edinebilir. Evli kişilerin evlilik birliğinin korunmasına ilişkin tedbir niteliğinde ayrı yaşıyor olması (TMK. m. 197) tek başına evlât edinme için yeterli değildir<sup>211</sup>. İki yıldan fazla süren ayrı yaşamının mahkeme kararına dayanması gerekir. Eşlerin mahkeme kararıyla ayrı yaşaması, açılmış bulunan bir ayrılık veya boşanma davasında, hâkimin ayrılık kararı vermesiyle mümkündür<sup>212</sup>. Ancak boşanma davasının reddi nedeniyle, bir araya gelemeyip, üç yıllık sürenin geçmesini bekleyerek boşanmayı planlayan eşin bu hükümden yararlanması mümkün değildir<sup>213</sup>. Ayrıca kanun tek başına evlât edinmenin bu türü için öngördüğü süreyi tamamlayan ek şart aramıştır. Buna göre, evlât edinmek isteyen eş, birlikte evlât edinmenin mümkün olmadığını ispat etmelidir.

Evli kişinin tek başına evlât edinmesinde de, eşin otuz yaşını doldurmuş olması gerekir. Yani, yukarıda belirtmiş olduğumuz durumlarda eşler kaç yıl süre ile evli kalmış olursa olsunlar, ancak otuz yaşını doldurmuş olmak koşulu ile evlât edinebilirler.

<sup>209</sup> Düzenlemenin hukuki bir kuruma yer vermeyip muğlak bir ifade ile eşlerden birisinin bütünüyle göz ardı edildiği yönündeki eleştiriler için bkz. Belen, s. 29 vd.

<sup>210</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 486.

<sup>211</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 486; 4320 sayılı, Ailenin Korunmasına Dair Kanun hükümleri uyarınca aile mahkemesi hakiminin verdiği tedbir niteliğindeki ayrı yaşamalarda, evlat edinme için yeterli değildir. Bkz. Ailenin Korunmasına Dair Kanun (RG., T. 17/01/1998, S. 23233).

<sup>212</sup> Hâkim boşanma sebebi ispatlanmış olmasına rağmen, ortak yaşamın kurulmasını olasılık dahilinde görürse, ortak yaşamı tatil etmektedir. Hâkim ayrılık süresini bir yılla üç yıl arasında belirleyebilmektedir (TMK. m. 167, 170, 171)

<sup>213</sup> Kılıçoğlu, s. 115.

## 2) Evli Olmayan Kişinin Tek Başına Evlât Edinmesi

Evli olmayan kişilerin evlât edinebilmeleri, otuz yaşını doldurmuş olmaları koşuluna bağlanmıştır (TMK. m. 307/I). Yaş şartı evlât edinmenin geçerli bir şekilde kurulabilmesi için gerekli asli şartlarındandır<sup>214</sup>. Bu sebeple otuz yaşını doldurmamış bir kişinin yapacağı evlât edinme TMK. m. 317 gereğince evlatlık ilişkisini kaldırılabilir. Ancak evlatlık ilişkisinin kaldırılması davası sırasında, evlât edinen otuz yaşını doldurursa, TMK. m. 318/II hükmü gereğince evlatlık ilişkisinin kaldırılmasına karar verilemez.

Evli olmayan kişinin tek başına evlât edinmesi, özellikle küçüğe bir aile ortamı sunmadığından, birlikte evlât edinmeye nazaran olumsuzluk yaratır<sup>215</sup>. Ancak buna rağmen tek başına evlât edinme uygulama alanı bulabilir. Meselâ, tek başına evlât edinenin, evlatlıkla hısım olması veya boşanma nedeniyle evliliğin sona ermesi yüzünden, tek başına evlât edinmek zorunda kalan bir kişi olması mümkündür.

---

<sup>214</sup> Aydoğdu, s. 345.

<sup>215</sup> Aydoğdu, s. 345

## § 10. ERGİNLERİN VE KISITLILARIN EVLAT EDİNİLMESİNDE ESASA İLİŞKİN ŞARTLAR

### I. EVLAT EDİNENİN ALTSOYUNUN AÇIK MUVAFAKATI

Türk Medenî Kanunu'nun ilk halinde<sup>216</sup>, erginlerin ve kısıtlıların evlât edinilebilmesi için, evlât edinecek kişinin altsoyunun bulunmaması gerekiyordu<sup>217</sup>. Bu şartın istisnası bulunmamaktaydı. Dolayısıyla, altsoyun küçük, ergin olması veya evlât edinmeye muvafakat göstermesi sonucu değiştirmiyordu.

Evlât edinmek isteyen gerek kendi çocuğunun gerek evlatlığının bulunması, evlât edinmeye engeldi. Ancak, bir kimse evlât edindikten sonra altsoyu olursa, evlât edinilen ergin ya da kısıtlının durumunda bir değişiklik olmuyor, evlatlık olarak kalmaya devam ediyordu.

03.07.2005 tarihli 5399 sayılı Türk Medenî Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunla<sup>218</sup>, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 313'üncü maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi değiştirilmiş ve evlât edinenin altsoyunun<sup>219</sup> açık muvafakati ile ergin veya kısıtlıyı evlât edinebileceği hükmü getirilmiştir. Bu düzenlemeyle, evlât edinecek kişinin altsoyunun açık muvafakati ile erginlerin ve kısıtlıların evlât edinilmesi olanaklı hale getirilmiştir. Hükümde açık muvafakat arandığından, evlât edinecek kişinin alt soyunun susması açık muvafakat olarak kabul edilemez. Evlât edinecek kişinin altsoyunun mutlaka açık muvafakati aranacaktır.

<sup>216</sup> Yeni Türk Medeni Kanunun ilk halinde, erginlerin ve kısıtlıların evlat edinilmesi açısından, önceki Türk Medeni Kanunundaki yasağın korunmasının sebebi olarak, bu yaştaki veya durumdaki kişilerin evlat edinilmesi halinde evlat edinenin çocuk sahibi olma ihtiyacını gidermesinin söz konusu olmadığını, bu konumda olan ergin kişilerin artık bir aile ortamında yetişme ve barınma ihtiyacında olmadığı gösterilmekteydi. Kılıçoğlu, s.111.

<sup>217</sup> Önceki Medeni Kanun zamanında altsoyun varlığı hem küçüklerin hem de ergin ve kısıtlıların evlat edinilmesine engeldi (ÖMK. m. 253).

<sup>218</sup> RG., T. 15.07.2005, S. 25876.

<sup>219</sup> Altsoy, çocuk, torun, torunun çocuğu...olmak üzere aşağıya doğru devam eden birinci dereceden hısımlık bağıını ifade eder. Altsoy aynı zamanda, evlat edinilmiş küçük, kısıtlı veya ergini de ifade eder.

Dolayısıyla, bu kişilerin açık muvafakat vermemesi halinde evlatlık ilişkisi kurulamaz.

Açık muvafakat verme şartı, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olduğu için ayırt etme gücüne sahip olan altsoy, ancak kendisi evlât edinmeye açık muvafakat verebilir<sup>220</sup>. Bu gibi kişilerin ayırt etme gücüne sahip olmayan kısıtlı olması halinde, küçüklerin evlât edinilmesinde olduğu gibi, vesayet dairelerinin izin ve onayı gerekir.

Açık muvafakat vermesi gereken kişi, ayırt etme gücüne sahip olmadığı gibi, kısıtlı da olmayabilir. Bu durumda, ana babaların altsoyu temsil etmelerine izin verilmemeli, kendirine bir kayyım atanarak kayyımın rızası aranmalıdır<sup>221</sup>.

Ergin veya kısıtlı çocuk birlikte evlât edinilecekse, her iki eşin altsoyunun açık muvafakat vermesi gerekir. Üvey ergin veya kısıtlı çocuğun evlât edinilmek istenmesi durumunda, sadece evlât edinen eşin alt soyunun açık muvafakat vermesi yeterlidir<sup>222</sup>.

Evlilik dışı altsoyun ergin veya kısıtlının evlât edinilmesinde de açık muvafakati aranmalıdır. Ancak evlât edinenle soy bağı ilişkisi kurulmadan, sadece tabî soybağına dayanılarak evlât edinmeye engel olunamaz<sup>223</sup>.

Türk Medenî Kanunu'nda kişiye özgü olarak yapılan bu değişiklik, uygulamada çeşitli problemlerin ortaya çıkmasına sebep olabilir. Evlât

<sup>220</sup> Aydoğdu, s. 410.

<sup>221</sup> Ankara 1. Aile Mahkemesi, davacı vekili, davalının, davacının eşinin ilk evliliğinden olma kızı olduğunu, taraflar arasında yirmi dört yaş fark bulunduğunu belirterek davalının, davacı tarafından evlat edinilmesine karar verilmesi istenmiştir. Yargılama devam ederken davacının küçük oğlunu temsil etmek ve onun hak ve menfaatlerini korumak üzere kayyım atanmış, kayyım davaya dahil edilerek yargılamaya devam olunmuştur. Duruşmada hakim küçüğün rızası ve küçüğün kayyımının açık muvafakati alınmış, beyanı imzası ile tasdik ettirilmiş olmakla, davacının eşinin ergin çocuğu evlat edinmesine karar vermiştir. Ankara 1. Aile Mahkemesi, T. 18.10.2005, E. 2005/1016, K. 2005/190 (karar yayınlanmamıştır).

<sup>222</sup> Aydoğdu, s. 417.

<sup>223</sup> Aydoğdu, s. 423.

edinmenin şartlarında birisi, diğer çocukların yararının hakkaniyete aykırı biçimde zedelenmemesidir. Ancak, erginin evlât edinilmesi ile, evlât edinenin altsoyunun menfaatleri, miras hükümleri açısından zedeleneyecektir. Bu durumda, ayırt etme gücüne sahip 15 yaşındaki çocuğun açık muvafakat verirken, kendi menfaatlerini her yönüyle değerlendirmesi hayatın olağan akışına uygun değildir. Aynı şekilde, ayırt etme gücüne sahip olmayan veya kısıtlı kişiye atanan kayyımın, rızasını hangi şartlara dayanarak açıklayacağı belli değildir. Kanaatimizce, bu durumda hâkim, kayyımın veya ayırt etme gücüne sahip çocuğun verdiği muvafakatin, çocuğun menfaatini hakkaniyete aykırı biçimde zedelememesine dikkat etmelidir. Bir başka deyişle, hâkim açık muvafakati şekle ilişkin bir şart olarak değil, esasa ilişkin bir şart olarak değerlendirmeli ve çocuğun veya kısıtlının menfaatini hakkaniyete aykırı biçimde zedeleyecek evlat edinme davalarını reddetmelidir.

## II. EVLAT EDİNENLE İLGİLİ BELLİ ŞARTLARIN VARLIĞI

### A. Genel Olarak

Önceki Medenî Kanundan farklı olarak, Türk Medenî Kanunu, ergin veya kısıtlı olan herkesin evlât edinilebilmesi imkânını ortadan kaldırmıştır<sup>224</sup>. Bir ergin veya kısıtlıyı evlât edinme işleminde, öncelikle altsoyun açık muvafakati şeklindeki ön şartın gerçekleştirilmiş olması, daha sonra da Kanunda (TMK. m. 313/II) üç bent halinde sınırlı olarak sayılmış olan hallerden birinin varlığı zorunludur. Kanunda öngörülen haller alternatif haller olup sınırlayıcı biçimde sayılmıştır<sup>225</sup>.

<sup>224</sup> Akıntürk, s. 378.

<sup>225</sup> Akıntürk'e göre göre, yeni kanunun getirmiş olduğu bu farklı düzenleme son derece isabetlidir. Zira önceki kanunumuz erginlerin evlat edinmesinde hiçbir şart veya engel öngörmediği için, bazen tasvip edilmeyen durumlarla karşılaşılıyordu. Örneğin, altsoyu bulunmayan doksan sekiz yaşındaki birisi, seksen yaşındaki birisini çocuk özlemini gidermek ve babalık zevkini tatmak(!) amacıyla bir yakını evlat edinebiliyordu. İşte bu şekilde evlat edinme mirasçılardan mal kaçırmaya hizmet edebilmekteydi. Oysa yeni düzenleme bu tür evlat edinmelere oldukça geniş anlamda engel olmaya elverişlidir. Akıntürk, s. 379.

Kanun koyucu ergin veya kısıtlıların evlât edinilmesi konusunda, küçüklerin evlât edinmesinde olduğundan daha temkinli yaklaştığından, bunların evlât edinilmesini daha sıkı şartlara bağlamıştır. Nitekim küçüklerin evlât edinilmesinde bakılıp gözetilmede bir yıllık süreyi yeterli görmüşken, ergin ve kısıtlılarda bu süreyi beş yıl olarak belirlemiştir.

Evlât edinilecek kişi, evlât edineceği ergin veya kısıtlıyı beş yıl boyunca bakıp, gözetip, eğittiği zaman, kanun koyucu ilgilinin ergin veya kısıtlıyı çocuğu olarak görmek istediği sonucuna varmaktadır<sup>226</sup>. Ayrıca beş yıllık bakım, eğitim ve gözetim süresinin kesintisiz olması gerekir.

## **B. Evlât Edinilenin Küçüklüğünde Evlât Edinen Tarafından Bakılmış, Gözetilmiş ve Eğitilmiş Olması**

Evlât edinilenin ergin olmadığı dönemden önce, beş yıl süre ile evlât edinen tarafından bakılmış, gözetilmiş ve eğitilmiş olması, ergin kişilerin evlât edinilmesine imkân sağlamaktadır (TMK. m. 313/II). Yani, küçüklüğünde beş yıl süre ile bakılmış, eğitilmiş ve gözetilmiş olmayan ergin, bu bende göre evlât edinilemez.

Bu nitelikteki bir ilişkinin varlığı için, kanunun aradığı sürede bakım, gözetim ve eğitim ilişkisinin evlât edinen ile evlât edinilenin birlikte oturması suretiyle ve süreklilik arz edecek şekilde yerine getirilmiş olması gerekir<sup>227</sup>. Birlikte oturmanın evlât edinme ilişkisinin kurulacağı dönemde devam etmesi gerekli değildir<sup>228</sup>. Ancak evlât edinilecek ile evlât edinecek kişi arasında sürekli bir sosyal ilişki mevcut olmalıdır<sup>229</sup>.

<sup>226</sup> Belen, s. 63.

<sup>227</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 496.

<sup>228</sup> Belen, s. 64-65; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 496.

<sup>229</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 496.

### **C. Evlât Edinilecek Bedenî veya Zihnî Özürlünün Bakılmış Ve Gözetilmiş Olması**

Bedenî veya zihnî özürlü sebebiyle sürekli olarak yardıma muhtaç kişinin evlât edinilebilmesi için evlât edinen tarafından en az beş yıldan beri bakılıp gözetilmiş olması gerekir (TMK. m. 313/I). Bakım ve gözetimin sürekli olarak, birlikte oturma şeklinde olması gerekir. Bu şekilde sürekli nitelik taşımayan, meselâ sadece hafta sonu veya haftanın belirli günlerinde gerçekleşen bakım ilişkisi yeterli değildir<sup>230</sup>.

Bakma ve gözetme ilişkisinin değişik sebeplerle geçici olarak kesilmesi mümkündür. Meselâ, bakma ve gözetme ilişkisinin evlât edinenin hastalığı, meslekî ihtiyaçları gibi değişik sebeplerle kesilmesi beş yıllık sürenin işlemesine engel olmaz. Ancak bu nitelikte olmayan ara vermeler, ilişkinin sürekliliğini ortadan kaldırır.

Evlât edinilecek bedenî veya zihnî özürlünün, özürlünün sürekli bakım ve gözetime ihtiyaç duyması gerekir. Bu ihtiyacın varlığını hâkim, kapsamlı araştırma yaparak ve uzman kişilerin görüşünü alarak belirler.

### **D. Aile Halinde Birlikte Yaşama ve Diğer Haklı Sebeplerin Mevcut Olması**

TMK. m. 313/III hükmüne göre, evlât edinen, evlât edinilen ile beş yıl süre boyunca aile halinde birlikte yaşamış<sup>231</sup> ve diğer haklı sebepler de bulunmaktaysa, ergin veya kısıtlılarla evlatlık ilişkisi kurabilir.

<sup>230</sup> Belen, s. 64; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 496.

<sup>231</sup> Yargıtay bir kararında, *dinlenen tanık beyanlarıyla davalının evlat edinen ile aile halinde birlikte yaşamadığı anlaşılmış, bu olgu, evlat edinenin oturduğu Apartman Yönetiminin 18.10.2002 tarihli yazılarıyla da doğrulanmış, davalının evlat edinenin ölümünden önceki son üç, dört ayda apartmanda görüldüğü belgelenmiştir. Toplanan deliller ve açıklanan nedenlerle Türk Medeni Kanununun 313/3. maddesi koşulları oluşmadığı” ifadeleriyle ilk derece mahkemesi kararını bozmuştur. 2.H.D., T. 14.07.2003, E. 2003/9116, K. 2003/10804 (Gençcan, s.1435’den naklen)*

Evlât edinme ilişkisinin kurulabilmesi için sadece aile halinde birlikte yaşamak yeterli değildir. Ayrıca, diğer haklı sebeplerin de bulunması gerekir. “Diğer haklı sebepler mevcut ise” ifadesi, “yukarıda sayılanlardan başka haklı sebepler mevcut ise” anlamına gelmektedir<sup>232</sup>. Diğer haklı sebeplerin var olup olmadığını hâkim araştırarak belirleyecektir. Bu araştırmayı yaparken evlât edinmek isteyen ve evlât edinilecek kişi arasındaki ilişkiyi bütünüyle değerlendirecektir. Hâkim araştırma sonucunda, amacın gerçek anlamda bir soybağı ilişkisi kurma isteği olmadığı kanaatine ulaşırsa, evlât edinme ilişkisi kurma talebini reddetmelidir.

### III. DİĞER EŞİN RIZASI

Evlât edinilmek istenen kişi evli bir kimse ise, bu kimse ancak eşinin rızasıyla evlât edinilebilir (TMK. m. 313/II). Önceki Medenî Kanunu’nun 255’inci maddesinin birinci fıkrasında da, eşlerden birinin evlatlık olması diğerinin rızasına bağlıdır hükmü yer almaktaydı.

Kanunun evlât edinecek kimsenin eşinin rızasını aramasının sebebi, evlât edinmenin bazı sonuçlarının evlatlığın eşini de etkilemesinden kaynaklanmaktadır<sup>233</sup>. Buna karşılık evlât edinme ilişkisi, evlatlığın eşi ile evlât edinen arasında soybağı ilişkisinin kurulması sonucunu doğurmaz. Ancak taraflar arasında kurulan soybağı ilişkisi tabîî olarak eşi de etkileyecektir. Meselâ, evlât edinilenin evlât edinme esnasında evlât edinenin soyadını almayı tercih etmesi halinde, eşinin de soyadı değişir.

Evli bir kimse ancak eşinin rızasıyla evlât edinebilir. Eşler arasında boşanma davası devam ediyor olsa da, evlilik bağı sona ermedikçe eşlerden birinin evlât edinilebilmesi için diğer eşin rızası gerekir<sup>234</sup>. Eşin rızasını

<sup>232</sup> Ruhi, s. 31; Demir, s. 271 dñn 36’dan.

<sup>233</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 495; Demir, s. 271; Belen, s. 60.

<sup>234</sup> Ruhi, s. 39-40.

açıklaması herhangi bir şekil şartına tabî değildir<sup>235</sup>. Yargıtay'a göre, evlât edinmede diğer eşin rızası kamu düzeni ile ilgilidir<sup>236</sup>.

Ergin kişinin evlât edinilmesi durumunda, rızası aranacak kişi her durumda ergin olmalıdır. Çünkü geçerli bir evliliğin varlığı durumunda, erginlik yaşına gelmiş olsun olmasın, evlenme kişiyi ergin kılar.

Eşin rıza açıklaması kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardandır<sup>237</sup>. Bu sebeple ayırt etme gücüne sahip kişinin bizzat rıza açıklamasında bulunması gerekir. Aynı şekilde, ergin ayırt etme gücüne sahip kısıtlı eş, yasal temsilcinin rızasına gerek olmadan, kendi başına rıza açıklamasında bulunabilir<sup>238</sup>.

Rızası aranacak eşin ayırt etme gücüne sahip olmaması durumunda, yani tam ehliyetsiz olması durumunda sonuç farklıdır. Önceki Medenî Kanuna göre, devamlı olarak temyiz kudretinden mahrum eşin rızası aranmazdı. Bu durumda hâkim temyiz kudretinden mahrum eşin kanuni mümessilini dinler ve haklı sebeplerin varlığı halinde evlât edinme talebinin kabulüne karar verirdi (ÖMK. m. 255)<sup>239</sup>.

Türk Medenî Kanununda, rızası aranacak eşin ayırt etme gücüne sahip olmaması durumuyla ilgili hüküm bulunmamaktadır. Bu durumda değerlendirme küçüklerin evlât edinilmesine ilişkin maddelere yollama yapan

<sup>235</sup> Aydos, s.128.

<sup>236</sup> 2. H.D., T. 13.04.1962, E. 1962/2240, K. 1962/2331 ( Yazıcı, Hilmi/Atasoy,Hasan; Şahıs Aile ve Miras Hukuku İle İlgili Yargıtay Tatbikatı, 1952-1970, s. 558), 2. H.D., T. 05.06.1997, E. 1997/5283, K. 1997/6505 (Özmen, s.229'dan naklen) yine Yargıtay'a göre, "...mahkemece davalının eşi rızası alınmaksızın hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır". 2. H.D., T. 14.07.2003, E. 2003/9116, K. 2003/10804 (Gençcan, s.1435'den naklen).

<sup>237</sup> Aytekin Ataay, "Eşinin Evlat Edinmesine Onamını Bildirmesi Gereken Öteki Eşin Ayırt Etme Gücünden (Temyiz Kudretinden) Yoksunluğu", İÜHFD., C. 36, S. 1-4, 1973, s. 439.

<sup>238</sup> Ataay, s. 439; Belen, s. 60.

<sup>239</sup> Ataay, evlat edinilenin eşinin sürekli ayırt etme gücünden yoksun olması durumunda, rıza beyanında bulunma kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olduğundan yasal temsilcinin onamının alınmasına gidilemeyeceğini belirtmektedir. Eşin onamının alınmasına imkân bulunmaması halinde, eşin rızası koşulundan vazgeçilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Ataay, s. 442-443.

TMK. m. 313/III hükmü göz önünde tutularak yapılır. TMK. m.307/II hükmü, diğer eşin ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksunluğu dolayısıyla, tek başına evlât edinmeye imkân tanımaktadır. Bu hükme göre, ayırt etme gücüne sahip olmayan eşin rızası aranmaz<sup>240</sup>. Yine, evlât edinilecek küçüğün ana babasının rızası düzenleyen TMK. m. 311 hükmü de, ayırt etme gücüne sahip olmayan eş için kıyasen uygulanabilir. Bu maddedeki düzenlemede kanun koyucu, ayırt etme gücünden sürekli yoksun ana babanın rızasının aranmayacağını hükme bağlamıştır. Bu durumda da ayırt etme gücüne sahip olmayan eşin rızası aranmayacaktır<sup>241</sup>.

#### **IV. KÜÇÜKLERİN EVLAT EDİNİLMESİNE İLİŞKİN HÜKÜMLERİN KİYASEN UYGULANACAK OLMASI**

TMK. m. 313/III hükmüne göre, ergin ve kısıtlıların evlât edinilmesinde, maddede öngörülen şartlarının yanında, küçüklerin evlât edinilmesine ilişkin şartlar da kıyasen uygulanır. Ancak, küçüklerin evlât edinilmesine ilişkin hükümler, bünyesine uygun düştüğü oranda ergin ve kısıtlıların evlât edinilmesinde uygulanmalı, doğrudan ve bütünüyle uygulanmamalıdır<sup>242</sup>.

Evlât edinmenin küçüğün yararına bulunması gerektiği şartının (TMK. m. 305/II) kıyasen ergin ve kısıtlıların evlât edinilmelerinde de aranması gerekir. Yine eşlerin kural olarak, birlikte evlât edinebilecekleri, eşlerin evlilik süresi ve yaşına ilişkin düzenlemeler (TMK. m. 306) ile evli olmayan kişilerin otuz yaşını doldurmaları ile tek başına evlât edinebileceğine ilişkin hüküm, erginlerin ve kısıtlıların evlât edinilmesinde de uygulama alanı bulur.

Ayırt etme gücüne sahip ergin ve kısıtlının rızasının bulunması, evlât edinilenin kısıtlı olması halinde vesayet dairesinin izninin aranması, evlât edinilenle evlât edinen arasında en az on sekiz yaş farkının bulunması (TMK

<sup>240</sup> Belen s. 61-62; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 495.

<sup>241</sup> Belen, s. 62; Serozan, s. 230.

<sup>242</sup> Belen, s. 7.

m. 308) şartları da erginlerin ve kısıtlıların evlât edinilmesinde de uygulama alanı bulur.

Ana babanın rızasının alınmasına ilişkin hükümler, erginlerin evlât edinilmesinde uygulanmaz<sup>243</sup>. Çünkü ergin kişi artık kendi başına karar verebilecek yaşta olup, ana babasının velayeti altında değildir. Evlât edinilecek kişi kısıtlanmış ise, vesayet dairelerinin izni aranır<sup>244</sup>. Nitekim, Türk Medenî Kanunu, vesayet altındaki küçüğün, ayırt etme gücüne sahip olup olmadığına bakılmaksızın, vesayet dairelerinin izniyle evlât edinilebileceğini (TMK. m. 308/III) düzenlemiş, bununla birlikte, vesayet altındaki kişinin evlât edinilmesini vesayet makamının izninden sonra denetim makamının da iznine bağlamıştır (TMK. m. 463/b.1). Dolayısıyla, kısıtlının evlât edinilebilmesi, önce vesayet makamı olan sulh hukuk mahkemesinin, daha sonra da denetim makamı olan asliye hukuk mahkemesinin iznine bağlıdır.

---

<sup>243</sup> Serozan, s. 230; Aydoğdu, s. 428; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 497.

<sup>244</sup> Serozan, s. 230.

## § 11. EVLAT EDİNMENİN ŞEKLE İLİŞKİN ŞARTLARI

### I. EVLAT EDİNMEYE ARACILIK YAPAN KURULUŞLARA BAŞVURU

Türk Medenî Kanununun 320. maddesi ile evlât edinme işlemlerinde aracılık faaliyetleri düzenlenmiştir. Bu madde hükmüne göre, küçüklerin evlât edinilmesine ilişkin aracılık faaliyetleri, ancak Bakanlar Kurulunca yetki verilen kurum ve kuruluşlarca yapılabilir.

Aracılık faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin hususlar tüzükle düzenlenebilir.

Ülkemizde evlât edinme işlemleri 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu hükümleri gereği, Başbakanlık Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü ve buraya bağlı Sosyal Hizmetler İl veya İlçe Müdürlüğü aracılığı ile yürütülmektedir. Ancak evlât edinilme için bu kuruma başvuru mecburiyeti olmayıp, kurum dışında da evlât edinme işlemlerinin gerçekleştirilmesi mümkündür<sup>245</sup>. Zira evlât edinmeye aracılık yapan kuruluşlara başvuru mecburiyeti düzenleyen bir hüküm Türk Medenî Kanununda bulunmamaktadır.

Gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri küçüklerin evlât edinilmesinde aracılık faaliyeti yürütemezler. Meselâ, bir kimse malî karşılık beklemezsizin akrabasına kendi çocuğunu evlatlık vermek isteyebilir. Ancak bunu meslek haline getirerek, başka kimselerin çocuğunu da evlatlık verme konusunda aracılık yapamaz. Böyle bir durumda aracılık yasağı gereği, evlât edinmenin gerçekleşmemesi gerekir<sup>246</sup>.

Uygulamada evlât edinmek isteyen kişi veya aile, yazılı bir dilekçe ile ikamet ettiği yerdeki Sosyal Hizmetler İl veya İlçe Müdürlüğüne müracaat

<sup>245</sup> Aydoğdu, s. 452.

<sup>246</sup> Aydoğdu, s. 452.

etmektedir. Müracaat dilekçesinde, ailenin vukuatlı nüfus kaydı, çocuğun bakımını etkileyecek fizikî engeli ve bulaşıcı hastalığı olmadığını gösterir rapor, sabıka kayıtları, gelir veya sosyal güvenlik durumunu gösterir belge, ikamet belgesi ve öğrenim durumunu gösteren belgeler eklenmelidir. İl müdürlüğü tarafından görevlendirilen sosyal hizmet uzmanı evlât edinecek kişilerle bir ön görüşme yapmakta ve detaylı bir sosyal inceleme raporu hazırlamaktadır. Sosyal hizmet uzmanının raporunun olumlu olması halinde, evlât edinecek kişi veya aile ile Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü arasında evlât edinme öncesi geçici bakım sözleşmesi düzenlenmekte ve çocuk Valilik onayı ile söz konusu aileye teslim edilmektedir<sup>247</sup>.

TMK. m. 305/I hükmü gereği bir yıllık bakım ve eğitim süresinin sonunda evlât edinen kişi veya aile ile evlatlık verilecek çocuk birbirlerine uyum sağlarsa, evlât edinme işlemlerine başlanabilir<sup>248</sup>.

## II. YETKİLİ VE GÖREVLİ MAHKEMEYE BAŞVURU

Görev, bir davaya o yerdeki hukuk mahkemelerinden hangisi tarafından bakılacağını belirler<sup>249</sup>. Yetki ise, bir davaya hangi yerdeki görevli hukuk mahkemesinin bakacağını belirler<sup>250</sup>. Anayasa m. 142 hükmüne göre, mahkemelerin görev ve yetkileri kanunla düzenlenir.

743 sayılı Önceki Medeni Kanununda evlât edinme, evlât edinenin oturduğu yer sulh hukuk hakiminin izni üzerine yapılmaktaydı (ÖMK. m. 256/I). Yine Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda, evlât edinmeye izin verilmesi konusunda Sulh Hukuk Mahkemelerinin görevli olduğu açıkça düzenlenmişti (HUMK m. 8/II-V). Ancak 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 8. maddesinin II numaralı bendinin 5 numaralı alt bendi, 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yargılama

<sup>247</sup> Ruhi, s. 50.

<sup>248</sup> Ruhi, s. 51.

<sup>249</sup> Baki Kuru, Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, **Medeni Usul Hukuku**, Ankara 2000, s. 131.

<sup>250</sup> Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 165.

Usulüne Dair Kanunun<sup>251</sup> 9. maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır. Böylece, Sulh Hukuk Mahkemelerinin evlât edinmeye ilişkin görevi sona ermiştir.

4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yargılama Usulüne Dair Kanunun 4/1 maddesine göre, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunun üçüncü kısım hariç olmak üzere İkinci Kitabından kaynaklanan (m.118-395) bütün davalara bakmaya Aile Mahkemeleri görevlidir<sup>252</sup>. Bu düzenlemeye göre, evlât edinme davalarında görevli mahkeme, aile mahkemeleridir<sup>253</sup>.

Evlât edinme kararlarında yetkili Mahkeme, evlât edinenin oturma yeri; birlikte evlât edinmede eşlerden birinin oturma yeri mahkemesidir (TMK. m.315/I). Burada yetkili mahkemenin belirlenmesi açısından oturma yeri aranmakta olup yerleşim yeri kıstasına yer verilmemiştir. Kişinin yerleşim yeri ile oturma yeri farklıdır. Yerleşim yeri bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yerdir (TMK. m. 19/I). Oturma yeri ise, bir kimsenin geçici, belirli bir süre kalma niyetiyle oturduğu yerdir<sup>254</sup>. Bir kimsenin memur, öğrenci veya ticaret maksadıyla geçici olarak kaldığı yer oturma yeri olarak kabul edilir. Belirttiğimiz kurallar doğrultusunda evlât edinmede yetkili mahkemeler, tek başına evlât edinmede evlât edinenin oturma yeri mahkemesi, birlikte evlât edinmede ise, eşlerden birinin oturma yeri mahkemesidir<sup>255</sup>. Böylece, Kanun koyucu evlât edinme kararı alınmasında evlât edineceklerle kolaylık tanımış, ve onların oturma yeri mahkemelerini de yetkili kılmıştır<sup>256</sup>.

<sup>251</sup> RG., T. 18/01/2003, S. 24997.

<sup>252</sup> 2.H.D., T.7.10.2003, E.2003/11644, K.2003/12972 (YKD. C.30, S.2, S. 187-188).

<sup>253</sup> Ali Karagülmez, Sami Sezai URAL, **Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usulleri**, Ankara 2003 s.107,108.

<sup>254</sup> Özmen, s. 43.

<sup>255</sup> Yargıtay, “ *Yeni Türk Medeni Kanununa göre evlat edinme kararının evlat edinenin oturma yeri, birlikte evlat edinmede eşlerden birinin oturma yeri mahkemesince verileceğini hükme bağlamıştır*”. 2.H.D., T. 02.05.2002, E. 2002/4860, K. 2002/5701 (YKD. C.29, S.2, s.180-181).

<sup>256</sup> Özüğür, s. 254.

### III. ARAŞTIRMA, DİNLEME VE GÖRÜŞ ALMA

Evlât edinme ile kurulun soybağı, sosyal ve psikolojik açıdan çok önemli bir takım amaçlara ve menfaatlere hizmet eder. Bu sebeple evlât edinme ilişkinin kurulması aşamasında çok sıkı ve kapsamlı araştırma ve değerlendirmenin yapılması gerekmektedir<sup>257</sup>. Dolayısıyla mahkeme, evlât edinmeye karar vermeden önce, esaslı sayılan her türlü durum ve koşulları kapsamlı biçimde araştırmalı, evlât edinen ile edinilen dinlemeli ve gerektiğinde uzmanların görüşünü almalıdır (TMK. m. 316/I)<sup>258</sup>. Yargıtay'da aynı görüştedir<sup>259</sup>.

Hâkim, esaslı sayılabilecek her türlü durum ve şartı kendisine tanınan takdir yetkisine dayanarak belirler<sup>260</sup>. Hâkim, belirlediği bu esaslı hal ve şartları ise, enine boyuna kapsamlı bir şekilde araştırmalıdır. Bu araştırmada özellikle evlât edinen ile edinilenin kişiliği ve sağlığı karşılıklı ilişkileri, ekonomik durumları, evlât edinenin eğitime yeteneği, evlât edinmeye yönelten sebepler ve aile ilişkileri ile bakım ilişkisindeki gelişmelerin açıklığa kavuşturulması gerekir (TMK. m. 316/II).

Evlât edinecek kişi ve ailelerin tutarlı, dengeli, çocuğa yeterli sevgi verebilecek kişilik yapısında olması ve sosyal ilişkiler açısından toplumun norm ve değerlerine aykırı düşmeyecek özellikler taşıması gerekmektedir. Evlât edinecek kişinin çocuğun toplum içindeki konumu olumsuz etkileyecek

<sup>257</sup> Şimşek, s. 95; Akıntürk, s. 380; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 500; Özmen, s. 46.

<sup>258</sup> Hukuk davaları ile ilgili yargılama usulünde kural olarak, Hakim tarafların iddia ve savunmaları ile bağlıdır ve tarafların ileri sürdüğü kanıtlara göre karar verir. Ancak kanun koyucu bazı davaların kamu düzeni için taşıdığı önemi dikkate alarak, bu kuralın bazı istisnalarını kabul etmiştir. Nitekim evlat edinmeye ilişkin davalarda da hâkime geniş ölçüde araştırma ve inceleme yükümlülüğü getirilmiştir.

<sup>259</sup> Yargıtay'a göre "... evlat edinme kararı verilmeden önce, evlat edinilenler ile evlatlığa alınmak istenilen ve ana babasının kişisel özellikleri, öğrenim durumları, geçmiş meslek ve iş yaşantıları, halen yaptıkları işler, çocuğa sağlayacakları sosyal güvenceler, ailenin gelir durumları, sahip oldukları malvarlıkları, gelir durumları, evlilik yaşantılarının evlat edinmeye ne kadar hazır oldukları, yaşanan evin niteliği, yaşam biçimleri, beklentileri etraflı şekilde araştırılmalı, gerektiğinde mahkemenin bünyesindeki uzmanlardan görüş ve rapor alınıp sonucu uyarınca karar verilmesi gerekir". 2.H.D., T. 22.04.2004, E. 2004/4013, K. 2004/5129 (YKD. C.30, S.11, Kasım 2004, s.1667-1668)

<sup>260</sup> Akıntürk, s. 380.

herhangi bir suçtan, özellikle yüz kızartıcı bir suçtan ceza almamış olması gerekir.

Evlât edinme ile korunmaya muhtaç çocuklara, içinde bulundukları durumdan daha iyi bir hayat seviyesi sunulmalıdır<sup>261</sup>. Bu sebeple, evlât edinilecek çocuğa önceki durumundan daha iyi imkanlar sağlanmalıdır. Dolayısıyla, evlât edinmek isteyen kimsenin yeterli maddî imkânlarla sahip olması gerekir.

Evlât edinenin veya birlikte evlât edinen eşlerin evlatlıkla olan ilişkisi normal bir aile ilişkisi gibi olmalıdır. Bunun sonucu olarak, evlât edinen kendi öz çocuğu gibi evlatlığa özen göstermelidir. Yine evlatlıkla gerekli saygı ve sevgiyi evlât edinene göstermelidir.

Evlât edinen kişinin eğitim kabiliyetine sahip olması gerekir. Çünkü bir kişinin eğitimi ait olduğu toplum için önemli bir unsurdur. Gerçekten de, eğitimin temeli ailede atılmaktadır. Bu sebeple gelecekte onarılması güç ve imkânsız hasarlara yol açmamak için, evlât edinenin eğitime yeteneği evlatlık ilişkisi kurulurken değerlendirilmelidir<sup>262</sup>.

Evlât edinme ile kural olarak, çocuk özleminin giderilmesi veya korunmaya muhtaç çocukların bakımı amaçlanmalıdır<sup>263</sup>. Bu sebeple mirasçılardan mal kaçırmak veya evlatlığın emeğini kullanmak gibi durumlar evlât edinme kurumunun yapısı ile bağdaşmaz. Dolayısıyla hâkim evlât edinenin evlât edinme amacını araştırmalıdır<sup>264</sup>.

Evlât edinen kişi evlât edinme talebi öncesi dönemde aile ilişkilerinde başarısızlığı ile tanınan bir kimse olabilir<sup>265</sup>. Bu gibi durumda olabilecek

---

<sup>261</sup> Aydos, s. 130.

<sup>262</sup> Aydos, s. 130.

<sup>263</sup> Özellikle diğer eşin çocuğunun evlat edinilmesinde, evlat edinenin kendini zorunlu hissetmesi söz konusu olabilmektedir. Dolayısıyla evlat edinme isteğinin oluşumunun serbest şekilde alınıp alınmadığına dikkat edilmelidir. Dural/Öğüz/Gümüş, s. 501.

<sup>264</sup> Özmen, s. 45.

<sup>265</sup> Aydos, s.130.

kimseler sıkı şekilde araştırılmalı ve bu gibi kimselere evlât edinme izni verilmemelidir.

Hakimin evlât edinen ile evlât edinileni mahkemeye davet ederek bizzat dinlemesi gerekir. Bu durum özellikle evlât edinme başvurusunun serbest irade ile yapılıp yapılmadığının anlaşılması bakımından önemlidir. Evlatlık alınacak kimsenin ana babasının dinlenmesi de faydalı olabilir. Bu nedenle evlatlığa alınacak kimsenin, ergin olup olmaması dikkate alınmadan, ana babasının dinlenmesi gerekir. Ayrıca evlât edinecek kimselerin altsoyu varsa onlarda dinlenmelidir.

Evlât edinmeye karar verecek hakim, gerektiğinde uzmanların görüşüne başvurabilir<sup>266</sup>. Hâkim gerekli gördüğü takdirde psikolog, pedagog, çocuk psikiyatru veya sosyal hizmet uzmanı davet ederek bizzat dinlemelidir<sup>267</sup>. Nitekim, Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yargılama Usulüne Dair Kanunun 5. maddesine göre, aile mahkemelerinde uzman istihdam edilmesi gerekmektedir<sup>268</sup>. Mahkeme öncelikle kendi bünyesindeki uzmanlardan yararlanmalıdır. Ancak mahkemede uzman bulunmaması, bulunsa bile iş durumlarının uygun olmaması hallerinde, mahkeme diğer kurumlardan veya bağımsız çalışan uzmanlardan yardım alabilir.

Araştırma, dinleme ve görüş almadan sonra, çocuğun bir menfaat karşılığı evlatlık verileceği, evlât edinenin haysiyetsiz bir hayat sürdüğü, kumar ve alkole düşkün olduğu, zayıf ve otoriteden yoksun olduğu, evlât edinilecek çocuğa karşı cinsel hisler taşıdığı, evlatlığı hizmetçi gibi çalıştırma

<sup>266</sup> Özmen, s.45; Gençcan, s.1447; Akıntürk, s.380.

<sup>267</sup> Akıntürk, s. 380, Aydoğdu, s. 504.

<sup>268</sup> Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usulüne Dair Kanunun 5. maddesine göre, her aile mahkemesine, davanın esasına girilmeden önce veya davanın görülmesi sırasında, mahkemece istenen konular hakkında taraflar arasındaki uyuşmazlık nedenlerine ilişkin araştırma ve inceleme yapmak ve sonucunu bildirmek, mahkemenin gerekli gördüğü hallerde duruşmada hazır bulunmak, istenilen konularla ilgili çalışmalar yapmak ve görüş bildirmek, Mahkemece verilecek diğer görevleri yapmak, üzere Adalet Bakanlığınca, tercihen; evli ve çocuk sahibi, otuz yaşını doldurmuş ve aile sorunları alanında lisansüstü eğitim yapmış olanlar arasından, birer psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacı atanır.

isteği, uyuşturucu madde kaçakçılığı veya fuhuş yaptığı tespit edildiği takdirde hâkimin evlatlık ilişkisinin kurulmasına karar vermemesi gerekir<sup>269</sup>.

#### IV. MAHKEME KARARARI

Önceki Medeni Kanun döneminde evlât edinme ilişkisi bir sözleşmeye bağlanmıştı. Kanunun aradığı esasa ilişkin bütün şartlar mevcutsa, evlât edinen ile evlât edinilen hâkimin izin vermesi üzerine noterde evlatlık sözleşmesi yapıyorlardı. Taraflar arasındaki evlatlık ilişkisi de bu sözleşmenin yapılması ile kurulmuş oluyordu.

Türk Medenî Kanunda evlatlık ilişkisinin evlât edinmeye ilişkin mahkeme kararı ile kurulacağı düzenlenmiştir (TMK. m. 315/I). Mahkemenin kararı kurucu niteliktedir. Yeni Kanunla birlikte artık evlât edinme prosedürü deyim yerinde ise, mahkemede başlamakta ve mahkemede sona ermektedir.

Hâkim öncelikle evlât edinmenin şartlarını incelemelidir. Hâkim bunların gerçekleştiğini tespit ederse gerekli araştırmayı yapmalıdır. Hâkim araştırma sonucunda, evlât edinmenin faydalı sonuçları olacağına kanaatine ulaşırsa, evlât edinmeye karar vermelidir.

Bir görüşe göre, evlât edinme hususundaki maddî ve şeklî şartların ağırlığı, evlât edinmek isteyenlerin evlât edinmek istedikleri çocukları, evlât edinme yerine doğrudan doğruya kendi çocuğu dünyaya gelmiş gibi nüfusa kaydettirme yoluna sevk etmektedir. Hukukî olmayan bu fiilî durum ise, ileride hukuki birtakım problemlerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır<sup>270</sup>.

Mahkemelerde duruşmalar kural olarak alenî yapılır. Ancak görülmekte olan bir davanın durumuna göre, hâkim duruşmanın gizli yapılmasına karar verebilir. Evlât edinme davasında hâkim, taraflarında taleplerini dikkate

<sup>269</sup> Oğuzman/Dural, s. 253-254; Ruhi, s. 47; Ömer Uğur Gençcan, “Evlat Edinmeye İzin Davaları”, AD., S. 6-9, 2001, s. 50-51.

<sup>270</sup> Ruhi, s. 47.

olarak ve gerek görmesi halinde duruşmanın gizli yapılmasına karar verebilir<sup>271</sup>.

## V. EVLAT EDİNME BAŞVURUSUNDAN SONRAKİ DEĞİŞİKLİKLER

Türk Medenî Kanunu, evlât edinme başvurusundan sonra ortaya çıkabilecek bazı değişimleri gözden uzak tutmamış ve böyle bir durumda sonucun ne olacağını da hükme bağlamıştır. TMK. m. 315/II hükmüne göre, evlât edinme başvurusundan sonra evlât edinenin ölümü veya ayırt etme gücünü kaybetmesi, diğer koşullar bundan etkilenmediği takdirde, evlât edinmeye engel olmaz.

Evlât edinmek isteyen kişinin, evlatlık ilişkisinin kurulmasına yönelik başvuruyu yapmadan ölmesi veya ayırt etme gücünü kaybetmesi halinde, onun bu isteğine dayanarak evlatlık ilişkisinin kurulması mümkün değildir<sup>272</sup>. Ancak, başvuruyu yaptıktan sonra ölen veya ayırt etme gücünü kaybeden bir kimsenin evlât edinmesi, diğer şartlar bundan etkilenmediği sürece mümkündür. Çünkü evlât edinmek isteyen kişi, başvuruyu yapmakla bu yöndeki iradesini önceden açıklamış olmaktadır<sup>273</sup>. Evlât edinme iradesinin açıklanması ile geriye, mahkemenin yerine getirmesi gereken bir kısım işlemler kalmaktadır.

Kanun hükmünde ifade olunan “diğer koşullar” dan kastedilen, evlât edinilecek olan kişinin bu evlatlık ilişkisinin kurulmasında, değişen şartlara rağmen, hâlâ menfaatinin bulunup bulunmadığının belirlenmesidir<sup>274</sup>. Ayrıca kanunda evlât edinmeye ilişkin olarak öngörülmüş olan şartların evlât edinmeye engel teşkil etmemesi gerekir. Dolayısıyla, evlât edinilen küçüğün bir yıl bakılmış ve eğitilmiş olması (TMK. m. 305/I), evlât edinmenin, evlât edinenin diğer çocuklarının yararlarının hakkaniyete aykırı bir biçimde

<sup>271</sup> 24 nisan 1967 tarihli Çocukların Evlat Edinilmesine Dair Avrupa Sözleşmesinin 20. maddesinin 2. fıkrasına göre, sözleşme hükümleri, evlat edinme sürecinin gizli celselerde yürütülmesini gerekli görecektir veya yürütülmesine izin verecek şekilde düzenlenebilir.

<sup>272</sup> Balkar, s. 252.

<sup>273</sup> Balkar, s. 252.

<sup>274</sup> Balkar, s. 252.

zedelenmemesi (TMK. m. 305/II), birlikte ve tek başına evlât edinmenin (TMK m.306, 307) ve erginlerin evlât edinilmesine ilişkin (TMK. m. 313) şartların da gerçekleşmiş olması gerekir.

Evlât edinme başvurusundan sonra küçük ergin olursa, şartların daha önce yerine getirilmiş olması kaydı ile küçüklerin evlât edinilmesine ilişkin hükümler uygulanır (TMK. m. 315/III). Evlât edinme başvurusundan sonra ergin olanlara, küçüklerin evlât edinilmesine ilişkin hükümlerin uygulanabilmesi için, evlât edinme davasının sürmekte olması gerekir<sup>275</sup>. Meselâ, evlât edinme başvurusu, bir yıllık bakım süresinin dolmaması gibi esastan bir sebeple reddedilebilir. Bu durumda, daha sonra başvuru yapıldığı zaman küçüğün ergin olması halinde, küçüklerin evlât edinilmesine ilişkin kurallar uygulanamaz.

Küçüklerin evlât edinilmesine ilişkin düzenlemeler, daha elverişli olduğu için kanun koyucu böyle bir çözüme gitmiştir<sup>276</sup>. Bu gibi durumlarda özellikle altsoyun bulunması halinde açık muvafakatin alınması şartı, beş yıllık bakım ve birlikte yaşama süresi aranmaz (TMK. m. 313).

## VI. NÜFUS KÜTÜĞÜNE KAYIT

Evlâtlığın, miras ve başka haklarının zedelenmemesi, aile bağlarının devam etmesi için evlatlığın naklen geldiği aile kütüğü ile evlât edinenin aile kütüğü arasında her türlü bağın kurulması gerekir. Ayrıca evlât edinme ilgili kesinleşmiş mahkeme kararı hem evlât edinenin hem de evlatlığın kayıtlı bulundukları nüfus kütüklerine ayrı ayrı işlenmelidir (TMK. m. 314/V).

Evlât edinme işleminin nüfus kütüğüne kaydı idarî bir işlemdir. Evlât edinme Medeni Kanun hükümlerine göre yapıldığına dair ilgililer tarafından mahkeme ilâmı ve diğer belgeler verildiği takdirde, nüfus memuru, evlât edinilen ile evlât edinenin kütüklerine işler, evlatlığı evlât edinenin aile

<sup>275</sup> Aydoğdu, s. 524-525.

<sup>276</sup> Aydoğdu, s. 524.

kütüğüne nakleder. Evlât edinilen evli bir erkek ise evlât edinenin hanesine karı ve çocukları ile birlikte aktarma suretiyle yazılır.

Nüfus kütüğüne kayıt evlât edinmenin geçerlilik unsuru değildir<sup>277</sup>. Bu işlem, kurucu değil, açıklayıcı nitelikte bir işlemdir<sup>278</sup>. Yargıtay'da aynı görüştedir<sup>279</sup>. Evlât edinme işleminin nüfus kütüğüne kaydı için herhangi bir süre öngörülmemiştir<sup>280</sup>. Mahkeme kararına dayanmaksızın doğrudan doğruya tarafların talebi üzerine nüfus kütüğüne yapılan kayıt işlemi evlatlık ilişkisini meydana getirmez<sup>281</sup>.

---

<sup>277</sup> Gençcan, nüfus kütüğüne kayıt yapılmasının, evlat edinmenin geçerliliğine bir etkisi olmadığı için, şekle ilişkin koşullar arasında yer almasını uygun bulmamaktadır. Gençcan(İzin Davaları), s. 46.

<sup>278</sup> Tekinay, s.477; Feyzioğlu, s. 436; Özuğur, s. 269; Gençcan (İzin Davaları), s. 46; Oğuzman/Duran, s. 255.

<sup>279</sup> Yargıtay'a göre, "...Tescil, evlat edinenin ölümünden sonra dahi mümkündür..." 2.H.D., T. 03.11.1975, E. 1975/5933, K. 1975/6725, yine, 2.H.D., T.26.01.1981, E.1981/179, K. 1981/340 (Dalamanlı/Kazancı/Kazancı, s. 617 ve 613'ten naklen).

<sup>280</sup> Özuğur, s.269, Ruhi, s.48.

<sup>281</sup> Ruhi, s.48.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### EVLAT EDİNMENİN HÜKÜM VE SONUÇLARI

#### § 12. EVLAT EDİNMENİN ŞAHSİ HÜKÜM VE SONUÇLARI

##### I. EVLATLIK AÇISINDAN ŞAHSİ HÜKÜM VE SONUÇLAR

###### A. Ana Baba Adı

Önceki Türk Medenî Kanununun 257. maddesinin üçüncü fıkrasında, karı koca tarafından birlikte evlât edinilen ve mümeyyiz olmayan küçüklerin nüfus kaydına ana baba adı olarak evlât edinen karı kocanın adları yazılır hükmü yer almaktaydı. Aynı durum Türk Medenî Kanununda da kabul edilmiştir. Türk Medenî Kanunun 314. maddesinin 4. fıkrasına göre, eşler tarafından birlikte evlât edinilen ve ayırt etme gücüne sahip olmayan küçüklerin nüfus kaydına ana ve baba adı olarak evlât edinen eşlerin adları yazılır. Bu hüküm sadece evli kişilerin evlât edinmesinde kabul edilmiştir. Dolayısıyla evli kişiler evlatlığın nüfus kaydına öz ana babasının adı yerine kendi adlarını yazdırırlar. Ancak yasa bu hükmü ayırt etme gücüne sahip olmayan küçüklerin evlât edinilmesi ile sınırlı tutmuştur. Ayırt etme gücü olmayan küçükten maksat uygulamada 15 yaşından küçüklerdir<sup>282</sup>.

Türk Medenî Kanunu'nda belirtilen istisnai şartlarda eşlerden sadece birinin evlât edinmesi halinde, evlatlığın ana baba adı değiştirilmez. Bu durumda olan evlât edinilen, asıl ana babasının adını taşımaya devam eder<sup>283</sup>.

---

<sup>282</sup> bkz.,&9.I.D.

<sup>283</sup> Yargıtay, kanu ile ilgili bir kararında “... karı koca tarafından birlikte evlat edinilen ve ayırt etme gücüne sahip olmayan küçüklerin nüfusa ana baba adı olarak, evlat edinen karı kocanın adları yazılır. Karı kocanın sadece birinin evlat edinmesi halinde bu hüküm uygulanmaz. Olayda küçüğü sadece kadının evlat edindiği, kocanın evlat edinmediği sabit olduğundan, ana baba adının evlat edinen kadının ve evlat edinmediği halde kocasının adının yazılması usul ve yasaya aykırıdır”.

Bir görüşe göre, evlât edinilen kimse, ayırt etme gücüne sahip küçük veya ergin olsa dahi, ayırım yapılmaksızın, şayet istiyorsa kendisini evlât edinen karı ve kocanın adını nüfus kütüğüne yazdırabileceği şeklinde kanunî bir düzenleme yapılmasının daha uygun olur<sup>284</sup>.

## B. Hısımlık

Evlât edinme sonucunda evlât edinenle evlatlık arasında kendiliğinden bir soybağı ilişkisi meydana gelir. Ancak bu ilişki kan bağına dayanmadığı için hısımlık, sadece evlât edinen ile evlatlık arasında doğar<sup>285</sup>. Bu sebeple, evlatlık, evlât edinenin kan ve kayın hısımları ile hısım olamaz<sup>286</sup>. Ayrıca, evlât edinen ile evlatlık hısımları arasında da herhangi bir hısımlık ilişkisi doğmaz<sup>287</sup>.

Evlât edinme sonucu kurulan hısımlık ilişkisi, evlatlığın asıl ailesi ile olan hısımlık ilişkisini etkilemez<sup>288</sup>. Yani, evlatlığın genetik, biyolojik kökene bağlı gerçek soybağı da gerçek soybağının yanı sıra varlığını sürdürür. Böylece ortaya iki soybağı çıkar. Bu durum, soybağının tekliği ilkesine önemli bir istisna oluşturur<sup>289</sup>.

Evlât edinen eşlerin evlât edindikten sonra doğan çocukları ile evlatlık arasında kardeşlik bağı kurulmuş olmaz. Aynı şekilde, evlât edinilen birden fazla evlatlık arasında da kardeşlik bağı, yani hısımlık ilişkisi kurulmuş olmaz<sup>290</sup>.

---

İfadelerine yer vermiştir. 2.H.D., T. 12.03.1987, E. 1987/1130, K. 1987/2059 İsmail Özmen, **Velayet, Nesep ve Evlat Edinme Davaları**, Ankara, 1999, s. 754.

<sup>284</sup> Ruhi, s.52.

<sup>285</sup> Bilge Öztan, **Medenî Hukuk'un Temel Kavramları**, Ankara 2002, s.453; Akıntürk, s. 384; Aydos, s. 136; Arpacı, Abdulkadir; Kişiler Hukuku, İstanbul 1993, s. 73; Tekinay, s.479.

<sup>286</sup> Oğuzman/Dural, s. 256; Arpacı, s.73, Öztan, s. 453.

<sup>287</sup> Öztan, s. 453; Akıntürk, s. 384,

<sup>288</sup> Oğuzman/Dural, s.256; Serozan, s. 219; Balkar, s.260.

<sup>289</sup> Serozan, s. 219; Özüğür, s. 275.

<sup>290</sup> Akıntürk, s. 384; Özüğür, s. 275,

### C. Ad ve Soyadı

Türk Medenî Kanunu, evlatlığın adı ile ilgili olarak önceki Kanun'da olmayan yeni bir düzenleme getirmiştir. TMK. m. 314/III hükmüne göre, evlât edinen isterse çocuğa yeni bir ad verebilir. Bununla evlât edinilen küçüklerin evlât edinme ile yepyeni bir kimlik kazanması amaçlanmıştır<sup>291</sup>.

Evlât edinen, evlatlığa ad verirken çocuğun kişiliğini zedelememelidir. Dolayısıyla, evlât edinen evlatlığa, kötü anlama gelen, gülünç veya söylenmesi ya da yazılması güç ve acayip olan adlar koymaktan kaçınmalıdır<sup>292</sup>. Bu konuda Soyadı Kanunun 3. maddesindeki kural öz adlar içinde uygulanmalı ve nüfus memurları aşiret, yabancı ırk ve millet isimleriyle genel ahlâka uygun olmayan veya iğrenç ya da gülünç bulunan adları nüfus kütüğüne kaydetmekten kaçınmalıdır<sup>293</sup>.

Ayırt etme gücüne sahip küçüğün evlât edinilmesi durumunda ise, evlât edinme işlemine rızaya ilişkin kanun hükmü dikkate alınmalıdır(TMK. m. 308/II). Dolayısıyla yeni ad verirken de küçüğün rızası alınmalıdır<sup>294</sup>. Rıza yoksa evlât edinen ayırt etme gücüne sahip küçüğe yeni ad vermemelidir<sup>295</sup>.

Önceki Medenî Kanun m. 257 hükmüne göre, evlatlık evlât edinenin soyadını almaktaydı. Türk Medenî Kanunu, bu konuda bir ayırım yapmıştır. Gerçekten de, TMK. m. 314/III hükmüne göre, evlatlık küçük ise evlât edinenin soyadını alır. Dolayısıyla küçüklerin evlât edinenin soyadını alması konusunda önceki Kanun ile yeni Kanun arasında bir fark yoktur.

<sup>291</sup> Kılıçoğlu, s. 118.

<sup>292</sup> Jale Akipek, Turgut Akıntürk, **Türk Medeni Kanunu, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku**, C.I, İstanbul 2002, s. 441.

<sup>293</sup> Akipek/Akıntürk, s. 441.

<sup>294</sup> Özmen, s. 72.

<sup>295</sup> Özmen' e göre, erginlerin evlat edinilmesinde de, yasanın soyadına ilişkin düzenlemesi, ad içinde kabul edilmelidir. Başka bir deyişle, evlat edinen, evlatlığın kabulü durumunda, ergin evlatlığa yeni bir ad verebilmelidir. Bkz. Özmen, s. 73 vd.

Ergin evlatlık ise kendiliğinden evlât edinenin soyadını almaz. Ergin olan evlatlık, evlât edinilme sırasında dilerse evlât edinenin soyadını alabilir (TMK m. 314/III). Erkek ergin evlatlık, evlât edinenin soyadını almak isterse varsa eş ve çocukları da evlât edinenin soyadını alırlar<sup>296</sup>. Buna karşılık 1587 sayılı Nüfus Kanunu'nda düzenlenen, ergin evlatlığın bir kadın olması durumunda kocasının soyadını taşımaya devam edeceğine ilişkin hüküm (NK. m. 29)<sup>297</sup> 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nda düzenlenmemiştir<sup>298</sup>.

Ergin kişilerin kendi soyadları ile tanındıklarını, aradan geçen uzun süreden sonra, evlât edinenin soyadını almasının kendileri ve üçüncü kişiler bakımından güçlükler doğabileceğini düşünen kanun koyucu evlatlığa bir tercih hakkı tanımıştır. Evlatlık bu tercihi kendi soyadını kullanmakta görürse, evlât edinme sırasında herhangi bir beyanda bulunmaz. Evlatlık tercihi evlât edinenin soyadını almaktan yana kullanırsa, evlât edinme sırasında bu hakkını kullanmak zorundadır<sup>299</sup>. Evlatlık Sonradan evlât edinenin soyadını kullanmak istemeyip, önceki kendi soyadını kullanmak isterse dava açması gerekir<sup>300</sup>.

Evlât edinenin ölümü evlatlık ilişkisini sona erdirmediğinden, evlatlık evlât edinenin soyadını taşımaya devam eder<sup>301</sup>.

#### D. Evlâtlığın Vatandaşlığı

Evlât edinme ilişkisinin vatandaşlık üzerindeki etkilerinin ne olacağı Medeni Kanunda değil, Türk Vatandaşlığı Kanununda düzenlenmiştir. Buna

<sup>296</sup> Özmen, s.38; M. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi, Saibe Oktay,; **Kişiler Hukuku**, İstanbul 2002,s. 85.

<sup>297</sup> Özmen, s.38; Oğuzman/Seliçi/ Oktay, s. 86.

<sup>298</sup> 1587 Sayılı Nüfus Kanunu 29.04. 2006 tarih ve 26153 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 71. maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

<sup>299</sup> Kılıçoğlu, s. 118.

<sup>300</sup> Özmen, s. 74.

<sup>301</sup> Oğuzman/Seliçi/ Oktay, s. 86.

göre evlât edinme, kural olarak evlatlığın vatandaşlığını etkilemez (TVK. m. 3)<sup>302</sup>. Dolayısıyla, bir yabancıнын evlât edinilmesi, evlatlığa Türk vatandaşlığı kazandırmadığı gibi, Türk vatandaşlarının bir yabancı tarafından evlât edinilmesi de, ona Türk vatandaşlığını kaybettirmemektedir<sup>303</sup>. Ancak istisnai olarak, ergin olmayan evlatlık Türk vatandaşlığını kazanabilir. Buna göre, küçük olan evlatlık, vatansız olur veya anası babası bulunmaz ya da nerede olduğu bilinmezse bir Türk tarafından evlatlığa alınmakla Türk vatandaşı olur.

Kanunumuzda, evlatlığın evlât edinme yoluyla Türk vatandaşlığını kazanmasından sonra, evlât edinenin herhangi bir şekilde Türk vatandaşlığını kaybetmesi halinde, bu kaybın evlatlığın Türk vatandaşlığını nasıl etkileyeceği konusunda bir düzenleme yoktur. Bu durumda genel kurallardan hareketle, evlatlığın küçük veya ergin olması ayrı ayrı incelenerek bir çözüme ulaşılabilir. Evlât edinenin Türk vatandaşlığını kaybettiği sırada evlatlık ergin bulunuyorsa, bu kaybın evlatlığın Türk vatandaşlığına etkisi olmaz<sup>304</sup>. Ancak, evlât edinen Türk vatandaşlığını kaybettiği sırada evlatlık ergin değilse, küçük olan evlatlıkta Türk vatandaşlığını kaybeder<sup>305</sup>.

## II. EVLAT EDİNERİN AÇISINDAN ŞAHSİ HÜKÜM VE SONUÇLAR

### A. Velâyet Hakkı

Aile hukukunda velayet, ana babanın şahsı ve malvarlığı üzerindeki yetkileri ile çocuğa karşı görev ve sorumluluklarını kapsar<sup>306</sup>. Ana baba velâyet hakkını kullanırken çocuğun ruhî, fikrî ve bedenî gelişmesini topluma

<sup>302</sup> Meselâ, bir Türk, Fransız uyruğundaki birisini evlat edinirse, evlatlık yine Fransız olarak kalır.

<sup>303</sup> Tekinay, s.479; Turhan, s. 58; Özmen, s.80; Balkar, s. 259; Arzu Özpınar, “Türk Hukukunda Evlat Edinme”, Ankara Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, s. 75 (Tez Yayınlanmamıştır).

<sup>304</sup> Ergin Nomer, **Vatandaşlık Hukuku**, İstanbul 1999, s.58; Balkar, s. 260.

<sup>305</sup> Nomer, s.58; Balkar, s. 260. Belen’e göre ise, evlat edinme yoluyla kazanılan vatandaşlık, kazanılmış vatandaşlıktır. Bunun sonucu olarak, evlat edinenin herhangi bir şekilde Türk Vatandaşlığını kaybetmesi evlatlığın vatandaşlığını etkilemeyecek, O Türk Vatandaşlığını koruyacaktır. Belen, s.80.

<sup>306</sup> Erol Cansel,; “Velayet Hakkı ve Kötüye Kullanılması Nedeniyle Kaldırılması”, **Ankara Hukuk Fakültesi Ellinci Yıl Armağanı**, C.1, S. 137-148, Ankara 1977, s. 137.

yararlı bir birey olarak yetişmesini sağlayacak biçimde kullanmak zorundadır. Bu anlamda velâyet hakkının ana babaya verdiği yetkiler, daha ziyade görev ve sorumlulukların yerine getirilmesini gerektirmektedir<sup>307</sup>.

Türk Medenî Kanununa göre, ana ve babaya ait olan haklar ve yükümlülükler, evlât edinme ile birlikte evlât edinene geçer (TMK. m. 314/I)<sup>308</sup>. Dolayısıyla mahkemenin evlât edinme kararının kesinleşmesi ile birlikte, henüz ergin olmayan evlatlık, evlât edinenin velâyeti altına girer<sup>309</sup>. Böylelikle, küçüklerin evlât edinilmesiyle çocuğun bakımı ve eğitimi, sorumluluğu, malların idaresi yetkisi ve malların idaresi evlât edinene ait olur<sup>310</sup>.

Asıl ana babanın velâyet hakkı sona erdiği için çocuğu temsil hakları da sona erer. Bu nedenle evlatlık verdikleri çocuğu davada temsil edemezler<sup>311</sup>.

Velâyet hak ve yükümlülükleri evlât edinene geçse de, asıl ana babanın evlatlık olarak verdiği çocukla kişisel ilişki kurma hakları vardır<sup>312</sup>. Yargıtay’a göre kişisel ilişki kurma hakkı ne velayet hakkının ne de baba olmanın bir sonucudur. Bu hak çocuğun psikolojik gelişim ve gelecekteki maddî menfaatleri gözetilerek getirilmiştir<sup>313</sup>. Ancak bu kişisel ilişkinin küçüğün çıkarını ve mutluluğunu sarsmaması gerekir<sup>314</sup>.

<sup>307</sup> Cansel, s.138; Zevkliler/Acabey/ Emre, s.981.

<sup>308</sup> Yargıtay’a göre “...evlat edinme sözleşmesi gerçekleşince velayet evlat edinene geçer ve asıl ana babanın velayet hakkı sona erer”. 2.H.D., T. 03.05.1976, E. 1976/3621, K. 1976/3760 ( YKD., S.2, s.179). Yine, 2. H.D., T. 24.01.2002, E. 2002/17470, K. 2002/450(Gençcan, s.1442’den naklen).

<sup>309</sup> Ruhi, s.59; Arsebük, s. 512.

<sup>310</sup> Cansel, s.138vd.; Balkar, s. 255; Tekinay, s. 480.

<sup>311</sup> 2. H.D., T. 22.04.1988, E. 1988/3324, K. 1988/4564(Dalamanlı/Kazancı, s.620’den naklen).

<sup>312</sup> Akıntürk, s. 385; Hatemi/Serozan, s. 327; Ruhi, s. 61; Tekinay,s. 481., Yargıtay’a göre, “... evlatlık ilişkisi kurulmakla, evlatlığın asıl ana babası ile irsi bağı kesilmez. Kişisel ilişki kurma hakkı irs ve nesep bağından doğmaktadır. Bu sebeple, evlatlıkla kendi ana babası arasında kişisel ilişkinin düzenlenmesi zorunlu olup, bu talebe yönelik isteğin reddi yerinde değildir”. 2. H.D., T. 1.11.1983, E. 1983/7785, K. 1983/8111 (YKD. C. 10, S. 9, Yıl,1989, s. 1353). Yine 2.H.D., T. 05.06.1986, E. 1986/5908, K. 1986/5888 (Dalamanlı/Kazancı, s.622-623’den naklen), 2.H.D., T. 13.05.1991, E. 1991/4151, K. 1991/7000 (naklen Özmen, s.194’den).

<sup>313</sup> 2.H.D., T. 13.05.1991, E. 1991/4151, K. 1991/7800 (YKD. C. 18, S.4, s.516 vd.).

<sup>314</sup> Hatemi/Serozan, s. 327; Arık, s. 189,

Türk Medenî Kanunu'nun m.336/I hükmüne göre, evlilik devam ettiği sürece, ana ve baba velayeti birlikte kullanırlar. Bu nedenle, eşler birlikte evlât edinmişlerse velayet hakkını birlikte kullanırlar. Türk Medenî Kanunundaki istisnai durumdan yararlanan eş (TMK. m. 307/II) tek başına evlât edinmişse, velâyet hakkını kullanmak sadece o eşe aittir<sup>315</sup>. Eşlerden birinin ölümü halinde velayet hakkı sağ kalan eşe geçer. Eşlerin boşanması halinde ise, hâkim velâyet hakkını eşlerden birine tanıyabilir (TMK. m. 336/III)<sup>316</sup>. Bununla beraber, velâyetin kaldırılması gereken bir durumun varlığı halinde, hâkim velayeti boşanan eşlere vermeyip bir vasi de tayin edebilir<sup>317</sup>.

Birlikte evlât edinmede evlât edinen eşlerin, tek başına evlât edinmede evlât edinenin ölmesi halinde, çocuk üzerindeki velayet hakkı, Yargıtay içtihadı birleştirme kararına göre, kendiliğinden çocuğun asıl ana babasına geçmez, çocuğa bir vasi atanır<sup>318</sup>.

Evlât edinenlerin velâyet hakkı, evlât edinenin deneyimsizliği, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri sebeplerden biriyle velayet görevini gereği gibi yerine getirememesi sebebiyle kaldırılabilir<sup>319</sup>. Yine evlât edinenin çocuğa yeterli ilgiyi göstermemesi veya ona karşı yükümlülüklerini ağır biçimde savsaklaması velâyetin kaldırılmasını gerektirir. Velâyet, evlât edinenden kaldırılırsa çocuğa bir vasi atanır (TMK. m. 348).

Evlâtlık ergin olup da vesayet altına konulması gereken bir durum varsa, vesayet yerine evlât edinenin velayeti altına konur (TMK. m. 419/III).

Önceki Medeni Kanununun 257/1 hükmüne göre, evlât edinenle evlatlık arasında, bunların malları üzerindeki yönetim ve yararlanma ilişkisine yönelik olarak sözleşme yapılabilmekteydi. Resmî şekilde yapılması gereken bu

<sup>315</sup> Akıntürk, s. 385,

<sup>316</sup> Oğuzman/Duran, s. 259; Tekinay, s. 481; Özüğür, s. 502.

<sup>317</sup> Balkar, s. 256; Aydos, s. 133.

<sup>318</sup> T. 10.11.1954, E. 17, K. 24 (Dalamanlı/Kazancı/Kazancı s. 619-620'den naklen), ayrıca, 8.H.D., T. 08. 05.1987, E. 1987/6557, K. 1987/6344(Dalamanlı/Kazancı/Kazancı, s.621-622den naklen).

<sup>319</sup> Arık, s. 196.

sözleşmenin en geç, evlât edinme sözleşmesi ile birlikte yapılabileceği kabul edilmekteydi<sup>320</sup>. Bu hüküm Yeni Medeni Kanunda bulunmamaktadır. Bu sebeple, evlât edinenin evlatlığın malları üzerindeki hakkı tıpkı ana babanın çocuk malları üzerindeki hakkı gibidir. Bu durumun aksi yönde de bir sözleşme de yapılamaz<sup>321</sup>.

## B. Bakım Borcu

Soybağının hükümleri arasında yer alan bakım ve eğitim giderlerini karşılama borcu, evlât edinme ile birlikte evlât edinene geçer (TMK. m. 327/I). Bu kural sözleşme ile değiştirilemez<sup>322</sup>. Ergin olmayan evlatlığın bakım giderleri<sup>323</sup>, evlatlığın beslenmesi, korunması, giydirilmesi, barınması, tedavisi, eğitimi ve terbiyesi için gerekli olan giderleri içine alır. Evlât edinen bakım borcunu yerine getirmezse, evlatlık hâkimden gereken tedbirlerin alınmasını isteyebilir (TMK. m. 329).

Evlât edinilenin bakım borcu çocuğun ergin olmasına kadar devam eder. Çocuk ergin olduğu halde eğitimi devam ediyorsa, evlât edinen, kendinden beklenebilecek ölçüde olmak üzere, eğitimi bitinceye kadar evlatlığa bakmakla yükümlüdür. Evlât edinenin bakım yükümlülüğü ise tam olarak sona ermez, ikinci derecede devam eder. Evlât edinen, mali gücünün yetersizliğinden dolayı bakım yükümlülüğünü tam olarak yerine getiremezse veya evlât edinenin ölümü durumunda<sup>324</sup>, asıl ana babanın bakım yükümlülüğü devam eder<sup>325</sup>.

Bir görüşe göre, evlât edinme sonrasında evlât edinen kişinin bakım yükümlülüğünün yerine getirip getirmediği mahkemece veya idarî makamlarca kontrol edilmelidir. Kanunumuzda bu konuda açık bir hüküm

<sup>320</sup> Oğuzman/Duran, s. 259.

<sup>321</sup> Aydos, s. 133.

<sup>322</sup> Özpınar, s. 85,

<sup>323</sup> Aydoğdu bu giderler için, “özen giderleri” kavramını kullanmaktadır. Bkz. Aydoğdu, s. 674 vd.

<sup>324</sup> Aydoğdu, s. 676.

<sup>325</sup> Oğuzman/Duran, s. 258; Akıntürk, s. 385,

olmasa da, çocuk hakları sözleşmesinden<sup>326</sup> ve evlât edinmenin niteliğinden bu kontrolün yapılması gerektiği söylenebilir<sup>327</sup>.

### C. Evlenme Yasağı

Önceki Medeni Kanuna göre, evlatlıkla evlât edinen ve bunların birisiyle diğerinin koca veya karısı arasında evlenme yasağı vardı. Ancak bu yasak mutlak nitelik taşııyordu. Gerçekten de, taraflar arasında her nasılsa bir evlenme meydana gelmişse, evlât edinme ilişkisi kendiliğinden son buluyor, evlenmenin sıhhati bundan etkilenmiyordu (ÖMK. m.92/III, 121)<sup>328</sup>. Ayrıca tarafların altsoyları arasında da evlenme yasağı yoktu.

Türk Medenî Kanununa göre ise, evlatlık ile evlât edinen ve bunlardan biriyle diğerinin koca veya karısı arasında evlenme yasağı vardır (TMK. m. 129/III). Türk Medenî Kanunu, tarafların altsoylarını da evlenme yasağı kapsamına dahil etmiştir. Dolayısıyla, evlât edinen ve evlatlık birbirleriyle, birbirinin eşleriyle<sup>329</sup>, birbirinin altsoyları ve altsoylarının eşleri ile evlenemezler.

Kanunda açıkça sayılmadığı için, evlât edinen ve evlatlık birbirlerinin üstsoylarıyla, kardeşleri, amca, hala, teyze gibi 3. dereceye kadar yansoy hısımları ile evlenebilir<sup>330</sup>.

İsviçre hukukunda evlenme yasağı,altsoy-üstsoy arasında olduğu gibi, yarım veya tam kan kardeşler arasında da vardır. Ayrıca, üvey ana babayla üvey çocuk arasında da evlenme engeli vardır ve üvey hısımlığı kuran evlenme, butlanla batıl olsa bile bu yasak varlığını devam ettirir<sup>331</sup>. Ancak İsviçre hukukunda 26 Haziran 1998 tarihli Federal Kanunla üçüncü derece

<sup>326</sup> 1989 tarihli Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin m.20 hükmüne göre, geçici veya sürekli olarak aile çevresinden yoksun kalan veya kendi yararına olarak bu ortamda bırakılması kabul edilmeyen her çocuk, devletten özel koruma ve yardım görme hakkına sahip olacaktır.

<sup>327</sup> Aydoğdu, s. 678.

<sup>328</sup> Zevkliler/Acabey/ Emre, s.983.

<sup>329</sup> “Eski eş” yerine sadece “eş” kavramı kullanılmışsa da evli bir kimse başkasının eşiyle,çifte evlilik yasağı nedeniyle, zaten evlenemeyeceğinden burada söz konusu olan eş eski eştir. Aydoğdu, s. 612.

<sup>330</sup> Işık, s.144.

<sup>331</sup> Aydoğdu, s. 611.

yansoy hısımlar arasındaki evlenme yasağı kaldırılmıştır<sup>332</sup>. Böylece, İsviçre’de hâlâ, teyze, dayı ve amca ile evlenmek mümkün hale gelmiştir. Bu düzenleme Türk Medenî Kanuna alınmamıştır.

Evlât edinen ve evlatlığın birbirinin altsoyu ile evlenememesi gibi, birbirlerinin üstsoyu ile de evlenememelidir. Altsoyla evlenememede sorun ahlâki boyutsa, aynı mantık üstsoy ve kardeşler içinde geçerli olmalıdır<sup>333</sup>. Aydoğdu’ya göre, olması gereken hukuk bakımından bu konuda açık bir hükmün Türk Medenî Kanunu’na dahil edilmesi gerekir<sup>334</sup>.

Evlât edinen kimsenin birden fazla birden fazla kimseyi evlatlık alması mümkündür. Önceki Medeni Kanun döneminde, evlatlığa alınan birden fazla evlatlık arasında hısımlık bağı meydana gelmediğinden, evlenme yasağının da bulunmadığı kabul edilmekteydi<sup>335</sup>. Ancak Yeni Medeni Kanun evlenme yasağının kapsamını altsoyu da dahil ederek genişletmiş ve evlatlıklar arasında salt aynı kişinin evlatlığı olmalarından kaynaklanan bir evlenme yasağı ortaya çıkmıştır.

Eşler arasında evlenmeye engel olacak derecede hısımlığın olması ve buna rağmen eşlerin evlenmesi mutlak butlanla yol açar. Butlan davasıyla bu evlilik ortadan kaldırılır. Ancak bu evlenme hâkim tarafından iptal edilinceye kadar geçerli bir evlenmenin sonuçlarını doğurmaya devam eder. (TMK. m. 156).

Evlenme yasağına ve mutlak butlana rağmen yapılan bir evlenmede, evlatlık ilişkisinin durumunun ne olacağı Yeni Türk Medenî Kanununda belirtilmemiştir. Önceki Medeni Kanun döneminde kesin olmayan evlenme yasağına rağmen yapılan evlenme nedeniyle, evlatlık ilişkisi kendiliğinden ortadan kalkmaktaydı (ÖMK. m. 121).

---

<sup>332</sup> Aydoğdu, s.606.

<sup>333</sup> Aydoğdu, s. 613, dpn, 226.

<sup>334</sup> Aydoğdu, s. 613.

<sup>335</sup> Tarakcıoğlu, s. 187.

Şıpka'ya göre, evlenme yasağı dolayısıyla mutlak butlanla sakat evlenme sonrasında, evlatlık ilişkisini geçerli kabul etmek evlât edinme kurumunun amacına aykırılık oluşturur. Bu yönüyle devam eden ilişki ahlâka, adaba ve kamu düzenine aykırı olarak nitelenebilecektir. Dolayısıyla batıl evlenme sonrasında evlatlık ilişkisi BK. m. 19, 20 hükümlerince, geriye etkili olarak geçersiz sayılmalıdır<sup>336</sup>.

Evlatlık ilişkisinin kaldırılması halinde, evlât edinenle evlatlık arasındaki hısımlık ilişkisi sona erer. Dolayısıyla bu halde, evlât edinme ilişkisinden doğan bir evlenme yasağından bahsedilemeyeceğini kabul etmek gerekir<sup>337</sup>.

---

<sup>336</sup> Şıpka, s.319.

<sup>337</sup> Halid Kemal Elbir,; “Evlat Edinme Münasebetinin Zevali Halinde Evlenme Manii Devam Eder mi?”, İBD., C. 20, S. 1, 1946, s. 160.

### § 13. EVLAT EDİNENİN MALÎ HÜKÜM VE SONUÇLARI

#### I. EVLAT EDİNENİN KÜÇÜĞÜN MALLARINA İLİŞKİN YÖNETİM VE YARARLANMA HAKKI

Evlât edinme ile birlikte ana babaya ait olan haklar evlât edinene geçer. Bunun sonucu olarak evlât edinen, evlatlığın mallarını yönetme ve ondan yararlanma hakkını kazanır.

Yönetim yetkisi, çocuğun mallarından tasarruf etme yetkisidir. Çocuğun malını kiraya vermek, kira bedellerini toplamak, gerekli onarımları yaptırmak, malını satmak, söz konusu yetkiye misal olarak gösterilebilir. Yararlanma yetkisi ise çocuğun faiz, kira gibi gelirlerini toplayıp bunları harcayabilme yetkisidir<sup>338</sup>.

Evlât edinen velayeti devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdür (TMK. m. 352). Önceki Medeni Kanunun 278. maddesinde, ana babanın sadece çocukların mallarını yönetmesinden söz edilmiştir. Hâlbuki yeni düzenlemede, malları yönetmenin hem hak hem yükümlülük olduğu düzenlenmiştir.

Evlât edinen, çocuk mallarının gelirlerini öncelikle çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için; hakkaniyete uyduğu ölçüde de aile ihtiyaçlarını karşılamak üzere kullanabilir (TMK. m. 355).

Evlât edinenin yönetim hakkını çocuğun yararına olarak kullanması gerekir. Yönetimin sonunda çocuğun mallarını geri verirken evlât edinen “vekil gibi” sorumludur (TMK. m. 363/I)<sup>339</sup>. Yönetim hakkının gereği gibi yerine getirilmemesi halinde, hâkim yükümlülüğü yerine getirmeyen evlât edinenden yönetimi alıp, söz konusu yükümlülüğü bir kayyım bırakabilir (TMK. m. 361/I).

<sup>338</sup> Hatemi/Serozan, s. 328; Tekinay, s. 480.

<sup>339</sup> Vekilin sorumluluğu konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Veysel Başpınar, **Vekilin Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu**, 2. Baskı, Ankara, 2004.

Ana baba kusuru sebebiyle velayeti kaldırılmadıkça, çocuğun mallarını kullanabilir (TMK. m. 354). Bunun sonucu olarak evlât edinen kişi de, TMK m. 314/I hükmü gereğince, evlatlığın mallarından yararlanma hakkı kazanır. Evlât edinilen çocuğun mallarını kullanma hakkı, çocuk ergin oluncaya kadar devam eder. Yararlanma yetkisi gereğince evlât edinen, çocuğa ait bir evde oturabilir ve bundan dolayı çocuğa herhangi bir ücret ödeme borcu altına girmez. Yararlanma hakkı velayet hakkı kaldırılmış olmadıkça devam eder<sup>340</sup>.

## II. EVLAT EDİNMENİN MİRASLA İLGİLİ SONUÇLARI

### A. Evlât Edinenin Mirasçılığı

Önceki Medeni Kanun zamanında olduğu gibi, Yeni Medeni Kanuna göre de, evlât edinen ve hısımları, evlatlığa kanunî mirasçı olamazlar (ÖMK. m. 447/II, TMK. m. 500/II)<sup>341</sup>. Evlât edinilen kimsenin kanunî mirasçıları, kendi zümre mirasçıları ile eşidir.

Evlât edinme tek yönlü bir miras hakkı doğurur<sup>342</sup>. Bir başka deyişle, evlatlık ve altsoyu evlât edinene kan hısımları gibi mirasçı olurken, evlât edinen ve hısımları evlatlığa mirasçı olamazlar<sup>343</sup>. Ancak evlât edinen evlatlığın aynı zamanda kan hısımları ise, bu sıfatla kanunî mirasçı olabilmesi mümkündür<sup>344</sup>.

<sup>340</sup> Akıntürk s. 421.

<sup>341</sup> Evlat edinenin ve hısımlarının evlatlığa kanuni mirasçı olmalarını yasaklayan hükmün kanuna konmasının iki sebebi vardır. Bunlardan Birincisi, sırf miras elde etme amacıyla evlat edinmenin önlenmesidir. İkinci sebep ise, olayların çoğunluğunda, evlat edinmeye yol açan malvarlığı durumları nazara alınarak, evlatlığın gerçek ana babasının çocuklarının mirasını evlat edinenle paylaşmalarının veya onun tarafından tamamen bertaraf edilmelerinin hakkaniyete aykırı görülmüş olmasıdır. Necip Kocayusufpaşaoğlu, **Miras Hukuku**, İstanbul 1987, s. 86; Hatemi/Serozan, s. 328; Zahit İmre, Hasan Erman, **Miras Hukuku**, İstanbul 2003, s. 31, Öztan, s.453.

<sup>342</sup> Gökhan Antalya, **Miras Hukuku**, İstanbul 2003, s. 67; Kocayusufpaşaoğlu, s. 86; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 503-504; Balkar, s. 257; Ayiter, Nuşin/Kılıçoğlu, M. Ahmet; **Miras Hukuku**, Ankara 1993, s. 51.

<sup>343</sup> Kocayusufpaşaoğlu, s. 86; Antalya, s. 68; Balkar, s. 257; Mehmet Ayan, **Miras Hukuku**, Konya 2003, s. 45.

<sup>344</sup> Kocayusufpaşaoğlu, s. 87; Antalya, s. 68; İmre/Erman, s. 31.

Evlât edinen ve hısımlarının, evlatlığa kanunî mirasçı olamayacağına ilişkin hüküm emredici niteliktedir. Dolayısıyla bu hükmün aksine anlaşma yapılamaz<sup>345</sup>.

Evlât edinen kimse evlatlığın kanuni mirasçısı olamasa da, atanmış mirasçısı olabilir.<sup>346</sup> Zira TMK. m. 516 hükmüne göre, evlatlık, mirasının tamamı veya belli bir oranı için bir veya birden çok kişiyi mirasçı atayabilir. Dolayısıyla evlât edinenin, evlatlığın bütün terekesini iktisap etmesi mümkündür<sup>347</sup>. Şöyle ki, evlatlığın saklı payı olmayan mirasçıları bulunduğu ve evlatlık evlât edineni terekenin tamamı için atanmış mirasçı olarak tayin ettiği takdirde, atanmış mirasçı olarak evlât edinen evlatlığın bütün mirasına sahip olabilir<sup>348</sup>.

Evlât edinen atanmış mirasçı olarak, evlatlığın saklı paylı veya atanmış mirasçılarıyla da mirasa iştirak edebilir<sup>349</sup>.

## B. Evlâtlığın Mirasçılığı

### 1) Genel Olarak

Evlatlık ve altsoyu evlât edinenin yasal ve saklı paylı mirasçısıdır<sup>350</sup>. Evlât edinme ilişkisinin kurulmasından önce veya sonra doğmuş ayrımı yapılmaksızın, evlatlığın tüm altsoyu mirasçılık sıfatına sahiptir<sup>351</sup>. Evlatlığın kendi ailesindeki mirasçılığı da devam eder.

Önceki Medeni Kanun'un m. 447. maddenin 1. fıkrasında, evlatlık ve altsoyunun, kendisini evlât edinen kimseye mirasçı olacağı hükmü yer

<sup>345</sup> Kocayusufpaşaoğlu, s.86, Antalya, s. 68; Ayan, s. 45, Ali Naim İnan, Şeref Ertaş, Hakan Albaş, **Türk Medeni Hukuku**, Ankara, 2004. Ayiter/Kılıçoğlu, s. 51.

<sup>346</sup> Şakir Berki, "Evlat Edinmede Miras", **Kemal Fikret Arık'a Armağan**, Ankara, 1973, s.33; Kocayusufpaşaoğlu, s. 87; Şakir Berki, **Miras Hukuku**, Ankara 1975, s. 20; Aydos, s. 134; İnan/Ertaş/Albaş, s.149.

<sup>347</sup> Berki (Miras ), s. 20; Berki (Evlat Edinme ), s. 34.

<sup>348</sup> Berki (Miras ), s.20; Berki (Evlat Edinme ), s. 34.

<sup>349</sup> Berki (Miras ), s. 20.

<sup>350</sup> İmre/Erman, s. 33.

<sup>351</sup> Kocayusufpaşaoğlu, s. 86; Kemal Oğuzman, **Miras Hukuku**, İstanbul 1990, s. 71,

almaktaydı. Ancak aynı Kanunun 257. maddesinin 1. fıkrasının üçüncü cümlesine göre, evlât edinme sözleşmesinden önce, resmî senetle, evlatlığın evlât edinene mirasçı olamayacağı kararlaştırılabilmekteydi. Bu düzenleme, Yeni Türk Medenî Kanununa alınmamıştır. Ayrıca, evlatlık ve evlatlığın altsoyunun evlât edinene mirasçılığını öngören TMK. m. 500 hükmü emredici niteliktedir<sup>352</sup>. Dolayısıyla evlât edinme kararı ile birlikte, evlatlık evlât edinene mirasçı olabilir<sup>353</sup>.

## 2) Evlâtlığın Gerçek Ana Babasından Mirasçılığı

Kişinin evlât edinilmesi kendi ailesindeki mirasçılığını etkilemez. Evlatlığın kendi ailesindeki mirasçılığı da devam eder (TMK. m. 500). Böylece, evlatlık biri evlât edinenden, diğeri kendi ailesinden olmak üzere çifte miras hakkına sahip bulunmaktadır<sup>354</sup>. Önceki Medeni Kanun zamanında da aynı durum geçerliydi (ÖMK. m. 257).

Evlatlığın kendi öz ailesindeki miras hakkını koruyabilmesi ve miras hakkının zarara uğramaması için, evlatlığın naklen geldiği aile kütüğü ile evlât edinenin aile kütüğü arasında bağ kurulmalıdır<sup>355</sup>. Balkar'a göre, bu hükümlerin varlığı, Yeni Medeni Kanununun sahip olduğu, evlât edinen ile evlatlık arasında, gerçek ana baba ile çocuk arasındakine benzer bir hukukî ilişki ve kan bağına dayanan soybağına benzer bir soybağı kurma amacıyla pek örtüşmemektedir<sup>356</sup>.

## 3) Evlâtlığın ve Evlâtlığın Altsoyunun Evlât Edinenden Mirasçılığı

Önceki Medeni Kanun 447 maddesinin 1. fıkrasında, evlatlık ve füruunun evlât edinen kimseye, nesebi sahih füruu gibi mirasçı olacakları hükmü yer almaktaydı. Ancak bunun için, miras bırakanın ölümü anında geçerli bir evlâtlık ilişkisinin mevcut olması ve evlât edinme sözleşmesinden

<sup>352</sup> Serozan Rona, Baki İlkey Engin, **Miras Hukuku**, Ankara 2004, s.124.

<sup>353</sup> Kılıçoğlu, s.121.

<sup>354</sup> Feyzioğlu, , s. 489.

<sup>355</sup> Feyzioğlu, s. 488-489; Öztan s.453.

<sup>356</sup> Balkar, s. 257.

önce yapılan başka bir sözleşme ile mirasçılık hakkının kaldırılmamış olması gerekiyordu<sup>357</sup>.

Türk Medenî Kanununun 314. maddesinin 2. fıkrasına göre, evlatlık evlât edinenin mirasçısı olur. Yine aynı Kanun'un 500. maddesine göre ise, evlatlık ve altsoyu evlât edinene kan hısımları gibi mirasçı olurlar. Önceki Medeni Kanun zamanındaki gibi, evlatlığın mirasçılığından söz edilebilmesi için, miras bırakanın ölümü anında geçerli bir evlatlık ilişkisi mevcut olmalıdır<sup>358</sup>. Buna karşılık, evlât edinme sözleşmesinden önce yapılan başka bir sözleşme ile mirasçılık hakkının kaldırılması şeklinde bir düzenleme yeni Kanun'da yer almamıştır<sup>359</sup>.

Evlât edinenin mirasından sadece evlatlıkla onun altsoyu yararlanabilir. Başka bir deyişle, evlât edinmeden doğan kanunî mirasçılıkta "halefiyet kuralı" sadece evlatlıkla altsoyu arasında söz konusudur.<sup>360</sup> Evlatlığın diğer kanuni mirasçıları, örneğin, evlatlığın ana babası, kardeşi veya yeğeni halefiyet kuralından yararlanarak evlât edinenden miras alamazlar<sup>361</sup>.

Evlatlık ve altsoyunun mirasçılığı sınırlıdır. Bunlar sadece evlât edinene mirasçı olur; evlât edinenin hısımlarına ise mirasçı olamaz<sup>362</sup>. Dolayısıyla evlât edinenin kendi kan hısımlarından iktisap edeceği mallar evlatlığa geçmez<sup>363</sup>. Başka bir deyişle, evlatlık kök içinde halefiyet yoluyla evlât edinenin yerini alamaz<sup>364</sup>. Meselâ, evlât edinen önceden ölmüşse, evlatlık evlât edinenin babasından ona halef olarak miras alamaz<sup>365</sup>. Ancak evlât

<sup>357</sup> Ayan, s.45; İnan/Ertaş/Albaş, s.146 vd.; Kocayusufpaşaoğlu, s. 83vd.

<sup>358</sup> Kocayusufpaşaoğlu, s. 83; Ayan, s. 46,

<sup>359</sup> İnan/Ertaş/Albaş, s. 151; Ayan, s. 46. Ancak, tarafların karşılıksız veya bir karşılık sağlamak suretiyle mirastan ferağat sözleşmesi yapma hakları saklıdır (TMK m. 528). Aydos, s.135; Özuğur, s. 279.

<sup>360</sup> Feyzioğlu, s. 489; İnan/Ertaş/Albaş, s.149

<sup>361</sup> Oğuzma/Dural, s. 257; Antalya, s. 68; Feyzioğlu, s. 489.

<sup>362</sup> Zevkliler/Acabey/ Emre, s. 982; Serozan/Engin, s.126; İnan/Ertaş/Albaş, s. 149; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 123; Kocayusufpaşaoğlu, s. 87; Oğuzman, s. 69.

<sup>363</sup> 2.H.D., T. 19.11.2003, E. 2003/14562, K. 2003/15902 (, Özmen s.252'den naklen).

<sup>364</sup> Aydos, s.134, Serozan/Engin, s.126, Ayiter/Kılıçoğlu, s.123,

<sup>365</sup> Ayiter/Kılıçoğlu, s.51; Özuğur, s. 278.

edinen hayatta iken miras yoluyla iktisap ettiği mallar bakımından bu kural işlemez<sup>366</sup>.

Bir kimse evli bir kişi tarafından evlât edinilmişse veya evlât edinen kimse sonradan evlenirse, evlât edinilen sadece evlât edinene kanunî mirasçı olur<sup>367</sup>. Yargıtay'da aynı görüştedir<sup>368</sup>. Gerçekten de, Yüksek Mahkemeye göre, ancak evlatlık her iki eş tarafından evlât edinilmişse, her ikisinin de kanunî mirasçısı olur<sup>369</sup>. Mirasın kan hısımlı olmamalarından dolayı zümre mirasçıları içinde yer almayan evlatlık ve altsoyu, tıpkı birinci zümre mirasçısı gibi hak sahibi olur<sup>370</sup>. Dolayısıyla birinci zümreye dahil olan evlatlık ve altsoyu, ikinci ve üçüncü zümre mensuplarının kanunî mirasçı sıfatlarını kazanmalarına engel olur<sup>371</sup>.

Evlatlık kararının verilmesinden sonra evlât edinenin dünyaya gelen çocuğu ile evlatlık hukuken kardeş olmadıklarından birbirlerine mirasçı olamazlar<sup>372</sup>. Aynı şekilde bir kişi birden fazla kimseyi evlât edinmişse, evlât edinilen bu kimseler de hukuken birbirlerinin kardeşi olmadıklarından birbirlerine mirasçı olamazlar<sup>373</sup>.

Evlatlık, evlât edinenden veya başka bir sebepten mirasçı olamazsa, onun yerine hayattaki altsoyu mirasçı olur. Bu açıdan, evlatlığın çocuklarının evlât edinme ilişkisinin kurulmasından önce veya sonra doğmuş olmaları önem taşımaz<sup>374</sup>.

Evlatlık evlât edinenin birinci zümreden ve saklı paylı mirasçı olduğu için, veraset ilâmı alabilir. Evlât edinenin ölüme bağlı tasarrufları, bağışı,

<sup>366</sup> Ayan, s. 46; Özuğur, s. 278.

<sup>367</sup> Antalya, s. 68,

<sup>368</sup> 2.H.D., T. 05.10.1992, E. 1992/8554, K. 1992/9008 ( Özmen s.197'den naklen).

<sup>369</sup> Antalya, s. 68; Özuğur, s. 279.

<sup>370</sup> Oğuzman, s. 71; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 124; İmre/Erman, s. 31.

<sup>371</sup> Ayiter/Kılıçoğlu, s.125.

<sup>372</sup> Özuğur, s. 279.

<sup>373</sup> Özuğur, s. 279.

<sup>374</sup> Ayan, s. 47.

muvazaalı işlemleri varsa; bunların iptali, tenkisi, iadesi ve benzeri konularla ilgili genel kurallara göre davalar açıp hakkını arayabilir<sup>375</sup>.

Evlâtlık evlât edineni öldürmüşse, kendisi TMK. m. 578 hükmü gereği mirastan mahrum kalır, ancak altsoyu varsa evlât edinene mirasçı olur<sup>376</sup>.

### III. Yardım Nafakası Verme Yükümlülüğü

TMK. m. 364/l hükmüne göre, herkes, yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üstsoyu ve altsoyu ile kardeşlerine nafaka vermekle yükümlüdür. Bu hükme göre, evlât edinmenin bir sonucu olarak, evlât edinenle evlatlık arasında, karşılıklı<sup>377</sup> yardım nafakası ödeme yükümlülüğü doğar<sup>378</sup>.

Evlâtlıkla evlât edinen arasında bulunan karşılıklı nafaka ilişkisinin, evlatlığın altsoyu ile evlât edinen arasında da mevcut olup olmayacağı doktrinde tartışmalıdır. Bir görüş, evlât edinme ilişkisi, sadece evlatlık ile evlât edinen arasında soybağı kurduğundan, evlatlığın altsoyu ile evlât edinen arasında nafaka ilişkisi doğmaz<sup>379</sup>. Bazı yazarlara göre ise, evlatlığın altsoyu ile evlât edinen arasında da soybağı kurulacağından, aradaki soybağı sebebiyle, evlatlığın altsoyu ile evlât edinen arasında nafaka ilişkisi doğar<sup>380</sup>.

Kanaatimizce, evlatlık ve altsoyunun, evlât edinene mirasçı olacağını öngören hükme göre (TMK. m. 500), evlatlığın altsoyu ile evlât edinen arasında nafaka ilişkisinin bulunduğunu kabul etmek gerekir.

<sup>375</sup> Özmen, s. 52

<sup>376</sup> 2.H.D., T. 15.10.1973, E. 1973/6051, K. 1973/5820 ( Özmen, s.185'den naklen)

<sup>377</sup> Aydos, yardım nafakasının mirasçılık hakları dikkate alınarak düzenlenmesinden dolayı evlatlık ilişkisinde yardım nafakasının karşılıklı olmadığını, ergin olan evlatlıktan nafaka talep edilemeyeceğini belirtmektedir. Aydos, s.134. Direk ise, ana babaya ait hak ve yükümlülüklerin evlat edinene geçeceğine dair hüküm mutlak ve genel olmasına karşılık, evlat edinenin evlatlığa mirasçı olamayacağına dair hüküm istisna ve özel bir hükümdür. Dolayısıyla evlat edinenin evlatlığa mirasçı olamayacağına ilişkin hükümden, evlatlığın nafaka isteyemeyeceği neticesi çıkarılamaz. DİREK, Zeki; Evlat Edinen Kimse Evlatlığından Nafaka İsteyebilir mi?, AD, S. 7-12, 1945, s. 794.

<sup>378</sup> Akıntürk, s. 387; Oğuzman/Dural, s. 259; Feyzioğlu, s. 491; Tekinay, s. 481; Belen, s. 93.

<sup>379</sup> Tekinay, s.480, Akıntürk, s.387,

<sup>380</sup> Oğuzman/Dural, s. 260; Aydos, s. 134; Balkar, s. 257.

Kanunumuzda nafaka ile yükümlü olanlar teker teker sayılmıştır. Bunların dışındaki kimselerin nafaka verme yükümlülüğü yoktur. TMK. m. 364 hükmüne göre, nafaka vermeye yükümlü olanlar ana baba, çocuklar, evlatlık, kardeşler ve dede ve ninelerdir<sup>381</sup>.

Yardım nafakası yoksulluğa düşen kimseyi bu zarurettten kurtaracak miktarla sınırlıdır<sup>382</sup>. Evlatlık ve altsoyu ile evlât edinen yoksulluk içinde bulunmadıkları takdirde yardım nafakası talep edemez. Ayrıca malvarlığı olan kimse ihtiyaçlarını öncelikle bu malvarlığından karşılamalıdır. Ergin olan evlatlık öğrenimine devam ediyorsa eğitimleri boyunca yardım nafakası talep edebilirler<sup>383</sup>.

Evlât edinenle evlatlık arasında nafaka yükümlülüğünün bulunması, her ikisinin de kendi altsoy-üstsoy ve kardeşleri ile aralarındaki nafaka yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz<sup>384</sup>.

Yardım nafakası talebinde bulunacak kimselerin, mirastaki sıra göz önünde tutularak belirleneceğini hükme bağlayan TMK. m. 365 gereğince evlatlık kendi çocukları varsa önce onlara, onların durumları uygun olmadığı takdirde ana baba konumundaki evlât edinene başvurabilir<sup>385</sup>.

Evlatlığın kendi ana babasına karşı olan nafaka istemi talî niteliktedir<sup>386</sup>. Başka bir deyişle, yardım nafakası yükümlülüğü evlât edinen tarafından yerine getirilemediği takdirde, evlatlığın gerçek ana babasının nafaka yükümlülüğü doğar<sup>387</sup>. Aynı şekilde, evlatlık, evlât edinene karşı olan nafaka

<sup>381</sup> Ali İhsan Özüğür, **Nafaka Hukuku**, Ankara 2002, s.363.

<sup>382</sup> Özüğür (Nafaka Hukuku) s. 364.

<sup>383</sup> 2.H.D., T. 04.02.2002, E. 2002/52, K. 2002/1216 (Özüğür, nafaka hukuku, s.370'den naklen).

<sup>384</sup> Oğuzman/Dural, s.260; Turhan, s.59.

<sup>385</sup> Belen, s.92., Yargıtay' göre "...evlat edinilen kişi ile asıl ailesi arasında miras ilişkisi sürdüğüne göre, bu kişinin kendisini evlat edinenlerin acze düşmeleri üzerine asıl ana babasından da nafaka talep etmeye de hakları vardır. 2.H.D., T. 17.03.1987, E. 1987/1423, K. 1987/2234 (İKİD., S. 320, Ağustos 1987, s. 5069-5070).

<sup>386</sup> Turhan, s. 59; Arık s. 196; Feyzioğlu, s.491.

<sup>387</sup> Feyzioğlu, s. 491; Oğuzman/Dural; s.260; Akıntürk, s. 387.

borcunun yanında, katlanabilmesi şartıyla gerçek ana babasına karşı nafaka borcu altına girer<sup>388</sup>.

Evlatlıkla evlât edinenin diğer çocukları arasında hısımlık kurulmadığı kabulü uyarınca, yardıma ihtiyaç duyan evlatlık evlât edinenin diğer çocuklarına veya evlatlıklarına başvuramaz<sup>389</sup>.

---

<sup>388</sup> Oğuzman/Dural, s. 260.

<sup>389</sup> Belen, s. 92.

## § 14. EVLAT EDİNMENİN DİĞER SONUÇLARI

### I.YERLEŞİM YERİ

Bir kimsenin yerleşim yeri, yerleşmek niyetiyle oturduğu yerdir. Evlatlık erginse, yerleşim yeri genel hükümlere göre belirlenir (TMK. m. 19). Evlatlık ergin değilse, kendisi evlât edinenin velayeti altındadır. TMK. m. 21 hükmü gereğince, ergin olmayan evlatlığın yerleşim yeri, evlât edinenin yerleşim yeridir. Evlatlık birlikte evlât edinilmişse yerleşim yeri, evlât edinen ana babasının, ana babasının ortak yerleşim yeri yoksa, çocuğun kendisine bırakıldığı ana babanın yerleşim yeridir.

Evlât edinen ve evlatlık farklı yerlerde yerleşim yeri edinmeden oturabilirler<sup>390</sup>. Meselâ evlatlık, eğitim, sağlık gibi sebeplerle farklı bir yerde oturabilir. Bu durum evlatlığın yerleşim yeri edindiği anlamına gelmez.

Evlatlık ergin hale gelinceye kadar, evlât edinenin yerleşim yerine bağlı kalır. Ergin evlatlık ise bağımsız yerleşim yeri edinebilir<sup>391</sup>.

Evlatlığın kısıtlı olması halinde bir ayırım yapmak gerekir. Evlatlık, kural olarak ergin veya küçük olmasına bakılmaksızın, kendisini evlât edinenlerin velâyeti altında olduğu için, kendisini evlât edinenin yerleşim yeri onunda yerleşim yeri olur. Ancak mahkemenin evlatlığa vasi ataması halinde durum farklıdır. Bu durumda evlatlığın bağlı olduğu vesayet makamının, yani, kendisini kısıtlayarak vasi atayan sulh hukuk mahkemesinin bulunduğu yer evlatlığında yerleşim yeri olur.

### II. KAYIT VE BELGELERİN GİZLİLİĞİ

Yeni Türk Medenî Kanunu evlât edinme kayıtların gizliliği ile ilgili olarak Önceki Medeni Kanunun 257. maddesinin son fıkrasındaki hükmü kısmen

---

<sup>390</sup> Aydoğdu, s. 683.

<sup>391</sup> Aydoğdu, s. 683.

değiştirmek suretiyle korumuştur<sup>392</sup>. TMK. m. 314/VI hükmüne göre, evlât edinme ile ilgili kayıtlar, belgeler ve bilgiler mahkeme kararı olmadıkça veya evlatlık istemedikçe açıklanamaz.

Önceki Kanunda gizlilik kuralı sadece “evlât edinme ile ilgili kayıtlar” için söz konusu olduğu halde, yeni Kanun kayıtlar dışında “belgeler ve bilgiler” i de bu kurala dahil etmiştir<sup>393</sup>.

Evlât edinme ile ilgili gizliliğin amacı, evlatlık alınan kişinin evlât edinen aileye uyumunu sağlamaktır<sup>394</sup>. Gizlilik sadece ana babaya karşı değil, üçüncü kişilere karşı da geçerlidir. Evlât edinme ile ilgili bilgiler, evlât edinme kararı hakkındaki dosya, ana babanın adları, evlât edinen kişinin kimliği ve adresleridir<sup>395</sup>.

Evlatlığın miras ve başka haklarının zedelenmemesine ve aile bağlarının devam etmesine ilişkin TMK. m. 314/V hükmü karşısında, belge ve kayıtların gizliliğine yönelik düzenlemeler çelişmektedir<sup>396</sup>. Yine Yargıtay<sup>397</sup> ve doktrin<sup>398</sup> tarafından da kabul edildiği gibi, asıl ana babaya evlatlık verdikleri çocuklarıyla kişisel ilişki kurma hakkı tanınmaktadır<sup>399</sup>. Böyle bir halde ana babaya karşı evlât edinmenin gizliliğinin nasıl uygulanacağı sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu durumda evlât edinme ile ilgili gizliliğin amacı da yeterince gerçekleşmemiş olur. Kanaatimizce, Medeni Kanunda bu çelişkileri giderecek bir düzenleme yapılmalıdır.

Evlât edinmenin gizliliği hem evlât edinme aşamasında hem evlât edinme sonrasında söz konusudur<sup>400</sup>. Bu sebeple evlât edinmeye karar

<sup>392</sup> Kılıçoğlu, s. 122.

<sup>393</sup> Kılıçoğlu, s. 122; Özmen, s. 77.

<sup>394</sup> Aydoğdu, s. 544; Kılıçoğlu, s. 122; Özmen, s. 77.

<sup>395</sup> Aydoğdu, s. 545.

<sup>396</sup> Serozan, s. 233.

<sup>397</sup> 2. H.D., T. 1.11.1983, E. 1983/7785, K. 1983/8111 (YKD. C. 10, S. 9, Yıl, 1989, s. 1353), Yine 2.H.D., T. 05.06.1986, E. 1986/5908, K. 1986/5888 (Dalamanlı/Kazancı/Kazancı s. 622-623'den naklen), 2.H.D., T. 13.05.1991, E. 1991/4151, K. 1991/7800 (YKD. C. 18, S. 4, s. 516 vd.).

<sup>398</sup> Akıntürk, s. 385; Hatemi/Serozan, s. 327; Ruhi, s. 61; Tekinay, s. 481.

<sup>399</sup> Bu konuda bkz., & 12.II.A.

<sup>400</sup> Aydoğdu, s. 546.

verilmeden önce görevli makam ve kişiler, evlât edinmenin gizliliğine aykırı olarak bilgi vermemelidir.

Başbakanlık Çocuk Esirgeme Kurumu Evlât Edinme Yönergesine göre, evlât edinme işlemleri hakkında sadece başvuranlara ve evlât edinmede yetkili birimlere bilgi verilir. Evlât edindirilecek çocukların aileleri ile evlât edinenler birbirleriyle karşılaştırılmaz. Evlât edinen hakkında çocuğun öz ailesine bilgi verilmez. Ancak evlât edinen isterse çocuğun öz ailesi hakkında bilgi edinmek hakkına sahiptir (EDY. m. 19, 20).

Evlât edinmenin gizliliği evlatlığa karşı uygulanmaz. Nitekim evlât edinen kişinin, evlatlığa evlât edinildiğini açıklaması gerekir<sup>401</sup>. Bu açıklamanın da evlatlık erken yaşta iken yapılmasının uygun olacağı belirtilmektedir<sup>402</sup>. Ayrıca Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin 7. maddesinde, çocuğun mümkün olduğu ölçüde ana babasını bilme hakkına sahip olduğu vurgulanmaktadır. Hukukumuzda, mahkeme kararı olmadan ergin evlatlık, Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 44/1-g. maddesi hükmü gereği, aile kütüğünü inceleyebilir .

### III. OY VERME VE KATILMA YASAĞI

TTK. m. 374/I hükmüne göre, anonim şirketlerde pay sahiplerinden hiçbirisi kendisi, karı ve kocası veya altsoyu-üstsoyu ile şirket arasında şahsî bir işe veya davaya dair olan müzakerelerde oy hakkını kullanamazlar. Bu hükme göre, evlât edinen ve evlatlık anonim şirkette pay sahibi iseler, şirket ile kendileri arasındaki şahsî bir işe veya davaya dair olan müzakerelerde oy hakkını kullanamaz.

Dernek üyesi olan kimse, dernek ile kendisi, eşi, üstsoyu ve altsoyu arasındaki bir hukukî işlem veya uyuşmazlık konusunda alınması gereken kararlarda oy kullanamaz (TMK. m. 82). Bu doğrultuda evlatlık veya evlât

---

<sup>401</sup> Aydoğdu, s.550.

<sup>402</sup> Gençcan, s.1423.

edinen dernek ile arasındaki bir hukukî işlem ve uyuşmazlık konusunda alınması gereken kararlarda oy kullanamaz.

Noterlik Kanunu 76/b.III hükmüne göre, noter, tanık, tercüman ve bilirkişiler, ilgililerden biri ile aralarında evlât edinme ilişkisi varsa, noterlik işlemine katılamazlar.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### YOKLUK VE EVLATLIK İLİŞKİSİNİN KALDIRILMASI

#### § 15. GENEL OLARAK

Evlât edinme ilişkisinin geçerli şekilde kurulabilmesi için kanun koyucunun öngördüğü aslî ve şeklî şartların yerine getirilmesi gerekir. Bu şartlara aykırı hareket edilmesi, evlât edinme ilişkisinin yokluğu veya kaldırılması sonucunu doğurur.

Önceki Medeni Kanunda geçerli bir evlât edinme ilişkisinin sona ermesi düzenlenmişse de, evlât edinmenin geçersizliğine ilişkin herhangi bir hükme yer verilmemiştir<sup>403</sup>. Bu sebeple önceki Medeni Kanun döneminde, geçersizliğe ilişkin söz konusu boşluğun, evlenmenin hükümsüzlüğü ve soybağının düzeltilmesine ilişkin hükümlerin doldurabileceği kabul edilmekteydi<sup>404</sup>.

Önceki Medeni Kanun döneminde geçersizlik, gerçekleşmemiş veya yerine getirilmemiş şartlara göre, yokluk, mutlak butlan ve iptal edilebilirlik şeklinde ortaya çıkmaktaydı<sup>405</sup>. Evlât edinmenin kurucu unsurlarından birisi yoksa<sup>406</sup> Meselâ, hâkimin izninin bulunmaması, resmî senedin düzenlenmemesi veya ayırt etme gücüne sahip olmayan birisinin evlât edinilmesi yapılan evlât edinme sözleşmesinin yoklukla malul olması sonucunu doğuruyordu<sup>407</sup>. Evlât edinmenin kurucu unsurları tamam, ancak aslî şartları eksikse meselâ, evlât edinenle evlatlık arasında on sekiz yaş farkının bulunmaması, evlât edinenin 35 yaşından küçük olması, evlât

<sup>403</sup> Oğuzman/Dural, s. 262; Ömer Uğur Gençcan, “Öğreti ve Uygulamada Geçersizlik Nedeniyle Evlatlık Bağının Sona Ermesi”, AD., 2001 S.7, s. 31.

<sup>404</sup> Oğuzman/Dural, s. 262; Gençcan (Geçersizlik), s. 31.

<sup>405</sup> Feyzioğlu, s. 495 vd.

<sup>406</sup> Oğuzman/Dural; s. 262; Turhan, s. 61; Gençcan (Geçersizlik), s. 31-32.

<sup>407</sup> Tekinay, s. 484; Köprülü/Kaneti, s. 239.

edinme sözleşmesini mutlak butlan ile geçersiz hale getiriyordu<sup>408</sup>. Evlatlığın veya evlât edinenin İrade açıklamaları hata, hile ve tehdit sebebiyle irade sakatlığına uğramışsa veya rızaları aranan kişilerin rızalarının bulunmaması, evlât edinme sözleşmesinin iptalini sonucunu doğurmaktaydı<sup>409</sup>.

Türk Medenî Kanununu ile birlikte, önceki Medeni Kanundan farklı olarak, evlât edinme ilişkisi sözleşmeye dayanan bir ilişki olmaktan çıkarılmış ve doğumu mahkeme kararına bağlanmıştır. Dolayısıyla mutlak butlan, iptal edilebilirlik gibi geçersizlik hallerinin mahkeme kararı ile kurulan ve bazı şartların varlığı halinde, mahkeme kararı ile ortadan kaldırılabilen evlât edinme ilişkisine uygulanabilmesi mümkün değildir.

Yeni Medeni Kanunumuzda evlatlık ilişkisinin kurulması ağır ve sıkı şartlara bağlamış, bu şartlar gerçekleşip evlatlık ilişkinin kurulmasından sonra, bu ilişkiyi sona erdirmenin artık mümkün olmayacağı kabul edilmiştir<sup>410</sup>. Yeni düzenleme ile evlatlık ile evlât edinen arasında, tıpkı gerçek ana baba ile çocuk arasındaki soybağına benzer bir soybağı ilişkisi kurulması amaçlanmıştır<sup>411</sup>. Ancak Yeni Türk Medenî Kanununda, evlatlık ilişkisinin kurulmasında rızası alınması gereken kişilerin rızasının alınmaması gibi bazı eksikliklerin, bu ilişkinin kaldırılması sonucunu doğuracağı kabul edilmiştir (TMK. m. 317, 318). Dolayısıyla, Medeni Kanunun 317 ve 318. maddelerinde belirtilen eksiklikler bulunuyorsa, ilgililer “evlatlık ilişkisinin ortadan kaldırılması” davası açarak, söz konusu ilişkiyi ortadan kaldırabilirler<sup>412</sup>.

<sup>408</sup> Gençcan (Geçersizlik), s. 32vd.; Tekinay, s. 484-485; Turhan s. 61-62.

<sup>409</sup> Tekinay, s. 488; Turhan s. 62; Gençcan (Geçersizlik), s. 36.

<sup>410</sup> Kılıçoğlu, s. 120; Balkar, s. 263; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 505.

<sup>411</sup> Şıpka, s. 317.

<sup>412</sup> Aydoğdu, s. 702; Balkar, s. 263.

## § 16. YOKLUK

Evlât edinme için gerekli olan kurucu nitelikteki unsurlardan birinin yerine getirilmemiş olması halinde , evlatlık ilişkisi yokluk müeyyidesine tabi olur<sup>413</sup>. Kurucu unsurlardan en önemlisi mahkeme kararıdır<sup>414</sup>. Mahkeme kararı bulunmadan evlatlık ilişkisi kurulacak olsa, bu ilişki yok hükmündedir<sup>415</sup>. Meselâ, evlât edinme bakımından görevsiz olan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun verdiği evlât edinme kararı yok hükmündedir<sup>416</sup>. Tam ehliyetsiz birisinin evlât edinmesi veya tam ehliyetsiz birisi adına kanunî temsilcisinin evlât edinmesi de yokluk müeyyidesine tabidir.<sup>417</sup>

Vesayet altındaki bir küçüğün evlât edinilmesinde, vesayet dairelerinin izninin alınması gerekir (TMK. m. 308/III). Vesayet altında bulunan kişinin rızasının bulunması, evlatlık ilişkisinin kurulması için yeterli değildir. Bu sebeple vesayet makamının izni olmadan yapılan evlât edinme işlemi yoklukla sakattır<sup>418</sup>.

Türk hukukunda, evli kişiler birlikte evlat edinebilir ve evlenme farklı cinsten iki kişi arasında meydana gelebilir. Bu sebeple, aynı cinsten iki kişinin evlenmesi, evlenmeyi yoklukla sakat kılar. Dolayısıyla, herhangi bir biçimde evlenmiş olan aynı cinsten iki kişinin evlât edinmesi de yokluğu doğurur<sup>419</sup>.

<sup>413</sup> Gürkan, s.491.

<sup>414</sup> Yargıtay "... noter huzurunda düzenlenen evlat edinme sözleşmesi, sözleşmenin yapıldığı tarihte yürürlükte olan 4721 sayılı yasanın 315. maddesindeki evlat edinmenin ancak mahkeme kararı ile olabileceği hükmü karşısında yok hükmünde olduğundan davanın kabulü ile evlatlık ilişkisinin yokluğunun tespitine karar verilmelidir..." 2. H.D. , T. 29.03.2005, E. 2005/2051, K. 2005/4999 ( YKD., C.31, S. 8, Ağustos 2005, s. 1196).

<sup>415</sup> Ruhi, s. 63; Belen,s. 106.

<sup>416</sup> Aydoğdu, s. 706.

<sup>417</sup> Ruhi, s. 63. Aydoğdu' ya göre ise, ehliyetle ilgili koşul esasa ilişkin bir koşuldur ve eksikliği de sadece evlatlık ilişkisinin kaldırılması sonucunu doğurur.

<sup>418</sup> Belen, s.105-106; Özmen, s. 31.

<sup>419</sup> Belen, s. 106.

Yokluk durumu, her ilgili tarafından açılacak bir tespit davası ile ortaya çıkarılabilir<sup>420</sup>. Yokluk durumu nüfus memuru tarafından resen gözetilmeli ve yok hükmündeki evlât edinme kararının, nüfus kütüğüne tescil talebi reddedilmelidir.

Kurucu unsurlardan yoksun olan evlatlık işlemi, her nasılsa nüfus kütüğüne tescil edilmiş olabilir. Bu durumda yokluğun tespitine ve evlât edinme işleminin nüfus kütüğünden silinmesine ilişkin bir dava açılabilir<sup>421</sup>. Dava açma hakkı evlât edinen, evlatlık ve onların mirasçıları ile savcıya aittir<sup>422</sup>. Diğer ilgililer savcıya ihbarda bulunarak savcının dava açmasını sağlayabilirler, fakat doğrudan dava açamazlar. Dava, ilgilinin oturduğu yer asliye hukuk mahkemesinde açılır.

Yoklukla sakat olan bir işlem daha sonra geçerli duruma getirilemez. Bu halde taraflar ne kadar süre evlatlık ilişkisi varmış gibi hareket ederlerse etsinler, yokluğun giderilmesi mümkün değildir. Yokluk iddiaları zamanaşımına tabi değildir, her zaman ileri sürülebilir. Çünkü yokluk def'i değil itirazdır<sup>423</sup>.

---

<sup>420</sup> Aydoğdu, s.705. Yargıtay'ın bir kararında aynen, "... medeni kanunun yürürlüğe girmesinden önce evlatlık müessesesi mevcut olmadığından manevi evlat olarak görünen kayıt geçersizdir. geçersiz kaydın iptali için dava açılmasına gerek yoktur, geçersiz kayıtla ilgili olarak iptal davası açılmadığından söz edilerek ve anılan kayda dayanılarak mirastan pay verilmesi doğru değildir". İfadeleri yer almaktadır. 2. H.D. , T. 23.1.1984, E. 1984/104, K. 1984/342 (Dalamanlı/Kazancı, s.613'den naklen).

<sup>421</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 505; Ruhi, s. 63; Aydoğdu, s. 712.

<sup>422</sup> Ruhi, s. 63.

<sup>423</sup> Yoklukla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Veysel Başpınar, **Borç Sözleşmelerinin Kısmi Butlanı**, Ankara 1998, s. 23 vd.

## § 17. EVLATLIK İLİŞKİSİNİN KALDIRILMASI

### I. GENEL OLARAK

Önceki Medeni Kanunun 258. maddesi, evlatlık ilişkisinin haklı sebeplerle kaldırılmasına imkân sağlıyordu. Bu madde hükmüne göre, evlatlık sözleşmesindeki kurallara uyulmak suretiyle, tarafların karşılıklı anlaşarak evlatlık ilişkisine son verebilmekteydi<sup>424</sup>. Evlatlık bir sözleşme kabul edildiğinden, tarafların bu sözleşmeyi her zaman anlaşmak suretiyle ortadan kaldırması tabîî karşılanmıştır. Ayrıca, evlatlığın haklı sebeplerle, evlât edineninde mirastan ıskata dayanarak bu ilişkiyi tek taraflı olarak ortadan kaldırması mümkündür.

Evlât edinenin evlatlığa çok kötü davranması, evlatlığın mallarını kullanarak kendine sürekli menfaat sağlaması, velâyetten doğan görevlerini yerine getirmemesi, haysiyetsiz hayat sürmesi gibi durumlar haklı neden olarak kabul edilmekteydi<sup>425</sup>. Önceki Medeni Kanunun 457. maddesi gereğince, evlatlık evlât edine veya yakınlarına karşı ağır bir suç işlerse ya da evlât edinene veya ailesine karşı kanunen yükümlü olduğu ödevleri önemli ölçüde yerine getirmezse, evlât edinen evlatlık ilişkisinin kaldırılmasını talep edebilmekteydi.

4721 Sayılı Medenî Kanunda Önceki Medenî Kanunun 258. maddesine yer verilmemiştir<sup>426</sup>. Böylece Türk Medenî Kanunu, evlatlık ilişkisinin haklı veya mirastan ıskat sebepleri olsa bile sona erdirilmesini yasaklamıştır<sup>427</sup>.

<sup>424</sup> Feyzioğlu, s. 495.

<sup>425</sup> Feyzioğlu, s. 497; Oğuzman/Dural, s. 265.

<sup>426</sup> Yargıtay'a göre, TMK'nun yürürlüğe girmesinden önce kurulmuş olan evlat edinme sözleşmeleri bütün hükümleri ile geçerliliğini korur. Hukuki ilişki ve olaylar hangi kanun yürürlükte iken gerçekleşmişse kural olarak o kanun hükümleri uygulanır. 2. H.D., T. 8.5.2003, E. 2003/4342, K. 2003/6810 (YKD. C. 30, S. 3, s. 358-359).

<sup>427</sup> Yargıtay, 4722 sayılı yasanın 14. maddesi Türk Medeni Kanunun yürürlüğe girmesinden önce kurulmuş olan evlat edinme sözleşmelerinin bütün hükümleri ile birlikte geçerliliğini koruyacağını hükme bağlamıştır. Evlatlık ilişkisi 1984 senesinde kurulmuş bu ilişkinin kaldırılmasına ilişkin dava ise 9.9.2002'de açılmıştır. 743 sayılı Medeni Kanunun 258. maddesi 4721 sayılı medeni kanuna

Gerçekten de, Türk Medenî Kanununa göre, hâkim hükmü ile kurulan evlatlık ilişkisinin kaldırılması yine hakim hükmü ile mümkündür. Yani evlatlık ilişkisinin kaldırılmasını istemek, mutlaka dava yoluyla olur. Evlatlık ilişkisinin ortadan kaldırılması davası hukukî niteliği bakımından bozucu yenilik doğuran bir davadır. Bu sebeple evlatlık ilişkisinin kaldırılması davası, ancak evlât edinme kararının kesinleşmesinden sonra açılabilir<sup>428</sup>.

## II. EVLATLIK İLİŞKİSİNİN KALDIRILMASININ SEBEPLERİ

### A. Rızası Gereken Kişilerin Rızasının Bulunmaması

Kanunî sebep bulunmaksızın rıza alınmamışsa, rızası alınması gereken kişiler, hâkimden evlatlık ilişkisinin kaldırılmasını isteyebilirler (TMK. m. 317). Evlât edinmenin şartları bölümünde de belirtildiği gibi<sup>429</sup>, evlatlık ilişkisinin kurulmasında evlât edinilecek küçük ayırt etme gücüne sahipse rızasının alınması gerekir (TMK. m. 308/III). Aynı şekilde evlât edinilecek küçüğün ana babasının rızasını açıklanması gerekir (TMK. m. 309/I). Yine, evli bir kişi ancak eşinin rızası ile evlât edinebilir (TMK. m. 312/II). Ayrıca ergin ve kısıtlıların evlât edinilmesinde altsoyun muvafakati aranır (TMK. m. 313).

Evlât edinme ilişkisinin tamamlanabilmesi için belirtilen kişilerin rızalarının alınması gerekir. Bu kişilerin rızalarının alınmaması, evlatlık ilişkisine son verilmesine yol açabilir. Buna karşılık, ilgili kişilerin rızalarının verilmesindeki sadece şekle ilişkin eksiklikler, evlatlık ilişkisinin kaldırılmasına dayanak teşkil etmez<sup>430</sup>. Meselâ, küçüğün ana babasının rızasının tutanağa geçirilmesinde meydana gelmiş şekle aykırılık evlatlık ilişkisinin kaldırılmasını gerektirmez<sup>431</sup>.

---

alınmamıştır. Yeni Medeni Kanunun 317 ve 318. maddelerinin aradığı koşullarda gerçekleşmemiştir. Davanın reddi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulmasını usul ve yasaya aykırı bulmuştur". 2. H.D., T. 22.10.2003, E. 2003/12907, K. 2003/14080 (Gençan, s.1451'den naklen).

<sup>428</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 506; Aydoğdu, s. 762.

<sup>429</sup> Bu konuda bkz., & 9.I.D. ve E, 9.II.D.1. ., &10.I.

<sup>430</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 506.

<sup>431</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 506.

Rıza verme hakkı, evlât edinme kararı verildiği andaki duruma göre aranır. Bu sebeple evlât edinme kararı verildikten sonra babalığına karar verilen veya çocuğu tanıyan babanın rıza verme hakkı yoktur<sup>432</sup>.

Rızanın bulunmaması sebebiyle evlatlık ilişkisinin kaldırılmasını talep etme hakkı, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardandır. Dolayısıyla hakkın sahibi olan kişiler bu davayı açabilirler. Meselâ, evlât edinme ilişkisinde rıza eksikliği durumunda dava açabilecek kişiler, sadece rızası alınması gerektiği halde rızası alınmayan kişilerdir<sup>433</sup>.

Kanunun aradığı rızanın alınmaması sebebiyle açılan evlatlık ilişkisinin kaldırılması davasında, evlatlık ilişkisinin kaldırılmasına karar verilebilmesi, küçüğün menfaatinin evlatlık ilişkisinin kaldırılması kararı sonucunda ağır bir biçimde zedelenmemesi halinde mümkündür.

Evlatlık ilişkisinin kaldırılması kararı verecek olan mahkeme, bu kararı vermeden önce yapacağı değerlendirmeye, evlatlık ilişkisinin kaldırılması halinde evlatlığın menfaatinin ağır biçimde zedelenmeyeceği sonucuna varırsa ve alınması gereken rıza alınmamışsa, evlatlık ilişkisinin kaldırılması kararı verir. Aksi durumda yani evlatlığın menfaati ağır biçimde zedelencekse, alınması gereken rıza alınmamış olsa bile evlatlık ilişkisinin kaldırılması kararı verilemez. Görüldüğü gibi, kanun koyucunun çocuğun menfaatini rızası alınmayan kişilerin menfaatine nazaran üstün tuttuğu anlaşılmaktadır<sup>434</sup>.

Bazı durumlarda ana babanın rızasının alınmaması evlatlık ilişkisinin doğrudan kaldırılmasını gerektirebilir. Meselâ, ana babaların çocukları iradeleri dışında çalınmış veya kaybolmuş ve daha sonrada evlatlık verilmiş

---

<sup>432</sup> Aydoğdu, s. 744.

<sup>433</sup> Misal için bkz., Öztan s.455.

<sup>434</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 506; Serozan, s.235.

olabilir. Bu halde durumu öğrenen ana babanın evlatlık ilişkisinin kaldırılması istemeleri tabii karşılanmalıdır<sup>435</sup>.

## **B. Evlatlık İlişkisinin Kurulmasındaki Diğer Noksanlıklar**

Rıza dışında, evlât edinmenin şartlarına ilişkin noksanlık olması halleri Kanun koyucu tarafından diğer noksanlıklar olarak nitelendirilmiş ve bunlar da evlatlık ilişkisinin kaldırılma halleri olarak hükme bağlanmıştır (TMK. m. 318) Bu başlık altında incelenecek evlatlık ilişkisini kaldırılmasını gerektirecek şartlar esasa ilişkin noksanlıklar ve usule ilişkin noksanlıklardır.

Evlatlık ilişkisinin ortadan kaldırılmasına yol açacak esasa ilişkin noksanlıklarından<sup>436</sup> birincisi, evlât edinen ile evlât edinilen arasında kanunun aradığı nitelikte bakma ve eğitme ilişkisinin bulunmamasıdır (TMK m.305-313)<sup>437</sup>. İkincisi evlât edinme için gerekli asgarî yaş koşulunun (TMK. m. 307/I, 306/II) veya evlilik süresinin gerçekleşmemesidir (TMK. m. 306/II-III). Bir diğeri ise, birlikte evlât edinme kuralına aykırılık, evlât edinen ile evlât edinilen arasında asgari yaş farkının bulunmamasıdır (TMK. m. 308/I)<sup>438</sup>. Bütün bu durumlardaki yaşlara ve sürelerle ilişkin noksanlıklar sonradan tamamlanabilecek noksanlıklardır<sup>439</sup>.

Usule ilişkin noksanlıklar olarak, yetkisiz veya görevsiz makam tarafından aracılık yapılması, yetkisiz veya görevsiz mahkeme tarafından evlât edinme kararı verilmesi<sup>440</sup>, ana babanın rızasının yetkisiz veya görevsiz mahkeme tarafından alınması gösterilebilir.

Esasa ve usule ilişkin noksanlıklar, evlatlık ilişkisinin kaldırılması davası açılana kadar ortadan kalkmış olursa, evlatlık ilişkisinin kaldırılması davası

<sup>435</sup> Misal için bkz. Aydoğdu, s. 748.

<sup>436</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 507.

<sup>437</sup> Belen, s.125; Akıntürk, s. 388.

<sup>438</sup> Kılıçoğlu, s.121.

<sup>439</sup> Belen, s.126.

<sup>440</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 507; Belen, s.128.

açılmaz<sup>441</sup>. Kanun koyucu dava açma imkânını, noksanlıkların dava açıldığında sürüyor olması şartına bağlamıştır (TMK. m. 318/II). Meselâ, evlât edinenin asgarî evlât edinme yaşını doldurması, evli olmakla beraber tek başına evlât edinmiş kişinin boşanmış olması halinde evlatlık ilişkisi kaldırılmaz<sup>442</sup>. Diğer noksanlıklardan, usule ilişkin noksanlıklar karşısında durum biraz daha farklıdır. Çünkü bu tür noksanlıklar devam ediyor olmasına rağmen dava açılan durumlarda hâkim, evlatlık ilişkisinin kaldırılmasının evlatlığın menfaatinin etkisine bakmaktadır<sup>443</sup>. Buna göre evlatlığın menfaati, evlatlık ilişkisinin kaldırılmasından, ağır bir biçimde zedeleneyecekse, evlatlık ilişkisi sona erdirilmez (TMK. m. 318/II)<sup>444</sup>. Meselâ, küçüğe karşı özen yükümlülüğünü yeterince yerine getirmediği için, rızası alınmayan ana veya babaya bu kararın yazılı olarak bildirilmediği bir durumda, evlatlık ilişkisinin kaldırılması evlatlığın menfaatini ağır biçimde zedeleyecekse evlatlık ilişkisinin kaldırılması için açılan dava reddedilmelidir<sup>445</sup>.

Rıza eksikliğinde sadece rızası eksik olan kişiler, evlatlık ilişkisinin kaldırılmasını isteyebilirken, esasa ve usule ilişkin diğer noksanlıklarda “her ilgili” evlatlık ilişkisinin kaldırılmasını isteyebilir. İlgililer kapsamına, evlatlık, ana babası, evlât edinen kişi veya eşlerden her biri; evlât edinenin diğer çocukları; evlatlık veya evlât edinenin mirasçıları; çocuk esirgeme kurumları girer<sup>446</sup>. Ayrıca kamu yararı düşüncesi ile savcılarında dava açma hakkı vardır. Dolayısıyla ilgili kavramına girmeyen kişiler, cumhuriyet savcısına durumu ihbar ederek onun dava açmasını sağlayabilirler.

<sup>441</sup> Belen, s.123.

<sup>442</sup> Misal için bkz. Dural/Öğüz/Gümüş, s.507.

<sup>443</sup> Yargıtay’a göre, “... uzun süre şerh aykırılık iddiası ileri sürülemez.evlatlık edinmede uzun süre sonra şerh aykırılık itirazı afaki iyiniyet kuralları ile bağdaşmaz. 2.H.D., T. 26.2.1991, E. 1991/452, K. 1991/3455 (Özmen s.193’den naklen).

<sup>444</sup> Özüğür, s. 244; Şimşek, s. 97; Akıntürk, s. 388; Belen, s. 123.

<sup>445</sup> Örnek için bkz. Şimşek, s. 97-98.

<sup>446</sup> Aydoğdu, s. 756.

### III. HAK DÜŞÜRÜCÜ SÜRE

Türk Medenî Kanun'un 319. maddesi hükmüne göre, evlât edinme ilişkisinin sona erdirilmesine ilişkin evlatlık ilişkisinin kaldırılması davası açma hakkı, evlatlık ilişkisinin kaldırılması sebebinin öğrenilmesinden başlayarak bir yıl ve her halde evlât edinme işleminin üzerinden beş yıl geçmekle düşer<sup>447</sup>. Beş yıllık süre evlât edinme kararının kesinleştiği tarihten itibaren başlar<sup>448</sup>.

Bir ve beş yıllık süre hak düşürücü süredir. Hak düşürücü süre yargılamanın her aşamasında ileri sürülebilir. İlgili tarafından ileri sürülmemiş olsa bile, hâkim tarafından re'sen dikkate alınır<sup>449</sup>. Kanun koyucu hak düşürücü süreyi düzenlerken, dava sebepleri açısından bir fark gözetmemiştir. Başka bir deyişle dava sebebinin rızanın bulunmaması veya esasa ya da usule ilişkin olması arasında herhangi bir fark yoktur<sup>450</sup>.

Beş yıllık süre geçtikten sonra belirli durumlarda evlatlık ilişkisinin kaldırılması mümkün olmalıdır. Beş yıllık sürenin önemli sebeplerle aşılması halinde Türk Medenî Kanunun tanımayı (TMK. m. 300/IV) ve soybağının reddini düzenleyen (TMK. m. 289/III) maddeleri kıyasen uygulanabilir<sup>451</sup>. Buna göre, gecikmeyi haklı kılan sebebin ortadan kalkmasından başlayarak bir ay içinde veya bir yıl içinde dava açılabilirdir. Meselâ, çocuğu çalınan veya kaybolan ana baba, beş yıldan sonra durumu öğrenirse, bu durumu ispatlayarak, haklı sebeplerle, evlatlık ilişkisinin kaldırılması için dava açabilir<sup>452</sup>.

<sup>447</sup> Evlatlık ilişkisinin kaldırılmasına ilişkin hak düşürücü sürelerin hesaplanmasında Borçlar Kanununun 70 ve 130. maddelerin hükümlerinin kıyasen uygulanması mümkündür.

<sup>448</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 508.

<sup>449</sup> Özmen, s. 50.

<sup>450</sup> Belen, s. 129.

<sup>451</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 508; Aydoğdu, s. 785.

<sup>452</sup> Misal için bkz. Aydoğdu, s. 785.

#### IV. EVLATLIK İLİŞKİSİNİN KALDIRILMASININ SONUÇLARI

Evlatlık ilişkisinin ortadan kalkması halinde, evlatlık bağından doğan hukukî sonuçlarda, ileriye dönük olarak ortadan kalkar<sup>453</sup>. Diğer bir ifadeyle, evlatlık ilişkisini ortadan kaldıran sebep ne olursa olsun, geçmişe yönelik bir etki meydana getirmez<sup>454</sup>.

Evlatlık ilişkisinin mahkemece kaldırılması ile birlikte geleceğe ait hükümlerde ortadan kalkmış olur<sup>455</sup>. Böylece evlatlık, evlat edinenin velayeti altından çıkar, evlât edinenin soyadını almış idiyse tekrar eski soyadına döner ve evlât edinenin yasal mirasçısı olma hakkını kaybeder. Ayrıca, evlatlıkla evlât edinen arasındaki kesin evlenme yasağı ortadan kalkar ve evlatlık ilişkisinin kaldırılmış olduğu nüfus idaresine bildirilir<sup>456</sup>.

Evlatlık ilişkisinin kaldırılması ile birlikte evlatlığın velâyeti kendiliğinden asıl ana babaya geri gelmez. Hâkim velayeti tekrar onlara verebileceği gibi, evlatlığa bir vasi de atayabilir<sup>457</sup>.

Evlatlık ilişkisinin ortadan kaldırılmasıyla, evlatlık ilişkisi devam ederken verilmiş olan nafakalar, evlât edinen tarafından yapılmış bakım ve eğitim masrafları gibi giderler geri istenemez<sup>458</sup>. Salt evlatlık ilişkisinin sona ermesi sebebiyle manevî tazminat istenemez<sup>459</sup>. Ancak, evlatlık ilişkisinin sona ermesine yol açan sebepler aynı zamanda Borçlar Kanunun 49. maddesinin aradığı manevî tazminat şartları gerçekleştiği takdirde, manevî tazminat istenebilir<sup>460</sup>.

Önceki Medeni Kanun'un 258. maddesinin 2. fıkrasında, evlatlık ilişkisinin ortadan kaldırılması kesindir, bundan vazgeçilemez hükmü yer

<sup>453</sup> Özuğur, s. 261.

<sup>454</sup> Akıntürk, s. 389; Hatemi/Serozan; s. 329; Ruhi, s. 70; Oğuzman/Dural; s. 267; Feyzioğlu, s. 499.

<sup>455</sup> Oğuzman/Dural, s. 267; Akıntürk, s. 389.

<sup>456</sup> Feyzioğlu, s. 499; Oğuzman/Dural, s. 267; Akıntürk, s. 389; Özuğur, s. 261.

<sup>457</sup> YİBK. T. 10.11.1954, E. 17, K. 24 (Dalamanlı/Kazancı/Kazancı, s.619-620'den naklen), Oğuzman/Dural, s. 267; Hatemi/Serozan; s. 329; Feyzioğlu, s. 499.

<sup>458</sup> Özuğur, s. 261; Ruhi, s. 70-71.

<sup>459</sup> Ruhi, s. 71; Oğuzman/Dural, s. 267.

<sup>460</sup> Ruhi, s. 71; Oğuzman/Dural, s. 267.

almaktaydı. Buna göre, evlatlık ilişkisi ortadan kaldırılınca aynı kişiler tekrar aralarında evlatlık ilişkisi kuramazlardı. Yeni Türk Medenî Kanununda bu duruma engel bir düzenleme bulunmadığından, evlât edinme için gerekli şartların yerine getirilmesi halinde, taraflar arasında yeniden evlatlık ilişkisi kurulabilmelidir<sup>461</sup>.

---

<sup>461</sup> Ruhi, s. 71.

## SONUÇ

Modern hukukta evlat edinme kurumu, birçok kimsesiz çocuğun aileye kavuşmasına ve bunun sonucu olarak uygun ortamlarda yaşamasına ve gelişmesine imkân sağlamaktadır. Bu sebeple, söz konusu ilgili düzenlemelerde, evlât edinilecek çocuğun menfaatlerinin korunmasına özel bir önem verilmelidir.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'ndaki evlat edinmeyle ilgili düzenlemeler, 743 sayılı Türk Kanunu Medenîsi'ndeki düzenlemelere oranla çok daha ayrıntılı ve kapsamlıdır. Evlât edinme kurumunun bu biçimde düzenlenmesi, adı geçen kurumun çocuğun menfaatlerinin korunması bakımından taşıdığı öneme uygundur. Ancak, bu ayrıntılı düzenlemelerin muhteva bakımından da, çocuğun menfaatlerini koruması gerekir.

Türk Medeni Kanunu'nda yapılan düzenlemelerde, evlatlık ilişkisinin evlât edinmeye ilişkin mahkeme kararı ile kurulacağı belirtilmiş ve evlat edinmede söz konusu olan yapay soybağı, kan bağına dayanan gerçek soybağına benzetilmeye çalışılmıştır. Bu değişiklikler, çocuğun üstün yararının ve güvenliğinin ön planda tutulmasının sonucudur.

Türk Medeni Kanunu'nun ilk halinde, erginlerin ve kısıtlıların evlât edinilebilmesi için, evlât edinecek kişinin altsoyunun bulunmamasına ilişkin hüküm, evlât edinenin altsoyunun açık muvafakati ile ergin veya kısıtlıyı evlât edinebileceği biçiminde değiştirilmiştir. Açık muvafakat vermesi gereken kişi, ayırt etme gücüne sahip olmadığı takdirde, kendine kayyım olarak atanan kişinin, ayırt etme gücüne sahip olmayan çocuğun menfaatini zedelemekten, neye dayanarak muvafakat vereceği Kanun'da açıkça belirtilmelidir. Zira bu durum, uygulama çeşitli problemleri ve çelişkileri ortaya çıkarma riski taşımaktadır. Bu sebeple TMK. m. 313'de yapılan değişiklik gözden geçirilmeli ve bahsedilen sakıncaları ortadan kaldıracak şekilde yeniden düzenlenmelidir.

## BİBLİYOGRAFYA

- AYDOĞDU, Murat ; **Çağdaş Hukuki Gelişmeler Işığında Evlat Edinme**, İzmir 2006.
- ACABEY, Mehmet Beşir ; **Soybağı**, İzmir 2002.
- AKINTÜRK, Turgut ; **Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku** Cilt 2, Ankara 2004.
- AKİPEK, Jale/
- AKINTÜRK, Turgut ; **Türk Medeni Kanunu, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku**, C.1, İstanbul 2002.
- AKYÜZ, Emine ; **Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması**, Ankara 2001.
- ALTAŞ, Hüseyin ; “Evlatlık Sözleşmesine Amaç”, THDD., Mayıs 2000, S.1, s.103-109.
- ANTALYA, Gökhan ; **Miras Hukuku**, İstanbul 2003.
- ARAT, Tuğrul ; “Evlat Edinme Hukukundaki Gelişmelere Toplumsal – İşlevsel Açıdan Bakış”, **Berkiye Armağan**, Ankara 1977, s. 105-166.
- ARIK, Fikret ; “Evlat Edinme”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, C.3, S.3-4, 1948, s. 178-203.
- ARPACI, Abdülkadir ; **Kişiler Hukuku**, İstanbul 1993.
- ARSAL, Sadri Maksudi ; **Türk Tarihi ve Hukuk**, İstanbul, 1947.
- ARSEBÜK, Esad ; **Medeni Hukuk**, C.2, Ankara 1940.
- ATAAY, Aytekin ; “Eşinin Evlat Edinmesine Onamını Bildirmesi Gereken Öteki Eşin Ayırt Etme Gücünden (Temyiz Kudretinden) Yoksunluğu”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 36, S. 1-4, 1973, s. 439-443.

- AYAN, Mehmet ; **Miras Hukuku**, Konya 2003.
- AYDIN, M. Akif ; **İslam-Osmanlı Aile Hukuku**, İstanbul 1985,  
s. 101 (Kısaltılmışı : İslam-Osmanlı).
- AYDIN, M. Akif ; **Türk Hukuk Tarihi**, İstanbul 1999.
- AYDOS, Oğuz Sadık ; “Yeni Türk Medeni Kanuna Göre Evlat Edinme”,  
**Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**  
, Haziran-Aralık 2002, C. 4, S.1-2, s.118-141.
- AYİTER, Kudret ; **Roma Hukuku Dersleri, Aile Hukuku**, Ankara  
1963.
- AYİTER, Nuşin/
- KILIÇOĞLU, M. Ahmet ; **Miras Hukuku**, Ankara 1993.
- BAKTIR, Selma ; “Çocukların Korunması”, **Yargıtay Dergisi**, 1987,  
C.13, s. 321-334.
- BALKAR, Süheyla ; “Türk Hukukunda Evlat Edinme”, **Galatasaray  
Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2002,  
S. 2, s. 235-266.
- BAŞPINAR, Veysel ; **Borç Sözleşmelerinin Kısmi Butlanı**, Ankara  
1998.
- BAŞPINAR, Veysel ; **Vekilin Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu**,  
Ankara, 2004.
- BELEN, Herdem ; **Yeni Medeni Kanun Hükümlerine Göre Evlât  
Edinme**, İstanbul 2005.

- BELGESAY, M. Reşit ; **Türk Kanunu Medenisi Şerhi, Şahsın Hukuku**, C.I, İstanbul 1957.
- BERKİ, Şakir ; “Evlat Edinmede Miras”, **Kemal Fikret Arık’a Armağan**, Ankara, 1973, s. 21-36. (Kısaltılmışı : Evlat Edinme).
- BERKİ, Şakir ; “Evlat Edinmede Yaş Meselesi”, **Adalet Dergisi**, C. 33, S. 7- 8, 1959, s. 131-133.
- BERKİ, Şakir ; **Miras Hukuku**, Ankara 1975 (Kısaltılmışı: Miras).
- BİNATLI, Yusuf Z. ; Evlat Edinmede Yaş Meselesi, **Adalet Dergisi**, S. 2, 1961, s.1033-1042.
- CANSEL, Erol ; “Velayet Hakkı ve Kötüye Kullanılması Nedeniyle Kaldırılması”, **Ankara Hukuk Fakültesi Ellinci Yıl Armağanı**, C.1, S. 137-148, Ankara 1977, s. 137-148.
- ÇELEBİCAN, Ö. Karadeniz ; **Roma Hukuku**, Ankara 2004.
- CİN, Halil ; **İslam ve Osmanlı Hukukunda Evlenme**, 1974 Ankara.
- DALAMANLI, Lütfü/
- KAZANCI, Faruk/
- KAZANCI, Muharrem ; **İlmi ve Kazai İçtihatlarla Açıklamalı Türk Mendi Kanunu, Aile Hukuku**, C.II, İstanbul 1991.
- DEMİR, Mehmet ; “Bazı Ülke Yasaları İle Karşılaştırmalı Olarak Evlat

Edinmenin Yasal Koşulları”, **Ankara, Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 52, S. 3, 2003, s. 253-274.

DEMİR, Sevgi ; **Türk Medeni Kanunu, Aile Hukuku**, Ankara 2004.

DOĞANAY, İsmail ; “Evlat Edinme ve Bir Kimse Kardeşini Evlat Edinebilir mi?” **Adalet Dergisi**, S. 1-12, 1948, s. 713-740.

DURAL, Mustafa/

ÖĞÜZ, Tufan/

GÜMÜŞ, Mustafa Alper ; **Türk Özel Hukuku, Aile Hukuku**, C.III, İstanbul 2005.

EGGER, August

(Çev. Çaha, Tahir) ; **Medeni Kanun Şerhi, Aile Hukuku**, Ankara 1949

ELBİR, Halid Kemal ; “Evlat Edinme Münasebetinin Zevali Halinde Evlenme Manii Devam Eder mi?”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 20, S. 1, 1946, s. 146-160.

FEYZİOĞLU, F.

Necmeddin ; **Aile Hukuku**, İstanbul 1986.

GENÇCAN, Ö. Uğur ; “Evlat Edinme Kurumu ve Benzeri Kavramlar / Kurumlar”, **Manisa Barosu Dergisi.**, S. 78 2001, s.15-24.

GENÇCAN, Ömer Uğur ; “Evlat Edinmeye İzin Davaları”, **Adalet Dergisi**, S. 6-9, 2001, s. 46-54 (Kısaltılmışı: İzin Davaları).

GENÇCAN, Ömer Uğur ; Öğreti ve Uygulamada Geçersizlik Nedeniyle Evlatlık Bağının Sona Ermesi”, **Adalet Dergisi**, 2001 S.7, s. 31-37 (Kısaltılmışı:Geçersizlik).

GENÇCAN, Ömer Uğur ; **4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu**, C.1, Ankara 2004.

GÜRKAN, Ülker ; “Evlât Edinme Ve Beslemelerin Hukuki Durumu”, **Türk Hukuku Ve Toplum Üzerine İncelemeler**, Ankara 1974, s.163-223.

IŞIK, Mehmet ; “4721 Sayılı Kanun Hükümlerine Göre Evlat Edinme”, Gazi Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi (Tez Yayınlanmamıştır).

İMRE, Zahir/

ERMAN, Hasan ; **Miras Hukuku**, İstanbul 2003.

İNAN, Ali Naim/

ERTAŞ, Şeref/

ALBAŞ, Hakan ; **Türk Medeni Hukuku, Miras Hukuku**, Ankara, 2004.

KALELİ, Şakir ; “Evlat Edinmenin Koşulları”, **Yargıtay Dergisi**, S.1,1979, s. 66- 79.

KARAGÜLMEZ, Ali/

URAL,Sami Sezai ; **Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve**

**Yargılama Usulleri**, Ankara 2003.

KILIÇOĞLU, Ahmet ; **Medeni Kanunumuzun Aile-Miras Ve Eşya Hukukunda Getirdiği Yenilikler**, Ankara, 2003.

KOCAYUSUFPAŞAOĞLU,  
Necip ; **Miras Hukuku**, İstanbul 1987.

KÖPRÜLÜ, Bülent/  
KANETİ, Selim ; **Aile Hukuku**, İstanbul 1985/1986.

KURU, Baki/  
ARSLAN, Ramazan/  
YILMAZ, Ejder ; **Medeni Usul Hukuku**, 12. Baskı, Ankara 2000.

NOMER, Ergin ; **Vatandaşlık Hukuku**, İstanbul 1999.

OĞUZMAN, Kemal/  
DURAL, Mustafa ; **Aile Hukuku**, İstanbul 1998.  
OĞUZMAN, Kemal ; **Miras Hukuku**, İstanbul 1990.

OĞUZMAN, M. Kemal/

SELİÇİ, Özer/  
OKTAY, Saibe ; **Kişiler Hukuku**, İstanbul 2002.

OĞUZOĞLU, H. Cahit ; **Medeni Hukuk, Şahsın Hukuku**, C.I, Ankara  
1963.

OĞUZOĞLU, H.Cahit ; **Roma Hukuku**, Ankara 1959 (Kısaltılmışı : Roma

Hukuku).

OKANDAN, Recai Galip ; **Umumi Hukuk Tarihi Dersleri**, İstanbul 1952.

ÖZBUDUN, Ergun ; **Türk Anayasa Hukuku**, Ankara 2002.

ÖZMEN, İsmail ; **Velayet, Nesep ve Evlat Edinme Davaları**,  
Ankara 1999.

ÖZMEN, İsmail ; **Evlat Edinme Davaları**, Ankara 2004.

ÖZPINAR, Arzu ; “Türk Hukukunda Evlat Edinme”, Ankara  
Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi (Tez  
Yayınlanmamıştır).

ÖZTAN, Bilge ; **Medenî Hukuk’un Temel Kavramları**, Ankara  
2002.

ÖZUĞUR, Ali İhsan ; **Nafaka Hukuku**, Ankara 2002 (Kısaltılmışı:  
Nafaka Hukuku).

ÖZUĞUR, Ali İhsan ; **Velayet - Vesayet - Soybağı ve Evlat Edinme  
Hukuku**, Ankara 2002.

RONA, Serozan/

ENGİN, Baki İlkay ; **Miras Hukuku**, Ankara 2004.

RUHİ, Ahmet Cemal ; **Türk Hukukunda Evlat Edinme ve Evlat Edinme  
İle İlgili Yabancı Mahkeme Kararlarının  
Türkiye’de Tanınması**, Ankara 2003.

SAYITA, Sevgi Usta ; **Türk Hukukunda Çocuğun Koruyucu Aile (Kişi)  
Yanına Yerleştirilmesi**, İstanbul 1996, s. 20;

SELMA Baktır ; “Çocukların Korunması”, **Yargıtay Dergisi**, 1987,

- C.13, s. 331.
- SERDAR, İlknur ; “Koruyucu Aile”, **Seyfullah Edis’e Armağan**, İzmir 2000, s. 467- 507.
- SEROZAN, Rona ; **Çocuk Hukuku**, İstanbul 2005.
- SEROZAN, Rona ; “Yeni Medeni Kanunun Çocuklara İlişkin Düzenlemesi”, **Ünal Tekinalp’e Armağan**, İstanbul2003, (Kısaltılmışı:Çocuklara İlişkin Düzenleme) s. 499-516.
- ŞİPKA, Şükran ; “4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun Evlat Edinmeye İlişkin Hükümlerinin İncelenmesi”, **İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası** , C. 57, S.1-2, s. 301-322.
- ŞİMŞEK, Mustafa ; **Açıklamalı ve İctihatlı Aile Mahkemesinin Görevine Giren Davalar ve Yargılama Usulü**, Ankara 2005.
- TARAKÇIOĞLU, İhsan ; **Türk Medeni Kanunu**, Ankara 1971.
- TEKİNAY, S. Sulhi ; “Cenin Evlat Edinmeye Engel Olur mu?”, **Reşat Kaynar’a Armağan**, İstanbul 1981, s.215-226.
- TEKİNAY, S. Sulhi ; **Türk Aile Hukuku**, İstanbul 1985.
- TURHAN, Nedim ; “Evlat Edinme”,**Yargıtay Dergisi**, C.26, S.1-2, Ocak-Nisan 2000, s. 48-67.
- UYAR,Talih ; **Türk Medeni Kanununu, Gerekçeli - İctihatlı, Aile Hukuku**, İzmir 2002.
- ÜÇÖK, Çoşkun/

MUMCU, Ahmet/

BOZKURT, Gülnihal ; **Türk Hukuku Tarihi**, Ankara 2002.

ÜÇOK, Çoşkun ; **Türk Hukuk Tarihi Dersleri**, Ankara 1972.

YAZICI, Hilmi/

ATASOY, Hasan ; **Şahıs Aile ve Miras Hukuku İle İlgili Yargıtay  
Tatbikatı**, 1952-1970.

ZEVKLİLER, Aydın/

ACABEY, Beşir/

GÖKYAYLA, K. Emre ; **Medeni Hukuk- Giriş, Başlangıç Hükümleri,  
Kişiler ve Aile Hukuku**, Ankara 2000.

## ÖZET

Kaya, Cengiz. Türk Hukukunda Evlât Edinme, Ankara 2008.

Bu çalışmada, evlât edinme kurumu, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'na göre çeşitli yönleri ile incelenmiş ve 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nde yer alan hükümlere nazaran farklılık gösteren hükümler karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

Evlât edinme kurumu, Roma hukuku ile İslamiyet öncesi ve sonrası Türk hukukunda değişik aşamalar geçirmiştir. Evlât edinme kurumu, benzer kurumlar olan, beslemelikten, süt evlatlığından, gerçek soybağından ve koruyucu aileden çok farklıdır. Çünkü, evlât edinmeyle, evlât edinenle evlatlık ve onun alt soyu arasında hısımlık ilişkisi doğar. Ayrıca evlat edinme, mahkeme kararı ile kurulur.

Türk Medeni Kanunu'nda evlat edinme, küçüklerin evlât edinilmesi ile erginlerin ve kısıtlıların evlât edinilmesi olarak iki şekilde düzenlenmiştir. Evlat edinmede kural, küçüklerin evlat edinilmesi; istisna ergin veya kısıtlıların evlat edinilmesidir. Evlât edinme yaşı, evli kişiler ile evli olmayan kişiler için farklı düzenlemiştir. Evli kişilerin evlât edinebilmeleri, eşlerin otuz yaşını doldurmuş olmalarına veya en az beş yıldan beri evli olmalarına bağlanmıştır. Buna karşılık evli olmayanların evlât edinmesi için otuz yaşını doldurmuş olmaları gerekir. 4721 sayılı Türk Medenî Kanununda da, 743 sayılı Türk Kanunu Medenîsi'nde olduğu gibi, evlât edinecek kişi ile evlatlık arasındaki yaş farkı on sekiz olarak öngörülmüştür. Birlikte evlât edinme hakkı, kural olarak sadece evli olan eşler için kabul edilmiştir. Dolayısıyla, Kanunda sayılan istisnalar hariç, evli eşlerin tek başına evlât edinmeleri mümkün değildir.

Evlât edinme ilişkisinin geçerli şekilde kurulabilmesi için kanun koyucunun öngördüğü aslî ve şeklî şartların yerine getirilmesi gerekir. Bu şartlara aykırı hareket edilmesi, evlât edinme ilişkisinin yokluğu veya kaldırılması sonucunu doğurur.

Evlât edinme tek yönlü bir miras hakkı doğurur. Türk Medeni Kanununa göre, ana ve babaya ait olan haklar ve yükümlülükler, evlât edinme ile birlikte evlât edinene geçer. Bunun sonucu olarak evlât edinen, evlatlığın mallarını yönetme ve ondan yararlanma hakkını kazanır. Evlat edinme ile, evlatlık ile evlât edinen ve bunlardan biriyle diğerinin koca veya karısı arasında evlenme yasağı meydana gelir.

**Anahtar sözcükler**

1. Evlât Edinme
2. Mahkeme Kararı
3. Yaş Farkı
4. Miras Hakkı
5. Evlenme Yasağı

## **ABSTRACT**

Kaya Cengiz, Adoption in Turkish Law, Ankara 2008

In this study, adoption institution was examined with its different sides according to Turkish Civil Code numbered 4721 and the sentences which have differences from the sentences which are in Turkish Article of Law numbered 743 were considered comparatively.

Adoption Constitution had taken different positions in the Rome Law and Before and After Islamic Turkish Law. Adoption Institution is too different from the institutions like servant girls (brought up as a member of a household), the children of wet nurse, real family line and protector family which are similar. Because by adoption, the relative relationship between foster child and the adopting person and between his/her stock occurs. Also , adoption is set up with court decision.

Adoption in Turkish Civil Code , adoption was ordered in two ways as the young's being adopted and the adults' and the restricted's being adopted. In adoption the rule is; young's being adopted and scarcely adults' or restricted ones' being adopted. The age of adoption was ordered differently for the married and not married people. The married people's being able to adopt a child is agreed upon the mates' being at least 30 years old or being married at least for five years. However, the ones who are not married must be at least 30 years old in order to adopt a child. As it is in the Turkish Legal Civil numbered 743 in the Turkish Civil Law numbered 4721, disparity in age between the adopting person and adopted one has been envisioned as eighteen. The right of adoption together has only been accepted for the mates who are married. So; other than the exceptions written in the law, it is impossible for the married couples to adopt a child on her/his own.

In order for the adoption relationship's being formed in a valid way, the basic and figured conditions which are put by the law – person have to be carried out. Acting against these conditions leads to the result of the absence or abrogation of adoption.

Adoption leads to a one-sided right of inheritance. According to Turkish Civil Code, the rights and obligations which belong to the father and mother pass on to the adopting person. As a result of this, the adopting person gains the rights of regulating and getting help from the properties of the adopted one. With adoption, ban of marriage occurs between the adopted one and adopting person or between one of these and the other one's husband or wife.

**Key Words**

1. Adoption
2. Court Decision
3. Disparity in Age
4. Right of Inheritance
5. Ban of Marriage